

MASEP

Measurement and Assessment of Social and Economic Phenomena

Pomiar i ocena zjawisk społecznych i ekonomicznych

XIII SCIENTIFIC CONFERENCE MASEP 2020

Measurement and Assessment of Social and Economic Phenomena

BOOK OF ABSTRACTS

XIII KONFERENCJA NAUKOWA MASEP 2020

Pomiar i ocena zjawisk społecznych i ekonomicznych

KSIĄŻKA STRESZCZEŃ

Organiser:

Department of Economic and Social Statistics

University of Lodz

Organizator:

Katedra Statystyki Ekonomicznej i Społecznej

Uniwersytet Łódzki

Łódź, 21.10.2020 – 23.10.2020

WYDZIAŁ
EKONOMICZNO-
SOCJOLOGICZNY

Uniwersytet Łódzki

Spis treści:

Streszczenia w języku polskim	2
Streszczenia w języku angielskim	57
Spis streszczeń w języku polskim.....	115
Spis streszczeń w języku angielskim.....	119
Indeks autorów streszczeń.....	123

STRESZCZENIA W JĘZYKU POLSKIM

Pomiar kompetencji przedsiębiorstw produkcyjnych w zakresie innowacji produktowych w kontekście strategii technicznej oraz marketingowej

Słowa kluczowe: *pomiar kompetencji, innowacje produktowe, przedsiębiorstwo produkcyjne, nowy produkt, strategia techniczna oraz marketingowa; Kody JEL : O31, O32, M21z*

Streszczenie

Celem naukowym artykułu jest próba uporządkowania i przedstawienia metod pomiaru kompetencji przedsiębiorstw produkcyjnych w zakresie innowacyjności produktowej. Celem szczegółowym artykułu jest określenie, jakie mierniki / wskaźniki mogą być stosowane przez te firmy do pomiaru kompetencji w działalności związanej z rozwojem nowych produktów - innowacji produktowych.

Metody i wskaźniki kompetencji przedsiębiorstw produkcyjnych w zakresie innowacji produktowych w kontekście strategii technicznych i marketingowych zostały zidentyfikowane na podstawie przeglądu literatury/badań literaturowych oraz opinii naukowców i ekspertów reprezentujących nauki o zarządzaniu. Autor wychodzi z założenia, że przeglądowość i konceptualizm są dominujące w tych badaniach.

Uzyskane wyniki wskazują na wagę pomiaru kompetencji. Badanie dostarcza różnych metryk na poziomie klasy i metody. Przedsiębiorstwa formułują i realizują strategię rozwoju w celu osiągnięcia i utrzymania korzystnej pozycji konkurencyjnej na rynku oraz maksymalizacji swojej wartości. Osiągnięcie tych ogólnych celów wymaga skojarzenia pozornie sprzecznych zdolności. Dlatego istnieje potrzeba ciągłego monitorowania wewnętrznych procesów innowacyjnych oraz sytuacji w otoczeniu marketingowym, aby podejmować nowe projekty produktowe z dużym prawdopodobieństwem powodzenia w przyszłości.

Wyniki badań prezentowane w opracowaniu stanowią podstawę do poprawy wysiłków przedsiębiorstw produkcyjnych w zakresie innowacji produktowych. Ograniczenia procesu badawczego obejmują złożony charakter rozważanych konstruktów teoretycznych. Zbiory mierników / wskaźników kompetencji należy dostosować do potrzeb informacyjnych konkretnego przedsiębiorstwa produkcyjnego.

Wartości tych wskaźników odzwierciedlają kierunki postępowania przedsiębiorstw przemysłowych w procesie tworzenia nowych produktów i technologii, a także w innych obszarach działalności innowacyjnej (procesy, zarządzanie, organizacja, sprzedaż i marketing). Co więcej, wskaźniki te pokazują siłę powiązania technologii ze skutecznością rozwoju nowych produktów, a co za tym idzie z efektywnością marketingową, ekonomiczną i finansową przedsiębiorstwa. Wyniki znajdują znaczące odzwierciedlenie w praktyce. Wkład badań w rozwój nauk o zarządzaniu obejmuje przede wszystkim sformułowanie zestawu wskaźników strategicznych, taktycznych i operacyjnych, określających poziom kompetencji przedsiębiorstw przemysłowych w obszarze innowacji produktowych.

Halicki Marcin

Uniwersytet Rzeszowski
mhalicki@ur.edu.pl

Kwater Tadeusz

Państwowa Wyższa Szkoła Techniczno-Ekonomiczna w Jarosławiu
tadeusz.kwater@pwste.edu.pl

Eksperymenty symulacyjne klasycznego łańcucha dostaw z uwzględnieniem katastrof

Słowa kluczowe: *logistyka, łańcuch dostaw, ryzyko, dostawca, proces*

Streszczenie

Wprowadzenie: W literaturze prezentuje się głównie dwa podejścia dotyczące realizacji strategii odzyskiwania. Najnowsze podejście polega na wykorzystywaniu odpowiedniego miernika, który poprawia walory praktyczne symulacji. W przypadku występowania katastrof problem polega w głównej mierze na tym, że nie można ich przewidzieć, co jest obecnie widoczne w przypadku pandemii koronawirusa, który jest jedną z przyczyn spowolnienia gospodarczego oraz problemów przedsiębiorstw z płynnością finansową. W związku z tym, możliwości symulacyjne są ograniczone, ponieważ nie można przewidzieć takich katastrof, a te z kolei negatywnie wpływają na cały łańcuch. Im łańcuch dostaw jest bardziej skomplikowany, tym bardziej jest on narażony na ryzyko, zwłaszcza że każde przedsiębiorstwo w łańcuchu może być w różny sposób narażone na katastrofy. Ponadto, katastrofy mogą występować w różnych dniach, same zaś katastrofy dzieli się na dwa rodzaje. Wszystko to powoduje, że zarządzanie ryzykiem w łańcuchu dostaw można uznać za proces skomplikowany.

Cel artykułu: Celem jest prezentacja szeroko rozumianego ryzyka łańcucha dostaw (SCRM), ponieważ łańcuchy dostaw mogą nie spełniać swoich funkcji w wyniku katastrof, które w literaturze podzielono na duże i małe. W badaniach wykorzystano autorski model umożliwiający obliczenie liczby dni i kolejności dni, w których mogą wystąpić katastrofy u każdego przedsiębiorstwa w danym łańcuchu dostaw. Dodatkowo, poddano analizie strategię, która jest coraz częściej badana przez naukowców – zwana „recovery strategy”. Jest ona wykorzystywana dla przezwycięzania nieprzewidywalnych katastrof, które powodują zakłócenia. Zakłócenia te są powodowane przez klęski żywiołowe i inne katastrofy, jak również przez epidemie, z którą mamy obecnie do czynienia.

Metodologia/Metody/Źródła danych: W pracy wykorzystano analizę literatury polskiej i zagranicznej oraz oprogramowania MATLAB. Ponadto, posłużono się wynikami badań już wykonanych i prezentowanych w tej literaturze.

Wyniki/Wnioski: Prowadzone badania mają za zadanie wesprzeć proces zarządzania ryzykiem w łańcuchach dostaw. Badania wskazują, że można określić ilość i kolejność dni, w których występuje kryzys.

Stawska Joanna

Uniwersytet Łódzki
joanna.stawska@uni.lodz.pl

Miszczynska Katarzyna

Uniwersytet Łódzki
katarzyna.miszczynska@uni.lodz.pl

Wpływ polityki pieniężnej i fiskalnej na wzrost gospodarczy UE. Analiza danych panelowych

Słowa kluczowe: *gospodarka, Unia Europejska, polityka fiskalna, polityka monetarna, policy mix*

Streszczenie

Tło badań: Kryzys finansowy lat 2008-2009 zmienił podejście do prowadzenia polityki pieniężnej i fiskalnej. Zmieniające się uwarunkowania gospodarcze zmusiły władze gospodarcze do podjęcia decyzji, które wpłynęły na interakcję między bankiem centralnym a rządem (policy mix) w krajach Unii Europejskiej.

Cel artykułu: Artykuł ma na celu określenie wpływu zmiennych z zakresu polityki pieniężnej i fiskalnej na gospodarkę krajów UE w istniejących warunkach gospodarczych. W artykule zweryfikowano hipotezę, że zmienne z obszaru polityki pieniężnej i fiskalnej mają istotny statystycznie wpływ na tempo wzrostu PKB per capita w krajach UE.

Metody: Aby osiągnąć cel i zweryfikować hipotezę, zastosowano następujące metody badawcze: prezentację danych statystycznych oraz metody badawcze statystyczne i ekonometryczne (model panelowy). Uzasadnieniem podjęcia tego tematu było zbadanie wpływu polityki rządu i banku centralnego w krajach UE na ich gospodarki. Szczególną uwagę zwrócono na następujące zmienne ekonomiczne: tempo wzrostu PKB per capita, saldo budżetowe, krótkoterminowe stopy procentowe, inwestycje itp.

Wnioski i wartość dodana: Celem artykułu jest przedstawienie roli polityki pieniężnej i fiskalnej we wzroście gospodarczym krajów UE w latach 2004-2018. Wyniki badania wskazują, że na dynamikę PKB per capita w 28 krajach Unii Europejskiej w latach 2004-2018 istotnie statystycznie wpływały takie zmienne jak: stopa procentowa (z obszaru polityki pieniężnej) oraz zmienna deficyt / nadwyżka GG (zmienna z obszaru polityki fiskalnej). To ważna informacja w kontekście prowadzenia polityki pieniężnej i fiskalnej przez odpowiednich decydentów, tj. Władze monetarne i fiskalne w krajach Unii Europejskiej.

Innowacyjność przedsiębiorstw w inkubatorach technologicznych i akademickich inkubatorach przedsiębiorczości na przykładzie polskiego przemysłu

Słowa kluczowe: *inkubator technologiczny, akademicki inkubator przedsiębiorczości, innowacje produktowe, innowacje procesowe, działalność B+Rz*

Streszczenie

Wprowadzenie: Rozwój młodych przedsiębiorstw, szczególnie związanych ze średnio-wysoką i wysoką techniką wytwarzania nie jest łatwe. Często powinny się one rozwijać w strategii *born global*, co na początku prowadzenia działalności gospodarczej stanowi duże wyzwanie. W związku z tym na gruncie światowym istnieje zjawisko inkubacji, które wspiera młode przedsiębiorstwa we wczesnych etapach rozwoju. Pozwala to na przetrwanie przedsiębiorstw na rynku w pierwszych latach ich funkcjonowania, do momentu usamodzielnienia się. W Polsce instytucjonalny wymiar inkubacji, szczególnie dla przedsiębiorstw powiązanych z nowoczesnymi technologiami, tworzą inkubatory technologiczne oraz akademickie inkubatory przedsiębiorczości. Badania naukowe prowadzone w obszarze inkubacji przedsiębiorczości dają sprzeczne wyniki - jedne oceniają ich działalność pozytywnie, inne negatywnie. W niektórych przypadkach mówi się nawet, że podmioty zlokalizowane na ich terenie nie są innowacyjne, a inkubatora traktują jako dostawcę powierzchni pod wynajem.

Cel artykułu: Przedsiębiorstwa - lokatorzy inkubatorów powinni przeznaczać środki na działalność B+R oraz tworzyć innowacje, aby rozwijać się i zyskiwać przewagę na rynku. W związku z tym celem artykułu jest sprawdzenie czy inkubatory technologiczne oraz akademickie inkubatory przedsiębiorczości przyczyniają się do zwiększania prawdopodobieństwa prowadzenia działalności B+R oraz wprowadzania innowacji produktowych i procesowych.

Metodologia/Metody/Źródła danych: Badanie przeprowadzono na próbie 1058 przedsiębiorstw przemysłowych zlokalizowanych na terenie województwa pomorskiego i kujawsko-pomorskiego. Badanie prowadzono w latach 2016-2017 i dotyczyło ono aktywności innowacyjnej, którą przedsiębiorstwa prowadziły w latach 2014-2016. Przedsiębiorcy wypełniali ankietę dotyczącą ich aktywności innowacyjnej. Odpowiedzi respondentów zostały następnie przeformułowane w dane 0-1 i analizowane w oprogramowaniu Statistica. Dzięki wykorzystaniu modelowania probitowego określono jakie jest prawdopodobieństwo na wdrażanie nowości oraz prowadzenie prac B+R w podmiotach, które korzystały z usług inkubatorów w relacji do tych, które nie należały do ich grona.

Wyniki/Wnioski: Przeprowadzone modelowanie ekonometryczne pozwoliło na stwierdzenie, że w badanych regionach inkubatory przyczyniają się do zwiększenia wprowadzania przez przedsiębiorstwa innowacji produktowych i prowadzenia prac badawczo-rozwojowych. Wsparcie we wdrażaniu innowacji procesowych istotnie częściej wystąpiło tylko w przypadku inkubatorów technologicznych. Oznacza to, że oba rodzaje inkubatorów odgrywają rolę we wsparciu innowacyjności w województwie pomorskim i kujawsko-pomorskim, a ich oddziaływanie jest jednoznacznie pozytywne.

Korzyści ekonomiczne wyceny opartej na ryzyku na rynku kredytów konsumpcyjnych

Słowa kluczowe: *scoring kredytowy, cena kredytu, risk-based pricing, consumer finance, kredyty detaliczne*

Streszczenie

Wprowadzenie: W przeszłości zakładano, że kredytobiorcy detaliczni są w dużej mierze niewrażliwi na cenę kredytu (stopy procentowe). Ostatnie badania pokazują jednak, że na tym rynku istnieje znaczna wrażliwość cenowa. Kredytodawcy detaliczni, którzy w przeszłości często stosowali jednolite oprocentowanie dla wszystkich wnioskodawców, zmieniają swoje podejście i różnicują ceny. Ponieważ ryzyko kredytowe jest głównym czynnikiem wpływającym na koszty kredytu, pożyczkodawcy często stosują wycenę opartą na ryzyku, ang. risk-based pricing, w przypadku której segmenty klientów różniące się poziomem scoringu kredytowego otrzymują różne ceny.

Cel artykułu: Naszym celem jest ilościowe określenie korzyści ekonomicznych płynących z wprowadzenia wyceny opartej na ryzyku na rynku consumer finance, na którym dominują ryczałtowe stopy procentowe. Porównujemy tę korzyść z korzyścią, jaką uzyskałby bank, gdyby zainwestował w lepszą ocenę wiarygodności kredytowej.

Metodologia/Metody/Źródła danych: Korzystamy z modelu symulacyjnego rynku bankowego, w którym na konkurencyjnym rynku kredytowym istnieją banki o różnym poziomie oferowanych cen kredytów. Model symulacyjny jest rozszerzoną wersją modelu zaproponowanego przez Blochlingera i Leippolda (2006). Wnioskodawcy o pewnym poziomie wrażliwości cenowej zwykle wybierają banki, które oferują im niższe stopy procentowe. Kredytodawcy, którzy używają skorelowanych, ale nie identycznych kart scoringowych, odrzucają te wnioski, dla których oczekiwane straty kredytowe przekraczają ich apetyt na ryzyko. Następnie wprowadzana jest innowacja: jeden z banków przechodzi na wycenę opartą na ryzyku. Korzyść z wprowadzenia risk-based pricing porównuje się z innym scenariuszem, w którym bank inwestuje w poprawę siły dyskryminacyjnej swojej karty scoringowej.

Wyniki/Wnioski: Pokazujemy, że zysk wygenerowany przez wprowadzenie wyceny opartej na ryzyku jest znaczny i może istotnie przewyższać zwiększone dochody wynikające wyłącznie z poprawy oceny wiarygodności kredytowej. Zaproponowany model może wyjaśnić, dlaczego wycena oparta na ryzyku stała się powszechną praktyką na współczesnym rynku kredytów konsumpcyjnych.

Lament Marzanna

Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu
m.lament@uthrad.pl

Bukowski Sławomir

Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu
s.bukowski@uthrad.pl

Integracja rynków ubezpieczeniowych w skali międzynarodowej – istnieje czy nie istnieje?

Słowa kluczowe: *finanse międzynarodowe, ubezpieczenia, rynek ubezpieczeń, integracja rynków ubezpieczeniowych*

Streszczenie

Do chwili obecnej znane są definicje, mechanizmy oraz mierniki integracji rynków finansowych. Generalnie jednak badania dotyczące integracji rynków finansowych obejmują następujące jego segmenty: rynki pieniężne, rynki kredytów i depozytów, rynki kapitałowe (rynki akcji i obligacji). Badania z zakresu integracji rynków ubezpieczeniowych stanowią słabo rozpoznany temat badawczy. Można powiedzieć, że nikt nie prowadził badań z tego zakresu. Oczywiście z prawnego punktu widzenia w UE występują regulacje wspólne dla wszystkich krajów członkowskich (np. zasada jednej licencji, Solvency II itd.), Ale z ekonomicznego i finansowego punktu widzenia nie została opracowana do tej pory koncepcja integracji rynków ubezpieczeniowych oraz mierniki jej pomiaru. Rynek ubezpieczeniowy należy uznać za ważny segment rynku finansowego, dlatego aby poznać mechanizmy integracji rynków finansowych celowe wydaje się zbadanie także mechanizmu integracji rynków ubezpieczeniowych. Niestety nie należy to do łatwych zadań, głównie ze względu na cechy rynku ubezpieczeniowego, odmienne od pozostałych segmentów rynku finansowego. Specyfika rynku ubezpieczeniowego powoduje, że powstaje pytanie: czy możliwa jest integracja rynków ubezpieczeniowych?

Celem artykułu jest odpowiedź na następujące pytania:

- Jeśli przyjmujemy, że istnieje integracja rynków ubezpieczeniowych, jaka jest definicja tego zjawiska?
- Jaki jest mechanizm i mierniki integracji rynków ubezpieczeniowych?

W artykule sformułowano następującą hipotezę badawczą: integracja rynków ubezpieczeniowych istnieje i możemy znaleźć właściwą miarę stopnia tej integracji.

W poszukiwaniu odpowiedzi na sformułowane pytania badawcze oraz w celu weryfikacji hipotezy badawczej poddano analizie literaturę przedmiotu, w tym dokonano analizy krytycznej wyników badań empirycznych różnych autorów krajowych i zagranicznych.

W artykule zaproponowano miary integracji rynków ubezpieczeniowych, co stanowi wstęp do dalszych badań empirycznych.

Berent Tomasz

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie
tberent@sgh.waw.pl

Ryzyko i jego wynagrodzenie w nowoczesnej teorii finansów. Błąd w wykładzie noblowskim po 30 latach.

Słowa kluczowe: *wykład noblowski, nagroda Nobla, dźwignia finansowa, zadłużenie, struktura kapitału, kryzys finansowy*

Streszczenie

Celem niniejszej pracy jest krytyczna analiza wykładu noblowskiego Millera. W artykule wykazujemy, iż Miller popełnił błąd, który nie został skorygowany przez dziesięciolecia. W szczególności wykazujemy, iż stwierdzenie, jakoby wykazana przez Millera w wykładzie, za pomocą przykładu liczbowego, „większa zmienność stóp zwrotu z pozycji lewarowanej oznaczała większe ryzyko dokładnie w rozumieniu podanym przez (...) Harry’ego Markowitza i Williama Sharpe’a” – co explicite twierdzi Miller. W pracy szczegółowo analizujemy zawartość wykładu, w szczególności użytego w nim przykładu liczbowego. Przedstawiamy, jak doszło do popełnienia błędu, wyjaśniamy powody, dla których błędu nie zauważono przez tak długi czas, a następnie wskazujemy, gdzie i jak błąd należy poprawić.

Koncepcja regresji panelowej w modelowaniu konsumpcji

Słowa kluczowe: *Słowa kluczowe: badania panelowe, budżety gospodarstw domowych, efekty indywidualne dla kategorii produktów*

Streszczenie

Badania panelowe stanowią nowe podejście metodyczne do badań konsumpcji żywności. Modelowanie zostało przeprowadzone z uwzględnieniem przekroju poszczególnych typów gospodarstw domowych i kategorii produktowych. Źródłem informacji do przeprowadzenia analizy panelowej były badania budżetów gospodarstw domowych GUS, przeprowadzone w latach 2003–2015. Przedstawiono oraz zinterpretowano ustalone efekty indywidualne dla wybranych kategorii produktów. Na podstawie przeprowadzonych badań ustalono, że modele panelowe stanowią użyteczne narzędzie do analizowania spożycia produktów żywnościowych

Samozatrudnienie kobiet: szansa czy konieczność?

Słowa kluczowe: samozatrudnienie, LFS, determinanty

Streszczenie

Wprowadzenie: Automatyzacja oraz zmiany technologiczne uznawane są jako główne siły napędowe zmieniające współczesny rynek pracy. Jednocześnie wzrasta znaczenie nowych form zatrudnienia, takich jak samozatrudnienie. Samozatrudnienie może być postrzegane, z jednej strony, jako szansa na wzmocnienie pozycji poprzez tworzenie nowych możliwości zatrudnienia wcześniej nieosiągalnych, z drugiej strony może być uznane za pracę o niepewnym charakterze, z mniejszą stabilnością, wyższym ryzykiem i chwiejnymi dochodami.

Cel artykułu: Głównym celem tej pracy jest przeanalizowanie, co decyduje o podjęciu samozatrudnienia przez kobiety. Analizujemy dwie grupy osób pracujących: pracowników i samozatrudnionych. Naszym celem jest odpowiedź na pytanie, czy samozatrudnienie można oceniać z „perspektywy wyzwolenia”, jako opcję zapewniającą elastyczność i korzyści finansowe, czy też z „perspektywy marginalnej”, pracy postrzeganej jako niestabilna i niepewna.

Metodologia/Metody/Źródła danych: Badanie przeprowadzone dla 31 krajów europejskich na podstawie Europejskiego Badania Siły Roboczej (LFS) z 2014 r. Wykorzystane zostały mikro dane zawierające indywidualne charakterystyki kobiet aktywnych na rynku pracy. W celu znalezienia czynników zwiększających prawdopodobieństwo podjęcia pracy w charakterze osoby samozatrudnionej zastosowano modelowanie ekonometryczne z wykorzystaniem regresji logistycznej z odpornymi błędami standardowymi.

Wyniki/Wnioski: Nasze wyniki sugerują, że samozatrudnienie może stanowić szansę dla kobiet, ponieważ wyższy poziom umiejętności i wiek zwiększa prawdopodobieństwo podjęcia pracy na własny rachunek. Ponadto, zakładając, iż osoby o wyższych kwalifikacjach w przeważającej mierze wykazują wyższy stopień wykorzystania technologii, można wnioskować, że wykorzystanie nowych technologii może wzmocnić tę formę pracy. Z drugiej strony kobiety samozatrudnione pracują raczej w niepełnym wymiarze godzin i często wieczorem. Dlatego można stwierdzić, że samozatrudnienie jest opcją dla kobiet, które muszą łączyć życie rodzinne i zawodowe i nie mają szans na znalezienie typowej pracy zarobkowej. Wyniki naszego badania wskazują na zróżnicowany charakter osób samozatrudnionych, różne motywy decydujące o podjęciu takiej formy pracy oraz wskazują kierunki dalszych badań.

Wolszczak-Derlacz Joanna

Politechnika Gdańska
jwo@zie.pg.gda.pl

Nikulin Dagmara

Politechnika Gdańska
dnikulin@zie.pg.gda.pl

Parteka Aleksandra

Politechnika Gdańska
apa@zie.pg.gda.pl

Globalne Łańcuchy Wartości i różnice płacowe: analiza na podstawie bazy danych pracownik-pracodawca

Słowa kluczowe: *nierówności płacowe, firmy, globalne łańcuchy wartości*

Streszczenie

Wprowadzenie: Jednym z najczęściej omawianych aspektów w literaturze dotyczącej ekonomii międzynarodowej jest rola handlu (i jego różnych form, np. handlu dobrami pośrednimi, handlu w ramach globalnych łańcuchów wartości - GVC) w kształtowaniu nierówności płac. Nierówności płacowe i ich uwarunkowania są często badane z perspektywy makroekonomicznej, uwzględniając rolę technologii, migracji itp., lub z perspektywy mikroekonomicznej, gdzie nierówności płacowe są wyjaśniane przez indywidualne cechy pracowników, a zwłaszcza ich wykształcenie (premia za umiejętności), zawód, wiek i płeć (różnica w wynagrodzeniach kobiet i mężczyzn). Jednakże, wraz z rozwojem teorii podkreślających rolę heterogeniczności firm i łatwiejszym dostępem do danych na poziomie mikro, coraz większą uwagę zwraca się na problem nierówności płacowych obserwowanych wewnątrz firm i pomiędzy nimi.

Cel artykułu: Celem artykułu jest umożliwienie lepszego zrozumienia związku między nierównościami płacowymi a handlem poprzez przyjrzenie się relacji: globalne łańcuchy wartości (GVC) a zróżnicowanie płac na poziomie firm. Cel zostanie zrealizowany poprzez analizę związku między zaangażowaniem w GVC a trzema aspektami nierówności wynagrodzeń: a) ogólne, b) wewnątrz firmy, c) pomiędzy firmami.

Metodologia/Metody/Źródła danych: Nasze badanie analizuje nierówności płac z perspektywy mikroekonomicznej. Analiza bazuje na danych z Europejskiej Struktury Badania Zarobków (SES). Jest to baza danych na temat pracowników i pracodawców (firm) z krajów europejskich. Do celów analizy, łączymy mikrodane SES z danymi dotyczącymi zaangażowania sektorowego w globalne łańcuchy wartości (na podstawie WIOD 2016). W pierwszej kolejności, dokonujemy dekompozycji ogólnej obserwowanej nierówności płac (stosunek indywidualnego wynagrodzenia do średniej krajowej) na składnik wewnątrzfirmowy (stosunek indywidualnego wynagrodzenia do wartości średniej na poziomie firmy) oraz składnik pomiędzy przedsiębiorstwami (wynagrodzenie firmy w stosunku do średniej krajowej). W tym celu stosujemy używając ekonometrycznych metody dekompozycji płac. Następnie, każdy z komponentów jest konfrontowany ze zmienną opisującą zaangażowaniem w globalne łańcuchy wartości, przy jednoczesnym wzięciu pod uwagę cech indywidualne, firmowych i sektorowych. W ten sposób oceniamy wpływ różnych czynników (w tym GVC) na zmienność ogólnych nierówności płacowych w Europie, jak również na nierówności w firmach i pomiędzy nimi.

Wyniki/Wnioski: Nasze wyniki pokazują, że zaangażowanie w globalne łańcuchy wartości ma negatywny wpływ na ogólną nierówność płac, a głównym jej źródłem są nierówności występujące pomiędzy firmami. Oznacza to, że intensyfikacja GVC jest związana z niższym zróżnicowaniem płac wewnątrz firm. W tym aspekcie można jednak zauważyć pewną różnorodność w odniesieniu do poszczególnych krajów i sektorów.

Maciejasz Marta

Uniwersytet Opolski
marta.ms@uni.opole.pl

Chorkowy Bartosz

Uniwersytet Opolski
bchorkowy@uni.opole.pl

Czy polski system ubezpieczeń emerytalnych załame się?

Słowa kluczowe: *system ubezpieczeń społecznych, repartycja, piramidy finansowe*

Streszczenie

Artykuł jest próbą odpowiedzi na pytanie, czy istnieją przesłanki, by twierdzić, że polski system ubezpieczeń emerytalnych jest piramidą finansową, która może się załamać. W pierwszej części dokonano krótkiego wyjaśnienia pojęcia i konstrukcji piramid finansowych, a następnie na przykładzie polskiego systemu ubezpieczeń emerytalnych przeanalizowano, czy może on się załamać. Udowodniono, że polski system ubezpieczeń emerytalnych, choć ma podobną konstrukcję do piramidy finansowej, ma też istotne różnice. Dzięki analizom statystycznym i prognostycznym potwierdzono, że istnienie polskiego systemu ubezpieczeń emerytalnych jest zagrożone ze względu na panującą sytuację demograficzną, a państwo poprzez reformy próbuje utrzymać jego funkcjonowanie.

Szymczak Sabina

Politechnika Gdańska
sabina.szymczak@pg.edu.pl

Nikulin Dagmara

Politechnika Gdańska
dnikulin@zie.pg.gda.pl

Wolszczak-Derlacz Joanna

Politechnika Gdańska
jwo@zie.pg.gda.pl

Social upgrading w globalnych łańcuchach produkcji. Perspektywa instytucjonalna.

Słowa kluczowe: *globalne łańcuchy produkcji, social upgrading, GII, instytucje*

Streszczenie

Wprowadzenie: Negocjacje zbiorowe są jednym z głównych czynników kształtujących współczesny rynek pracy. Jednocześnie procesy fragmentaryzacji produkcji, ściśle związane z globalnymi łańcuchami produkcji (GVC), zdominowały literaturę poświęconą handlowi międzynarodowemu. Jedną z głównych gałęzi tego nurtu dyskusyjnego w literaturze jest zagadnienie wpływu fragmentaryzacji produkcji na płace, które z kolei uznawane są za jeden z możliwych wskaźników ulepszenia społecznego (ang. social upgrading) pracownika.

Cel artykułu: Głównym zagadnieniem poruszonym w artykule jest związek między zaangażowaniem w GVC a zmianami płac, przy jednoczesnej kontroli wpływu układów zbiorowych pracy. W szczególności celem jest zbadanie czy otoczenie instytucjonalne, wyrażające się w różnych formach koordynacji płac, pełni istotną rolę w wyjaśnieniu związku pomiędzy partycypacją w GVC a płacami w poszczególnych krajach.

Metodologia/Metody/Źródła danych: Wykorzystane dane pochodzą z bazy European Structure of Earnings Survey (SES), oferującej dane łączące pracowników i pracodawców dla wybranych krajów Europy. Dołączone do nich zostały dane sektorowe z World Input-Output Database (WIOD) oraz dane na poziomie krajów dotyczące instytucji pozyskane z bazy Institutional Characteristics of Trade Unions, Wage Setting, State Intervention and Social Pacts (ICTWSS). Powiązanie danego sektora z GVC jest wyrażone poprzez nową generację indeksu intensywności importu (global import intensity, GII) oraz względną miarę pozycji sektora w łańcuchu (upstreamness). Otrzymana w ten sposób próba umożliwia testowanie różnorodnych teorii firm w handlu międzynarodowym. Do określenia związku płacy z indywidualną charakterystyką pracownika i firmy, wskaźnikami sektorowymi oraz zmiennymi na poziomie kraju wykorzystywana jest analiza modelu regresji.

Wyniki/Wnioski: Uzyskane wyniki pozwalają wskazać główne mechanizmy wiążące GVC z płacami. Ogólnie, większe zaangażowanie sektora w GVC jest skorelowane z niższymi płacami. Biorąc jednak pod uwagę czynniki instytucjonalne, wyrażone poprzez rodzaj zbiorowych układów pracy, można zauważyć, że ta relacja jest obserwowana głównie w krajach, gdzie negocjacje płac są scentralizowane. Rozszerzona analiza pozwala dodatkowo potwierdzić hipotezę, że dogłębne zbadanie głównych determinant płac wymaga wieloaspektowego podejścia.

Cywiński Łukasz

Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie
lcywinski@wsiz.rzeszow.pl

Galecka-Burdziak Ewa

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie
ewa.galecka-burdziak@sgh.waw.pl

Pater Robert

Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie
rpater@wsiz.edu.pl

Umiejętności jako czynnik niedopasowania kwalifikacyjnego i efekty niedopasowań dla satysfakcji z pracy w kraju po transformacji ustrojowej

Słowa kluczowe: *kwalifikacje, umiejętności związane z pracą, umiejętności przekrojowe, niedopasowanie edukacyjne, niedopasowanie umiejętności, satysfakcja z pracy*

Streszczenie

Wprowadzenie: Analizujemy determinanty niedopasowania kwalifikacyjnego oraz jego skutki dla satysfakcji z pracy. Istnieje bogata literatura dotycząca czynników wpływających na niedopasowanie kwalifikacji. Jeden ze strumieni w literaturze dotyczy efektów umiejętności. Większość z badań stosuje zagregowane podejście do umiejętności, my proponujemy podejście oparte na szczegółowych i bezpośrednich miarach umiejętności.

Cel artykułu: Zaletą zdezagregowanego podejścia do umiejętności jest to, że w ramach grup umiejętności może występować heterogeniczność, jeśli chodzi o ich wpływ na niedopasowanie. Ponadto większość literatury koncentruje się na umiejętnościach ściśle związanych z danym zawodem, pomijając wpływ umiejętności przekrojowych. W przypadku efektów niedopasowania kwalifikacyjnego literatura na temat satysfakcji z pracy jest wciąż znikoma. Wypełniamy tę lukę.

Metodologia/Metody/Źródła danych: Wkład do literatury przedmiotu jest następujący: (i) modelowanie wpływu zarówno umiejętności zawodowych, jak i umiejętności przekrojowych na niedopasowanie kwalifikacyjne oraz (ii) modelowanie wpływu niedopasowania kwalifikacyjnego na satysfakcję z pracy. Korzystamy z bazy danych pochodzącej z badania umiejętności, kwalifikacji i aktywności na rynku pracy w Polsce. Uważamy, że Polska jest reprezentatywną gospodarką dawnej transformacji, która dokonała ogromnego postępu gospodarczego, ale nadal nie przezwyciężyła pewnych problemów strukturalnych; jednym z nich jest niedopasowanie edukacyjne.

Wyniki/Wnioski: Wyniki badania wskazują, że (i) pewne umiejętności zawodowe i umiejętności przekrojowe znacznie różnicują prawdopodobieństwo dopasowania kwalifikacyjnego, oraz (ii) satysfakcja z pracy wzrasta wraz z dopasowaniem kwalifikacyjnym.

Major Paulina

Politechnika Śląska
paulina.major@polsl.pl

Spalek Seweryn

Politechnika Śląska
Seweryn.Spalek@polsl.pl

Zespoły projektowe w organizacjach pozarządowych - studium przypadku

Słowa kluczowe: *Spółeczeństwo, komunikacja, relacje, zespół projektowy, zarządzanie projektami, organizacje pozarządowe*

Streszczenie

Projekty w organizacjach pozarządowych różnią się od tych realizowanych w podmiotach komercyjnych i publicznych. Zarządzanie projektami w organizacjach pozarządowych jest w literaturze przedmiotu charakteryzowane jako unikalne, dlatego w badaniach zdecydowano przeanalizować jak relacje występujące między członkami zespołu projektowego wpływają na przepływ komunikacji, współpracę, zaufanie oraz efekt końcowy projektu. Autorzy przeprowadzili badanie typu case study z zakresu znaczenia komunikacji i budowania pozytywnych relacji w wybranym zespole projektowym działającym w organizacji pozarządowej w Polsce. Artykuł ma na celu określenie wpływu komunikacji i pozytywnych relacji członków zespołu projektowego na efekt realizowanego przedsięwzięcia. Wyniki pozwalają lepiej zrozumieć specyfikę działania zespołów projektowych w organizacjach pozarządowych w Polsce, poszerzają wiedzę z zakresu budowania pozytywnych relacji i efektywnej komunikacji w III sektorze oraz wyznaczają wytyczne do dalszych pogłębionych badań w tym zakresie.

Markowicz Iwona

Uniwersytet Szczeciński
iwona.markowicz@usz.edu.pl

Baran Paweł

Uniwersytet Szczeciński
pawel.baran@usz.edu.pl

Metody wyznaczania asymetrii danych lustrzanych w handlu zagranicznym według grup towarowych

Słowa kluczowe: *handel międzynarodowy, dane lustrzane, wskaźnik jakości danych*

Streszczenie

Wprowadzenie: Transakcje handlu międzynarodowego odnotowywane są w dwóch źródłach, po stronie kraju sprzedawcy i po stronie kraju nabywcy. Skonfrontowanie takich danych umożliwia pomiar ich jakości. Niezgodność między danymi nazywa się asymetrią danych lustrzanych.

Cel artykułu: Celem artykułu jest rozszerzenie wypracowanej dotychczas metodyki badania asymetrii danych lustrzanych w handlu międzynarodowym. Zaproponowane podejście dotyczy analizy jakości danych dotyczących wymiany wewnątrzwspólnotowej według grup towarowych (działy CN). Zastosowane wskaźniki pozwolą na wskazanie grup towarowych o dużej zbieżności danych lustrzanych oraz tych z asymetrią danych. Ponadto wskazane zostaną te grupy towarowe, dla których podejście wartościowe i ilościowe ważne wartością dają odmienne rezultaty.

Metodologia/Metody/Źródła danych: Metodyka badania asymetrii danych lustrzanych jest przez autorów systematycznie poszerzana. Podstawą są wskaźniki prezentowanych w literaturze przedmiotu i następnie odpowiednio modyfikowane. Proponowane są też autorskie formuły wskaźników jak i wprowadzane zakresy agregacji danych. W badaniach wykorzystano dane dotyczące wewnątrzwspólnotowych dostaw i nabyć towarów w relacji Polska-kraje UE z działów 1-97 nomenklatury scalonej (CN). Dane te pochodzą z bazy Comext, udostępnianej przez Eurostat.

Wyniki/Wnioski: W przykładzie zaprezentowano podejście tradycyjne z wykorzystaniem zagregowanego wskaźnika asymetrii danych i skonfrontowano je z nowym miernikiem asymetrii danych lustrzanych – wskaźnikiem asymetrii ilości ważonym wartością. W efekcie uzyskano nowy, odmienny od uzyskiwanego uprzednio, ranking działów towarowych ze względu na jakość danych. Powstała lista grup towarowych, dla których wartości nowego wskaźnika są niższe niż wartości wskaźnika zagregowanego. Oznacza to, że zastosowane nowe podejście pozwoliło wyrugować z pomiaru asymetrii danych dwa spośród jej głównych składników: różnice kursowe i odmienną metodę rozliczania kosztów transportu towaru. W przypadku niektórych działów towarowych wartości wskaźnika dla ilości są wyższe niż wartości wskaźnika zagregowanego. Możliwym wyjaśnieniem jest znaczny udział towarów niskoprzetworzonych (o dużej masie i niskiej cenie) wśród transakcji niewykazywanych przez jedną ze stron (a zatem u kontrahentów mających niskie obroty, mieszczące się poniżej progu statystycznego). Takie podejrzenie zweryfikowano w ramach szczegółowej analizy raportowanych ilości towarów zaliczonych do poszczególnych działów w konkretnych relacjach Polska-kraj UE.

Lew Agnieszka

Politechnika Rzeszowska
a-lew@prz.edu.pl

Migala-Warchol Aldona

Politechnika Rzeszowska
amigala@prz.edu.pl

Pasternak-Malicka Monika

Politechnika Rzeszowska
malicka@prz.edu.pl

Wpływ świadczeń rodzinnych na poziom ubóstwa w Polsce i w wybranych krajach Unii Europejskiej

Słowa kluczowe: *finanse gospodarstw domowych, gospodarka sektora prywatnego, ubóstwo, dobrobyt, świadczenia rodzinne, model regresji liniowej*

Streszczenie

Celem artykułu jest próba oceny wpływu zasiłków rodzinnych na poziom ubóstwa wśród dzieci w wybranych krajach UE. W artykule zastosowano podział krajów członkowskich UE według daty przystąpienia do Wspólnoty Gospodarczej. Metodologia: Realizacja celu wymagała zastosowania metod statystycznych m.in. metody regresji liniowej, jak również weryfikacji hipotez statystycznych. Zastosowano metodę weryfikacji hipotez ANOVA oraz test kolejności par Wilcoxa, wykorzystując wartości liczbowe zmiennych publikowanych przez GUS za lata 2015-2016. Wyniki: W artykule scharakteryzowano istotę Programu 500+ na tle świadczeń rodzinnych w innych krajach UE, poziom ubóstwa w Polsce i w wybranych krajach UE. Na podstawie danych statystycznych pobranych z baz danych Eurostatu za rok 2016 podjęto próbę oceny wpływu wielkości programów pomocowych na poziom ubóstwa wśród dzieci w oparciu o metodę regresji liniowej.

Misztal Małgorzata

Uniwersytet Łódzki
malgorzata.misztal@uni.lodz.pl

Kupis-Fijałkowska Aleksandra

Uniwersytet Łódzki
aleksandra.kupis-fijalkowska@uni.lodz.pl

Wielowymiarowa analiza statystyczna rozwoju użytkowania ICT w przedsiębiorstwach – Polska na tle krajów Unii Europejskiej

Słowa kluczowe: *technologie informacyjno-telekomunikacyjne, ICT, przedsiębiorstwa, wielowymiarowa eksploracyjna analiza danych, analiza głównych składowych, EU-28z*

Streszczenie

Wprowadzenie: Według Eurostatu, termin Technologie informacyjne i komunikacyjne, „w skrócie ICT, obejmuje wszystkie środki techniczne stosowane do obsługi informacji i pomocy w komunikacji. Dotyczy to zarówno sprzętu komputerowego i sieciowego, a także ich oprogramowania”. Ogromne znaczenie ICT we współczesnym społeczeństwie i biznesie jest bezsporne. Co więcej, nieprzerwanie wzrasta. Związane jest to z ciągłym zwiększaniem użyteczności i możliwości technicznych oraz nieustającym zapotrzebowaniem na nowe rozwiązania, zarówno dla użytkowników indywidualnych, jak i biznesowych. Rozwój ICT w przedsiębiorstwach jest czynnikiem stymulującym wzrost gospodarczy, wzmacniającym konkurencyjność oraz innowacyjność w zasięgu lokalnym i globalnym. Ma znaczny wpływ na zatrudnienie i jego strukturę, a kompetencje cyfrowe są coraz bardziej istotne dla pracodawców. Również zapotrzebowanie na specjalistów ICT nieprzerwanie wzrasta. Sektor ICT jest obecnie najszybciej rozwijającym się. Monitorowanie i analiza zmian w obszarze ICT są kluczowe dla zrozumienia transformacji zachodzących we współczesnych gospodarkach.

Cel artykułu: Głównym celem pracy była ocena poziomu rozwoju użytkowania ICT w przedsiębiorstwach w Polsce na tle innych krajów Unii Europejskiej w latach 2010-2019. Zbadano również, jak często i do czego w prowadzeniu działalności gospodarczej wykorzystywane są strony internetowe i media społecznościowe. Ponadto, rozważono problem kompetencji cyfrowych i zainteresowanie firm zatrudnianiem specjalistów z zakresu ICT.

Metodologia/Metody/Źródła danych: Badania oparto na danych publikowanych w bazach Eurostatu, dotyczących wykorzystania ICT w przedsiębiorstwach (dostęp do Internetu, strony internetowe i media społecznościowe, kompetencje cyfrowe). Rozważany zbiór danych występuje w ujęciu trójwymiarowym (obiekty x zmienne x czas) w postaci tzw. kostki danych, dlatego też do analiz zastosowano metody eksploracyjnej analizy wielowymiarowej: międzygrupową i wewnątrzgrupową analizę głównych składowych. Do prezentacji wyników wykorzystano mapy czynnikowe.

Wyniki/Wnioski: W Polsce, podobnie jak w pozostałych krajach UE, można w badanym okresie zaobserwować systematyczny wzrost stopnia wykorzystania technologii informacyjno-telekomunikacyjnych w przedsiębiorstwach. Przedsiębiorcy dostrzegają korzyści płynące z funkcjonowania w przestrzeni internetowej (posiadanie strony internetowej, profili w mediach społecznościowych). Wzrasta także zapotrzebowanie na specjalistów z zakresu ICT. Niestety, pomimo pozytywnego trendu, Polska znajduje się w grupie tych krajów UE, w których badane wskaźniki nie osiągają wysokich wartości.

Otwarte innowacje na poziomie klastra a zdolności innowacyjne firm członkowskich

Słowa kluczowe: *otwarte innowacje; klastry regionalne; pośrednik otwartych innowacji; zdolności innowacyjne; polityka innowacyjna*

Streszczenie

Wprowadzenie: Otwarte innowacje są postrzegane jako narzędzie rozwiązywania kluczowych problemów, które uniemożliwiają krajom europejskim pełne wykorzystanie ich innowacyjnego potencjału. Przedmiot badań w tej dziedzinie przesuwają się z poziomu mikro- i makro- w kierunku obszarów otwartych innowacji na poziomie meso- ale wciąż istnieje niewielka liczba badań empirycznych w zakresie otwartych innowacji w układzie sieciowym. Ważną rolę w rozwoju otwartych innowacji przypisuje się klastrom jako potencjalnym pośrednikom otwartych innowacji.

Cel artykułu: Celem artykułu jest przedstawienie procesu otwartych innowacji wspieranego przez klastry oraz ustalenie w jaki sposób działalność w zakresie otwartych innowacji na poziomie klastra może wpływać na zdolności innowacyjne firm członkowskich.

Metodologia/Metody/Źródła danych: Przeprowadzono eksploracyjne, ogólnokrajowe, wieloetapowe badanie empiryczne skupiające się na polskich klastrach. Dane wykorzystane w tym badaniu pochodzą z dwóch głównych źródeł: badania ilościowego wśród koordynatorów 31 klastrów oraz analizy jakościowej dwóch studiów przypadku klastrów, w tym 9 częściowo ustrukturyzowanych wywiadów osobistych z różnymi grupami interesariuszy.

Wyniki/Wnioski: Wyniki ankiety wskazują, że organizowanie otwartych innowacji na poziomie klastra wpływa na zdolności innowacyjne członków klastra oceniane przez koordynatorów w 5 obszarach. Ponadto analiza studiów przypadku zapewnia wgląd w proces wspierania otwartych innowacji w firmach członkowskich przez klastry. Badanie potwierdza, że otwarte innowacje na poziomie klastra działają jak katalizator, napędzając otwarte procesy innowacyjne dla firm członkowskich. Klastry mają zatem duży potencjał, aby stać się pośrednikami w dziedzinie otwartych innowacji, ale tylko niektóre z nich są w stanie odegrać tak znaczącą rolę. Sam fakt współpracy firm w klastrach nie przesądza o powodzeniu wspólnych projektów otwartych innowacji. Wykorzystanie metod i narzędzi otwartej innowacji ułatwia podejmowanie współpracy innowacyjnej firmom, w szczególności MŚP. Powyższe konkluzje dostarczają argumentów i uzasadniają tworzenie systemowego wsparcia dla otwartych innowacji w klastrach –pośrednikach otwartych innowacji w poszczególnych regionach.

Kijek Tomasz

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie
tomasz.kijek@poczta.umcs.lublin.pl

Kijek Arkadiusz

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie
akijek@poczta.umcs.lublin.pl

Matras-Bolibok Anna

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie
anna.matras@poczta.umcs.lublin.pl

Regionalne kluby innowacji w UE: podejście przestrzenne

Słowa kluczowe: *innowacje, efekty zewnętrzne, kluby regionów*

Streszczenie

Wprowadzenie: W literaturze przedmiotu podkreślany jest fakt, że przestrzenne efekty zewnętrzne związane z regionalną bliskością mają wpływ na wyniki innowacyjne. Ponadto, innowacja uważana jest za „zależną od ścieżki”, ponieważ uruchamia mechanizmy samowzmocnienia, które determinują poszczególne struktury i ścieżki rozwoju gospodarek. Przestrzenne efekty zewnętrzne mogą je odblokować i zainicjować proces konwergencji innowacji. Z uwagi na to, że wyniki innowacyjne regionów europejskich są zróżnicowane, analiza wzorców przestrzennych pojawiających się regionalnych klubów innowacji oraz identyfikacja czynników przyczyniających się do ich przemieszczania stają się ważnymi problemami badawczymi.

Cel artykułu: Celem badania jest identyfikacja regionalnych klubów innowacji w UE z uwzględnieniem ich cech przestrzennych.

Metodologia/Metody/Źródła danych: W celu wyodrębnienia regionalnych klubów innowacji zastosowano metody wielowymiarowej analizy statystycznej. Do oceny podobieństwa regionów uwzględniono oprócz położenia geograficznego ich poziom innowacyjności związany z kapitałem ludzkim, działaniami badawczo-rozwojowymi, działaniami innowacyjnymi niezwiązanymi z działalnością B+R, skutecznością działań innowacyjnych, wynikami innowacji i kapitałem relacyjnym. Próba badawcza składa się z 273 regionów Unii Europejskiej (UE) na poziomie NUTS 2 w latach 2010-2018. Źródłem danych na temat poziomu innowacyjności regionów europejskich jest Regionalna Tablica Wyników Innowacji.

Wyniki/Wnioski: Wyniki badania wskazują, że bliskość geograficzna regionów przyczynia się do rozwoju wzorców przestrzennych w regionalnej konwergencji innowacji i powstawaniu regionalnych klubów innowacji.

Relacje pracownicze jako ważny element kształtowania wizerunku organizacji na rynku pracy

Słowa kluczowe: *relacje pracownicze, wizerunek organizacji, rynek pracy, employer branding, z*

Streszczenie

Wprowadzenie: Pozytywne relacje pracownicze przyczyniając się do sukcesu rynkowego przedsiębiorstwa, są zarazem niezwykle cenną wartością organizacyjną. Szczególne znaczenie tej wartości powoduje, że w efekcie stanowić może ona ważny element kształtowania wizerunku organizacji na rynku pracy, jako cenionego pracodawcy. Współcześnie, wiodące przedsiębiorstwa wizerunek atrakcyjnego pracodawcy starają się osiągnąć poprzez budowanie i wdrażanie skutecznej strategii employer brandingowej, realizowanej zarówno na zewnątrz, jak i wewnątrz organizacji. Budowanie marki pracodawcy, która nie tylko przyciągnie pożądanych kandydatów do pracy, ale także będzie potrafiła zatrzymać utalentowanych pracowników na dłużej, staje się istotnym wyzwaniem a zarazem - koniecznością.

Cel artykułu: Celem artykułu jest przedstawienie znaczenia relacji pracowniczych dla kształtowania wizerunku organizacji na rynku pracy i zwrócenie uwagi na korzyści płynące z działań organizacyjnych w tym obszarze.

Metodologia/Metody/Źródła danych: Część empiryczną opracowania sporządzono na podstawie wyników badań stanowiących fragment ogólnopolskiego ilościowego badania przedsiębiorstw. Populację badawczą stanowiła baza 500 największych firm w Polsce (według rankingu portalu Rzeczpospolita za rok 2018). W badaniu zastosowano losowy dobór próby i wykorzystano ilościowe metody badawcze przy zastosowaniu mieszanych technik: ankiety internetowej CAWI oraz ankiety telefonicznej CATI. Ponadto wyniki badań ilościowych uzupełniono badaniami jakościowymi w postaci pogłębionych wywiadów indywidualnych przeprowadzonych on-line z pracownikami. Informacje pozyskane z badań pierwotnych odniesiono do analizy raportów badawczych obrazujących podejmowaną problematykę z perspektywy polskiej i innych krajów.

Wyniki/Wnioski: Wyniki przeprowadzonych badań wskazują, iż duże znaczenie jakie przywiązują pracownicy do pozytywnych relacji w miejscu pracy, dostrzegane jest przez wiodące polskie przedsiębiorstwa i uwzględniane w kształtowaniu ich oferty employer brandingowej. Na sukces ekonomiczny przedsiębiorstw z listy TOP 500, składa się także umiejętność skutecznego konkurowania z innymi firmami na rynku pracy, owocująca przyciąganiem i zatrzymaniem najlepszych pracowników. Podjęte badania wskazują, iż przedsiębiorstwa te budują swój wizerunek traktując relacje pracownicze a zwłaszcza relacje z przełożonym jako ważny element przekazu Employee Value Proposition.

Wpływ czynnika edukacyjnego na innowacyjność i konkurencyjność krajów średniego dochodu

Słowa kluczowe: *edukacja, innowacyjność, konkurencyjność, kraje średniego dochodu*

Streszczenie

Głównym celem publikacji było przeanalizowanie wpływu czynnika edukacyjnego na innowacyjność i konkurencyjność gospodarek, ze szczególnym uwzględnieniem krajów rozwijających się zaliczanych do grupy gospodarek o średnim poziomie dochodu narodowego na 1 mieszkańca (według klasyfikacji Banku Światowego). W części pierwszej zaprezentowano indeksy wybrane do dalszej analizy, tj. globalny indeks innowacyjności (Global Innovation Index, GII), globalny indeks konkurencyjności (Global Competitiveness Index, GCI) oraz globalny indeks konkurencyjności na bazie talentów (Global Talent Competitiveness Index, GCTI), a także porównano ich struktury oraz omówiono pewne aspekty teoretyczne. Część druga zawiera omówienie wyników analizy regresji wielorakiej przeprowadzanej na podstawie składowych GII 2019, GCI 2019 i GTCI 2020, w szczególności subindeksów odnoszących się do polityki edukacyjnej. Część trzecia jest natomiast poświęcona analizie regresji liniowej między obliczonym na potrzeby pracy syntetycznym indeksem edukacyjnym (EDU) a wybranymi wskaźnikami globalnymi. Przeprowadzone badania potwierdziły, że poziom innowacyjności i konkurencyjności gospodarki jest uzależniony nie tylko od czynników stricte finansowych, np. wysokości nakładów na prace badawczo-rozwojowe (GERD), ale również, a może przede wszystkim, od czynnika edukacyjnego. Specyfika poszczególnych grup krajów zależy z kolei od etapu ich rozwoju społeczno-gospodarczego: edukacja o wysokiej jakości jest ważna w przypadku wszystkich krajów, jednak w krajach wysokiego dochodu, z gospodarką bazującą na wiedzy i informacjach, rola wyższego wykształcenia oraz zaawansowanych kwalifikacji zawodowych wydaje się być dominująca, podczas gdy w podążających ich śladem krajach średniego dochodu ważniejsze jest raczej wykształcenie ogólne oraz podstawowe kwalifikacje zawodowe.

Perspektywy rynku pracy wobec starzenia się ludności Polski

Słowa kluczowe: *starzenie się ludności, rynek pracy*

Streszczenie

Wprowadzenie: W drugiej dekadzie XXI wieku starzenie się populacji europejskiej stało się kluczowym problemem demograficznym dla władz rządowych i samorządowych, instytucji i organizacji społecznych i opieki zdrowotnej. Według ONZ w 2017 r. 25% Europejczyków miało co najmniej 60 lat i oczekuje się, że odsetek ten wzrośnie do 35% w 2050 r. W Polsce odsetek osób w wieku powyżej 60 lat wynosi 26% i zgodnie z przewidywaniami ONZ w 2050 r. wyniesie 39%. Starzenie się jest szeroko dyskutowane z perspektywy problemów ekonomicznych, warunków życia, zagadnień państwa opiekuńczego, opieki zdrowotnej, zabezpieczenia emerytalnego, konsekwencji dla rynku pracy.

Cel artykułu: Celem badania jest przedstawienie starzenia się ludności Polski i jego konsekwencji dla rynku pracy w perspektywie 2050 r. Problemy te zostaną przedstawione na tle państw Unii Europejskiej. Zmniejszenie liczby ludności w wieku produkcyjnym powoduje kurczenie się zasobów siły roboczej. Dlatego w badaniu podjęto próbę odpowiedzi na pytanie, jak przeciwdziałać konsekwencjom zmniejszających się zasobów pracy by zapewnić rozwój gospodarczy.

Metodologia/Metody/Źródła danych: Dla realizacji celu badania poddano analizie aktywność ekonomiczną ludności, w szczególności kobiet i osób starszych, czas pracy i przeciętny efektywny wiek emerytalny oraz oczekiwane trwanie życia na emeryturze. Dane prognoz demograficznych GUS i Eurostatu posłużyły jako podstawa do przedstawienia symulacji zasobów potencjalnej siły roboczej w perspektywie 2050 r. Zastosowano metody analizy demograficznej i statystycznej. Przyjęto różne scenariusze dotyczące poziomu aktywności zawodowej ludności według płci i wieku. Konsekwencje zmian demograficznych, przy założeniu różnych scenariuszy aktywności ekonomicznej przedstawiono analizując współczynniki obciążenia demograficznego oraz szeregu tradycyjnych miar starzenia się.

Wyniki/Wnioski: Skutki starzenia się populacji są już widoczne i będą coraz wyraźniejsze. W 2050 r. liczba ludności w wieku produkcyjnym będzie prawie o 30% mniejsza niż w 2015 r. Główną przyczyną są zmiany w strukturze ludności według wieku. Wyniki symulacji wskazują, że przy założeniu niezmienności współczynników aktywności ekonomicznej, potencjalne zasoby pracy w Polsce w 2050 r. zmaleją o 5 mln osób w porównaniu do 2020 r. Zrównanie poziomu aktywności ekonomicznej kobiet i mężczyzn, jak również założenie jej wzrostu do poziomu aktualnie obserwowanego w Szwecji, zmniejszy ubytek wynikający z prognozy, ale nie pozwoli na ustabilizowanie wielkości siły roboczej w Polsce.

Denkowska Anna

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie
anna.denkowska@uek.krakow.pl

Wanat Stanisław

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie
wanats@uek.krakow.pl

Rozwój, podobieństwo i ryzyko systemowe rynków ubezpieczeniowych krajów Unii Europejskiej po rozszerzeniu w 2004 r.

Słowa kluczowe: *rozszerzenie UE, wskaźniki rozwoju sektora ubezpieczeń, podobieństwo sektorów ubezpieczeń, metody grupowania, wskaźniki topologiczne minimalnych drzew rozpinających, ryzyko systemowe*

Streszczenie

Rozszerzenie Unii Europejskiej o nowe kraje w 2004 r. uruchomiło mechanizmy sprzyjające zarówno rozwojowi różnych obszarów społecznych i gospodarczych, jak również wyrównywaniu różnicowań występujących między członkami Wspólnoty w tych obszarach. W referacie uwagę skupiamy na sektorze ubezpieczeń. Głównym jego celem jest analiza rozwoju i podobieństwa rynków ubezpieczeń starych i nowych członków Unii Europejskiej oraz analiza dynamiki struktury sieci powiązań między tymi rynkami i ryzyka systemowego po 2004 r.

Dane/metody: Analizę rozwoju przeprowadzamy dla całego sektora oraz w podziale na ubezpieczenia life i non-life. Wykorzystujemy w tym celu między innymi następujące mierniki: liczbę zakładów ubezpieczeń, wskaźnik koncentracji rynku, składkę przypisaną netto i brutto, aktywa ogółem, wskaźnik gęstości ubezpieczeń, wskaźnik penetracji ubezpieczeń. Podobieństwo rynków badamy w oparciu o wyznaczone dla każdego kraju wyżej wymienione mierniki. Stosujemy w tym celu metody klasyfikacji bez nadzoru (metodę Warda, metodę k średnich i metodę PAM). Dynamikę struktury sieci powiązań między rynkami ubezpieczeń badamy wykorzystując szeregi czasowe następujących wybranych topologicznych wskaźników sieci: średniej odległości (APL), maksymalnego stopnia (Maximum Degree), parametrów α rozkładu potęgowego stopni wierzchołków, asortatywności, pośrednictwa wierzchołka (BC). Szeregi te otrzymujemy na podstawie wyznaczonych minimalnych drzew rozpinających (MST) dla każdego badanego okresu. Drzewa (MST) konstruujemy, wykorzystując wartości ośmiu zmiennych, opisujących dane państwo. W tym celu najpierw wyznaczamy sieci powiązań z wagami ustalonymi za pomocą odległości Mahalanobisa i zaproponowanej funkcji bliskości. Następnie korzystając z algorytmu Kruskala otrzymujemy MST dla każdego roku z analizowanego okresu 2004-2018. Analizę przeprowadzamy na podstawie danych statystycznych publikowanych przez European Insurance and Occupational Pensions Authority (EIOPA), Schweizerische Rückversicherungs-Gesellschaft (Swiss Re) oraz Europejski Urząd Statystyczny (Eurostat).

Oczekiwane wyniki i wnioski: Rozwój rynku ubezpieczeń uzależniony jest nie tylko od czynników wynikających z zasad i sposobu jego funkcjonowania. Wpływ na jego strukturę mają także uwarunkowania natury ekonomicznej, jak i społecznej. W każdym państwie, cechy takie jak poziom rozwoju gospodarczego kraju, zamożność gospodarstw domowych, czy też wysokość pobieranych składek ubezpieczeniowych kształtują się zupełnie inaczej. Ponadto bardzo ważna jest świadomość i tradycja ubezpieczeniowa społeczeństwa. Poprzez zestawienie wszystkich tych czynników dla krajów europejskich można uzyskać bardzo duży zbiór informacji dotyczących struktury ubezpieczeń w UE ogółem. Pomiędzy grupami starej i nowej Unii Europejskiej po 2004 r. Istniało dość duże zróżnicowanie cech ubezpieczeń. Analizując stan rozwoju rynków ubezpieczeniowych w Unii Europejskiej, można zauważyć, że kraje Europy Środkowo-Wschodniej dzielą jeszcze długą drogę od osiągnięcia zachodnich poziomów rynkowych. Niemniej jednak branża ubezpieczeniowa rozwija się w tych krajach bardzo dynamicznie. W każdym analizowanym okresie widoczne są zmiany w strukturze ubezpieczeń w tych krajach. Polski rynek ubezpieczeniowy ma duży potencjał do dalszego rozwoju.

Grzelak Maria M.

Uniwersytet Łódzki
maria.grzelak@uni.lodz.pl

Roszko-Wójtowicz Elżbieta

Uniwersytet Łódzki
elzbieta.roszko@uni.lodz.pl

Atrakcyjność turystyczna województw w Polsce w świetle wybranych wskaźników – ujęcie dynamiczne

Słowa kluczowe: *sektor turystyczny, wskaźniki rozwoju funkcji turystycznej, poziom zagospodarowania turystycznego, intensywność ruchu turystycznego, analiza szeregów czasowych*

Streszczenie

Współcześnie turystyka nabiera coraz większego znaczenia. Turystyka przyczynia się do rozwoju społeczno-ekonomicznego i prowadzi do wzrostu produktu krajowego brutto (PKB), co przejawia się w jej zdolności do tworzenia nowych miejsc pracy, ograniczania bezrobocia, stymulowania inwestycji i wpływów do budżetu, redystrybucji dochodów z regionów bogatszych do biedniejszych oraz podnoszenia jakości życia lokalnych społeczności. Celem głównym artykułu jest ocena potencjału turystycznego Polski i poszczególnych województw w oparciu o wybrane wskaźniki funkcji turystycznej w latach 2010-2019. Rozdział empiryczny bazuje na analizie wartości sześciu wskaźników rozwoju funkcji turystycznej, w tym między innymi wskaźnika Schneidera, wskaźnika Deferta, wskaźnika Charvata itp. W dobie wybuchu pandemii koronawirusa prowadzenie analiz sektora turystycznego wydaje się niezbędne. Bieżące monitorowanie zmian w wartościach wskaźników rozwoju funkcji turystycznej ma realne szanse przyczynić się do projektowania adekwatnych działań sprzyjających minimalizowaniu skutków pandemii dla gospodarki i społeczeństwa, w tym dla branży turystycznej..

Przeciwdziałanie negatywnym aspektom starzenia się przez promowanie aktywności fizycznej wśród osób starszych na przykładzie Dziennego Domu Pobytu w Nysie

Słowa kluczowe: *starzenie się, aktywność fizyczna osób starszych, działalność prewencyjna*

Streszczenie

Niniejszy artykuł porusza tematykę narastającego problemu starzejącego się społeczeństwa, jak również rolę państwa w profilaktyce i zapobieganiu negatywnym skutkom tego procesu przede wszystkim poprzez promocję aktywności fizycznej wśród osób starszych. Celem opracowania jest zatem ukazanie, w jaki sposób instytucje publiczne wspomagają osoby starsze w zakresie aktywności fizycznej. Punktem wyjścia jest przedstawienie tego zagadnienia w skali ogólnoświatowej, europejskiej oraz ukazanie sytuacji w Polsce. Następnie na wybranym przykładzie pokazano, z jakich metod i środków korzystają lokalne instytucje. Obiektem analizy był Dzienny Dom Pobytu w Nysie i jego działalność w latach 2016 – 2019. W wyniku analizy danych zaobserwowano, że realizacja zadań przez badaną instytucję stanowi właściwy przykład organizacji, funkcjonowania oraz wykorzystania środków finansowych, w celu aktywizacji osób starszych. Jednocześnie podejmuje ona działania w zakresie zwiększenia wartości uzyskiwanych dochodów prowadząc dodatkową działalność w celu zaspakajania potrzeb osób starszych i samotnych. Ponieważ niezwykle ważne jest tu postępowanie wieloaspektowe, które obejmuje szereg działań służących poprawie kondycji i samopoczucia we wszystkich sferach życia osób starszych, ze szczególnym uwzględnieniem aktywności fizycznej, działalność analizowanego podmiotu można uznać za pewien wzór dobrych praktyk w tym zakresie, który warto promować i wdrażać na większą skalę.

Szymańska Katarzyna

Politechnika Łódzka
katarzyna.szymanska@p.lodz.pl

Jak mierzyć niemierzalne – projekt narzędzia do badania kultury organizacyjnej przedsiębiorstw funkcjonujących w erze Industry 4.0.

Słowa kluczowe: *kultura organizacyjna, profil kultury organizacyjnej w erze Industry 4.0, era Przemysłu 4.0.z*

Streszczenie

Celem artykułu jest zwrócenie uwagi na rolę kultury organizacyjnej w procesie realizacji założeń epoki IR 4.0. Podjęto starania, aby zaprojektować narzędzie, które będzie wspierać badanie kultur organizacyjnych przedsiębiorstw działających w erze IR 4.0 poprzez identyfikację czterech głównych wymiarów takich kultur. W tym celu przeprowadzono badania empiryczne z wykorzystaniem autorskiego narzędzia badawczego. Wydaje się, że po pierwsze, proponowany model kultury organizacyjnej przedsiębiorstw SEM działających w erze IR 4.0, składający się z czterech opisanych wymiarów, a po drugie, narzędzie do ich badania, stanowią ciekawe uzupełnienie niniejszego badania. Ponadto opisane wymiary, wraz z ich charakterystyką, tworzą ramy, które pomagają łączyć te wartości kulturowe, które wspierają rozwój przedsiębiorstw w erze IR 4.0. Należy jednak zaznaczyć, że model i proponowane narzędzie badawcze to jedna propozycja, która jest otwarta na dalsze uzupełnienie o inne istotne czynniki. Dla praktyków ten artykuł zawiera bardzo ważne i jasne przesłanie: odpowiednio zaprojektowana kultura organizacyjna firmy może być prawdziwym atutem dla firm, niezależnie od ich wielkości, branży i lokalizacji.

Pokojski Zenon

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

zenon.pokojski@poczta.umcs.lublin.pl

Ekosystem innowacji: pomysł na budowanie wartości w biznesie

Słowa kluczowe: *ekosystem innowacji, ekosystem biznesu, otwarte innowacje, budowanie i zarządzanie ekosystemem*

Streszczenie

W naukach o zarządzaniu coraz większą popularnością cieszy się problematyka ekosystemu innowacji jako generatora tworzenia wartości ekonomicznej. Biznes XXI wieku poszukuje wartości we współpracy z organizacjami różnych sektorów społeczno-gospodarczych. Kierowanie tego rodzaju partnerstwem uważa się obecnie za jedną z kluczowych kompetencji organizacji. Jednak problematyka zarządzania ekosystemem innowacji, jako najbardziej dojrzałej formy otwartych innowacji jest stosunkowo słabo zbadana przez naukę. W Polsce tego rodzaju struktury również próbuje się budować, czego przykładem było powołanie w 2011 r. przez Grupę Azoty Puławy konsorcjum z w skład którego wchodził partnerzy z trzech środowisk: ośrodków naukowych, producentów środków do produkcji rolnej oraz ich klientów - organizacji reprezentujących przedsiębiorców rolnych.

Autor postanowił przeprowadzić badania empiryczne w 2019 r. wśród konsorcjantów Grupy Azoty Puławy w oparciu o wywiad pogłębiony, częściowo ustrukturyzowany, wsparte analizą kilku wybranych ekosystemów innowacji koncernów chemicznych. Celem badań była ocena zjawiska otwartych innowacji w Grupie wraz z charakterystyką zaangażowanych uczestników projektu, oceną stopnia otwartości i sposobu zarządzania Konsorcjum.

Angowski Marek

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie
marek.angowski@poczta.umcs.lublin.pl

Determinanty zachowań zakupowych młodych konsumentów na rynku żywności ekologicznej

Słowa kluczowe: *zachowania konsumentów, żywność ekologiczna, młody konsument*

Streszczenie

Sprzedaż i promowanie zdrowej i bezpiecznej żywności staje się bardzo ważnym elementem strategii produktów żywnościowych. Publikacja ma na celu zaprezentowanie wyników badań i analiz dotyczących problemu, w jaki sposób różne czynniki mogą wpływać na zachowania młodych konsumentów dotyczące zakupu żywności ekologicznej. Dane uzyskano od respondentów (z Polski i Ukrainy) kupujących ekologiczną żywność. Wielowymiarowa analiza danych wykazała, że kluczowe czynniki decydujące o wyborze produktu to przede wszystkim cechy produktu związane z bezpieczeństwem żywności, świadomość zdrowotna oraz cena i działania promocyjne. Warto zauważyć, że głównymi barierami zakupu są wysoka cena oraz trudna dostępność produktów. Wnioski uzyskane w wyniku tych badań poszerzają aktualną wiedzę na temat zachowań młodych konsumentów na rynku żywności ekologicznej i mają ważne praktyczne implikacje dla producentów i sprzedawców.

Banasik Przemysław

Politechnika Gdańska
przemyslawbanasik@tlen.pl

Kędzierski Piotr

Sąd Rejonowy dla m.st Warszawy
piotr.jerzy.kedzierski@gmail.com

Turek Jolanta

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie
jturek@sgh.waw.pl

Godlewska Małgorzata

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie
mgodlews@sgh.waw.pl

Morawska Sylwia

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie
smoraw@sgh.waw.pl

Model prodluźniczy a model prowierzycielski - skuteczność prawa upadłościowego

Słowa kluczowe: *model prodluźniczy, model prowierzycielski, skuteczność, prawo upadłościowe*

Streszczenie

Upadłość w postępowaniu sądowym pozostaje w zainteresowaniu badaczy od wielu lat. Badacze poszukują czynników wewnętrznych i zewnętrznych mających wpływ na skuteczność i efektywność postępowań upadłościowych. Badano np. wpływ poziomu rozwoju kraju na skuteczność postępowań upadłościowych, system zachęt dla aktywnego uczestnictwa wierzycieli w postępowaniach upadłościowych w celu zwiększenia dla nich stopy odzysku oraz mechanizmy zachęcające do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości na wczesnym etapie. W badaniach identyfikowano dobre praktyki w postępowaniach upadłościowych. Na tle dotychczasowych badań zidentyfikowano lukę badawczą w zakresie wpływu modelu prawa upadłościowego (prowierzycielskiego/prodluźniczego) jego na skuteczność liczoną stopą odzysku dla wierzycieli. Badania wypełniają lukę poznawczą w teorii neoinstytucjonalnej w naukach o zarządzaniu. Celem artykułu jest bowiem odpowiedź na pytanie który model odpowiada na oczekiwania interesariuszy – wierzycieli, którzy oczekują jak najwyższej stopy zwrotu. Polska jest przykładem państwa, w którym od 2016 roku nastąpiła zmiana modelu prawa upadłościowego z prowierzycielskiego na prodluźniczy. Autorzy artykułu prowadzą stały monitoring skuteczności prawa upadłościowego w Polsce poprzez badania akt postępowań upadłościowych w sądach ds. postępowań upadłościowych i restrukturyzacyjnych. W artykule zostaną przedstawione wyniki badań ilościowych postępowań upadłościowych prowadzonych przed i po zmianie modelu prawa upadłościowego. Wyniki badań wykazują, że zmiana modelu spowodowała zmniejszenie stopy odzysku dla wierzycieli. Autorzy artykułu opowiadają na pytanie dotyczące przyczyn takiego stanu faktycznego i proponują kierunki zmian.

Bialek Jacek

Uniwersytet Łódzki
jacek.bialek@uni.lodz.pl

Dane skanowane w pomiarze CPI – główne problemy i wyzwania

Słowa kluczowe: *dane skanowane, wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych, inflacja, indeksy cen, indeksy multilateralne, łańcuchowy dryf*.

Streszczenie

Dane skanowane są to informacje transakcyjne o cenach produktów i wielkości ich sprzedaży pozyskiwane z informatycznych systemów sieci handlowych na podstawie zeskanowanych kodów kreskowych tych produktów (np. GTIN, EAN czy SKU). Dane skanowane są relatywnie nowym i tanim źródłem informacji w pomiarze inflacji, a ich główną zaletą jest to, iż dostarczają wiedzy zarówno o cenach produktów jak i wartościach ich sprzedaży na poziomie elementarnym. Pomiar inflacji przy zastosowaniu danych skanowanych niesie jednak za sobą wiele wyzwań i zmian metodologicznych związanych z pozyskiwaniem, filtrowaniem oraz przetwarzaniem tego typu informacji. Jednym z wyzwań jest wybór formuły indeksu cenowego dla najniższego poziomu agregacji danych oraz agregacja uzyskanych w ten sposób indeksów cen do poziomów wyższych. W pracy zademonstrowano złożoność problemów i wyzwań metodologicznych, jakie stwarzają dane skanowane, bazując na rzeczywistych zbiorach danych i autorskim pakiecie PriceIndices napisanym w środowisku R.

Bieszk-Stolorz Beata

Uniwersytet Szczeciński
beata.bieszk-stolorz@usz.edu.pl

Dmytrów Krzysztof

Uniwersytet Szczeciński
krzysztof.dmytrow@usz.edu.pl

Grupowanie województw według efektywności form aktywizacji zawodowej w aspekcie zmian procedury ich liczenia

Słowa kluczowe: *bezrobocie, efektywność zatrudnieniowa i kosztowa, metoda k-średnich*

Streszczenie

Wprowadzenie: Aktywna polityka rynku pracy i duże wydatki z nią związane powodują konieczność prowadzenia analiz nad efektywnością jej instrumentów i prowadzenia badań ewaluacyjnych. W Polsce do oceny skuteczności działań aktywizujących osoby bezrobotne stosuje się dwa podstawowe mierniki: efektywność kosztową oraz efektywność zatrudnieniową. Są one często krytykowane głównie ze względu na sposób definiowania osób zatrudnionych po zakończeniu udziału w wybranych formach aktywizacji zawodowej. W roku 2015 dokonano zmian w definicji zakończenia udziału w aktywizacji i definicji zatrudnienia, co miało polepszyć jakość stosowanych mierników.

Cel artykułu: Celem artykułu jest ocena województw według efektywności podstawowych form aktywizacji zawodowej oraz porównanie wyników otrzymanych dla nowej i starej procedury ich wyznaczania.

Metodologia/Metody/Źródła danych: Dokonano grupowania województw metodą k-średnich zarówno dla efektywności wyznaczonych zarówno według nowej, jak i starej procedury ich wyznaczania. Dokonano oceny wpływu zmian wprowadzonych od 2015 na wyniki grupowania. Różnice zbadano za pomocą prostej miary niepodobieństwa. Badanie przeprowadzono w oparciu o dane statystyczne dotyczące efektywności kosztowej i zatrudnieniowej publikowane w opracowaniach Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Wyniki/Wnioski: W wyniku przeprowadzonych badań stwierdzono, że na ogół największą efektywnością wykorzystania środków przeznaczonych na aktywizację zawodową osób bezrobotnych charakteryzowały się województwa pomorskie, lubuskie oraz opolskie, a najmniejszą – województwa mazowieckie, warmińsko-mazurskie, świętokrzyskie oraz podkarpackie. W województwach, w których na aktywizację były przeznaczone większe środki (były wysokie wartości efektywności kosztowych), na ogół gorzej je wykorzystywały (wartości efektywności zatrudnieniowych były niższe) i na odwrót. W analizowanym okresie zmiana sposobu liczenia na ogół nie powodowała dużych różnic w wynikach grupowania. Wyjątkiem był rok 2016, a w roku 2018 wyniki grupowania były identyczne.

Boczkowska Katarzyna

Politechnika Łódzka
katarzyna.boczkowska@p.lodz.pl

Niziolek Konrad

Politechnika Łódzka
konrad.niziolek@p.lodz.pl

Aktywna partycypacja pracowników w obszarze bezpieczeństwa i higieny pracy - rozwój konstruktów i skali

Słowa kluczowe: *partycypacja pracowników, zarządzanie bezpieczeństwem i higieną pracy*

Streszczenie

Cel - Mimo dynamicznego rozwoju badań eksploracyjnych w zakresie szeroko rozumianej partycypacji pracowniczej, istnieje wolna przestrzeń do pogłębionych czy też nowych analiz w tym zakresie, czego przykładem jest właśnie sfera zarządzania bezpieczeństwem i higieną pracy. Rzeczywisty udział pracowników i ich współdecydowanie w dziedzinie BHP są kluczowym elementem kultury bezpieczeństwa. Niestety problem partycypacji pracowniczej w zakresie bhp w świetle badań empirycznych nie jest traktowany jako odrębny i ważny element w zapewnieniu bezpieczeństwa w organizacji.

Artykuł ten ma na celu konceptualizację i wyjaśnienie partycypacji bhp oraz opracowanie skali, w której można go zmierzyć.

Projekt / metodologia / podejście – opracowany model konceptualno-teoretyczny partycypacji pracowniczej w obszarze bhp jest testowany na próbie 289 respondentów z 94 placówek medycznych i 195 reprezentantów innych sektorów gospodarki. Ten unikalny wątek dyskusji naukowej, w odniesieniu do instytucji medycznych nadaje rangę poruszanej przez nas problematyce, szczególnie podczas pandemii COVID-19.

Badanie przeprowadzono metodą PAPI (wywiad bezpośredni kwestionariuszowy). Wykorzystano eksploracyjną analizę czynnikową (EFA) indywidualnie dla grup respondentów tj.: pracownicy opieki zdrowotnej (n=94), pracownicy pozostałych sektorów gospodarki (n=195), oraz dla wszystkich respondentów razem (n=295).

Ustalenia - ustalono, że dla wszystkich trzech grup respondentów (indywidualne analizy EFA), partycypacja bhp składa się z jednego wymiaru, końcowa skala zawiera 15 pozycji. Ponadto, badania wykazały, że poziom uczestnictwa pracowników w BHP w placówkach medycznych jest niższy niż w innych sektorach gospodarki.

Ograniczenia / implikacje badawcze - Nasze badania wypełniają lukę teoretyczną w zakresie modelowego podejścia do partycypacji w obszarze bhp. Zaproponowano holistyczne podejście do partycypacji bhp oraz uniwersalny instrument pomiarowy dla partycypacji.

Oryginalność / wartość - Konstrukcja partycypacji bhp oraz skala pomiaru opracowana i zatwierdzona w tym badaniu stanowią krok naprzód w kierunku skutecznego i niezawodnego pomiaru partycypacji bhp. Zgodnie z naszą najlepszą wiedzą jest to pierwsze badanie, które zapewnia kompleksową, solidną psychometrycznie i operacyjnie miarę partycypacji pracowników w zakresie bhp.

Budzyńska Anna

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie
anna.budzynska@umcs.pl

Urbanek Mirosław

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II
miroslaw.urbanek@kul.pl

Predykcja cen cukru po ograniczeniu instrumentów wsparcia rządowego

Słowa kluczowe: *prognozowanie, szereg czasowy, model harmoniczny, ceny, rynek cukru, interwencjonizm*

Streszczenie

Wprowadzenie: Podstawowy wyznacznikiem cen cukru na światowym rynku są notowania giełdowe, przede wszystkim z giełdy terminowej LIFFE w Londynie, na której odbywa się sprzedaż kontraktu nr 5 w zakresie rafinowanego cukru białego. W przypadku handlu cukrem surowym rolę wyznacznika cen stanowiła giełda terminowa NYBoT w Nowym Jorku, kontrakt nr 11. Na międzynarodowych giełdach towarowych cukier odgrywał istotną rolę, ponieważ jego udział w obrotach na kontraktach terminowych w porównaniu z innymi artykułami rolno- spożywczymi przekraczał 35%. Stosowane w wielu krajach narzędzia interwencjonizmu państwowego w postaci ustalania cen minimalnych zarówno surowców wykorzystywanych do produkcji cukru, jak i cen produktu finalnego wraz z systemem wsparcia eksportu oraz ograniczenia importu w istotny sposób wpływają na wysokość cen na rynku światowym.

Cel artykułu: Wskazujemy na dwa zasadnicze cele artykułu. Pierwszym jest weryfikacja hipotezy o istotnym związku między ograniczaniem wpływu mechanizmów interwencjonizmu państwowego a cenami cukru na światowych giełdach. Wskazujemy, iż działania deregulacyjne mają istotny wpływ na kształtowanie poziomu cen analizowanego segmentu rynku. Drugim celem jest oraz opracowanie modelu opisującego analizowane zjawisko. Zweryfikowany model posłuży do prognozowania cen cukru po zniesieniu ograniczeń na krajowych rynkach.

Metodologia/Metody/Źródła danych: Punktem wyjścia budowy modelu jest szereg czasowy ceny cukru w ujęciu miesięcznym na światowych giełdach – londyńskiej i nowojorskiej z lat 1990-2019. Do prognozowania zostanie wykorzystany jeden z trzech modeli. Zbudujemy model tendencji rozwojowej, model ARMA w ujęciu Boxa-Jenkinsa oraz model wykorzystujący analizę harmoniczną. Wybór modelu zostanie dokonany na podstawie średniego błędu predykcji ex post (root mean square error) prognoz wygasłych. Tak przygotowany model będzie narzędziem prognozowania ceny cukru na światowych rynkach.

Wyniki/Wnioski: Ceny cukru na światowych giełdach wykazywały dużą fluktuację wynoszącą dla cukru białego 497 dolarów na tonę cukru, natomiast dla cukru surowego był on niewiele mniejszy i osiągnął 456 dolarów na tonę. Średnio w latach 1990-2018 nominalna cena dla cukru białego równała się 365 dolarów za tonę, a dla cukru surowego 292 dolarów za tonę. Instrumenty interwencjonizmu państwowego stosowane w poszczególnych państwach powodowały wzrost cen na światowych giełdach. Ograniczenia systemu wsparcia związane z wytycznymi WTO przyczyniły się do gwałtownego spadku cen sięgającego ponad 20% w skali roku w latach 2007-2018.

Bukowski Sławomir

Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu
s.bukowski@uthrad.pl

Lament Marzanna

Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu
m.lament@uthrad.pl

Integracja rynków ubezpieczeniowych w skali międzynarodowej – istnieje czy nie istnieje?

Słowa kluczowe: *ubezpieczenia, rynek ubezpieczeniowy, integracja rynków ubezpieczeniowych*

Streszczenie

Do chwili obecnej znane są definicje, mechanizmy oraz mierniki integracji rynków finansowych. Generalnie jednak badania dotyczące integracji rynków finansowych obejmują następujące jego segmenty: rynki pieniężne, rynki kredytów i depozytów, rynki kapitałowe (rynki akcji i obligacji). Badania z zakresu integracji rynków ubezpieczeniowych stanowią słabo rozpoznany temat badawczy. Można powiedzieć, że nikt nie prowadził badań z tego zakresu. Oczywiście z prawnego punktu widzenia w UE występują regulacje wspólne dla wszystkich krajów członkowskich (np. zasada jednej licencji, Solvency II itd.), Ale z ekonomicznego i finansowego punktu widzenia nie została opracowana do tej pory koncepcja integracji rynków ubezpieczeniowych oraz mierniki jej pomiaru. Rynek ubezpieczeniowy należy uznać za ważny segment rynku finansowego, dlatego aby poznać mechanizmy integracji rynków finansowych celowe wydaje się zbadanie także mechanizmu integracji rynków ubezpieczeniowych. Niestety nie należy to do łatwych zadań, głównie ze względu na cechy rynku ubezpieczeniowego, odmienne od pozostałych segmentów rynku finansowego. Specyfika rynku ubezpieczeniowego powoduje, że powstaje pytanie: czy możliwa jest integracja rynków ubezpieczeniowych?

Celem artykułu jest odpowiedź na następujące pytania:

- Jeśli przyjmimy, że istnieje integracja rynków ubezpieczeniowych, jaka jest definicja tego zjawiska?
- Jaki jest mechanizm i mierniki integracji rynków ubezpieczeniowych?

W artykule sformułowano następującą hipotezę badawczą: integracja rynków ubezpieczeniowych istnieje i możemy znaleźć właściwą miarę stopnia tej integracji.

W poszukiwaniu odpowiedzi na sformułowane pytania badawcze oraz w celu weryfikacji hipotezy badawczej poddano analizie literaturę przedmiotu, w tym dokonano analizy krytycznej wyników badań empirycznych różnych autorów krajowych i zagranicznych.

W artykule zaproponowano miary integracji rynków ubezpieczeniowych, co stanowi wstęp do dalszych badań empirycznych.

Współzależności rynkowe a wybór portfela - perspektywa długoterminowych inwestycji indywidualnych

Słowa kluczowe: *Oszczędności emerytalne, portfolio inwestycyjne, inwestowanie pasywne, korelacja, Covidz*

Streszczenie

Obserwowany jest dynamiczny wzrost popularności inwestowania pasywnego, jako strategii spójnej z teorią efektywności rynku, skłania wielu inwestorów indywidualnych do rozważenia decyzji o rozszerzeniu swojego portfela. Choć wraz z rozwojem rynków staje się to możliwe, wiele zorganizowanych form inwestowania namawia to bardzo konkretnie zdefiniowanych pasywnych portfeli zrównoważonych.

Celem opracowania jest zaproponowanie sposobu konstrukcji portfela indywidualnego inwestora skorygowanego o aktywa zagraniczne oraz przeanalizowanie, jaki wpływ na jego kompozycję mają przyjęte założenia dotyczące korelacji między rynkami oraz determinanty walutowe inwestującego.

Wnioski z przedstawionych analiz wskazują, że ograniczenie spektrum decyzyjnego do krajowych akcji i obligacji może skutkować pogorszeniem efektywności strategii inwestycyjnej nawet dla inwestora mającego perspektywę lokalną. Jednocześnie uzasadnia dlaczego taki inwestor będzie zdecydowanie przeważał krajowe obligacje, poprawiając oczekiwaną stopę zwrotu za pomocą inwestycji w krajowe i zagraniczne akcje. Skala komponentu akcyjnego - implikowana przez wyniki badań - znacząco odbiega jednak od typowo proponowanej przez fundusze inwestycyjne strategii portfeli zrównoważonych czy sugerowanego profilu inwestycji emerytalnych. Premia za ryzyko cechująca aktualnie rynek akcji nie wydaje się wystarczającym uzasadnieniem znacznego zwiększania roli tych aktywów w portfelu. Wyniki te pozostają w mocy przy zmianie założeń dotyczących współzależności rynkowych oraz okresu analizy (w tym o okres zawirowań post-COVID).

Wśród uzyskanych wyników, konkluzja, dotycząca bardzo wysokiego udziału krajowych obligacji w konstrukcji portfela, zachęca do refleksji nad konsekwencjami wprowadzonego w wielu krajach odgórnego decydowania o strukturze portfeli dla oszczędności emerytalnych.

Innowacje wyzwaniem dla przedsiębiorstw, gospodarki i finansów

Słowa kluczowe: *innowacje, MSP, finansowanie*

Streszczenie

Innowacje to istotna kwestia we współczesnej gospodarce światowej. Ich motorem są głównie przedsiębiorstwa skłonne do nieustannego poszukiwania i wdrażania wynalazków. Nie bez znaczenia jest istniejąca infrastruktura naukowo-badawcza, wsparcie publiczne, a także odpowiedni poziom rozwoju rynku finansowego, oferującego kapitał.

Przedsiębiorstwa aby przetrwać i rozwijać się potrzebują kapitału, zarówno na tradycyjne inwestycje, jak i inwestycje o charakterze nowatorskim. Celem artykułu jest analiza i ocena źródeł finansowania innowacji. Rozważaniami objęte będą w szczególności innowacyjne małe i średnie przedsiębiorstwa (MSP).

W artykule dokonano przeglądu literatury dotyczącej własnych i obcych źródeł finansowania innowacyjnych MSP. Wskazano na ograniczenia stosowania potencjalnych źródeł finansowania oraz potrzebę zrewidowania myślenia o kształtowaniu struktury kapitałowej tego typu podmiotów. Zaprezentowano ponadto dostępność finansowania dla innowacyjnych MSP w UE oraz innowacyjność gospodarki europejskiej, wykorzystując w tym celu ogólnodostępne raporty.

Foryś Iwona

Uniwersytet Szczeciński
iwona.forys@usz.edu.pl

Jarosz Karolina

Polcontio Sp. z o.o.

Współdzielenie przestrzeni: perspektywa obiektów biurowych w czasie izolacji społecznej

Słowa kluczowe: *coworking, izolacja społeczna, najem powierzchni biurowej*

Streszczenie

Coworking jest formą współdzielenia przestrzeni biurowej coraz bardziej popularną na świecie. Jednak panująca pandemia i w jej efekcie izolacja społeczna mogła wpłynąć na postrzeganie tej formy korzystania z biura. Analizy PwC wskazują, iż na rynkach globalnych po pandemii, ponad 75% przedsiębiorstw zamierza kontynuować pracę zdalną pracowników. Korporacje skłaniają się do pracy w modelu hybrydowym. Natomiast analizy CBRE pokazują, że aż 42 % ankietowanych oczekuje wyraźnej granicy pomiędzy pracą a życiem prywatnym, dla zachowania work-life balance. Z kolei z raportu „2020 Future of Work Report” wynika, iż 71,5% pracowników, którzy korzystali z coworkingu przed pandemią ma zamiar wrócić do tej formy. Natomiast ponad połowa osób, która wcześniej nie wynajmowała wspólnej przestrzeni, planuje z takiej możliwości skorzystać. Celem artykułu jest ocena współkorzystania z przestrzeni biurowej w czasie pandemii i związanej z nią izolacji społecznej oraz ocena perspektywy dla tej formy prowadzenia działalności gospodarczej w opinii podmiotów gospodarczych na wybranym lokalnym rynku w Polsce. Badanie dotyczy lokalnego rynku w Trójmieście. Wykorzystano metodę reprezentacyjną, losowanie warstwowe spośród celowo wybranej populacji małych podmiotów gospodarczych (0-9 osób zatrudnionych) z firm zarejestrowanych w systemie REGON. Do oceny podobieństwa postaw respondentów wykorzystano analizy wielowymiarowe, w tym analizę korespondencji, z uwagi na uzyskane dane jakościowe. Wywiady telefoniczne przeprowadzono w pierwszym miesiącu pandemii w Polsce i okresie tzw. „lock down”. W efekcie uzyskano 200 kompletnych kwestionariuszy. Uzyskane wyniki wskazują na niewielką wiedzę badanych podmiotów na temat coworkingu. Wśród respondentów przeważa tradycyjne podejście do posiadania własnego biura. Większość respondentów nie planuje współkorzystania z powierzchni biurowej, co nie daje dobrych perspektyw dla tej formy prowadzenia działalności gospodarczej na badanym rynku lokalnym. Konieczność izolacji nie spowodowała wśród badanych większego zainteresowania powierzchnią wspólną. Może to być również wynikiem krótkiego okresu trwania izolacji i braku zmęczenia tym faktem przez badanych.

Gomółka Krystyna

Politechnika Gdańska
kgom@zie.pg.gda.pl

Flisikowski Karol

Politechnika Gdańska
karflisi@pg.edu.pl

Zasoby pracy w Armenii

Słowa kluczowe: *Armenia, zasoby pracy, aktywni zawodowo, bezrobotni*

Streszczenie

Artykuł ukazuje wielkość zasobów w Armenii od momentu uzyskania niepodległości tj. 1992 r. do 2019 r. W pracy uwzględniono podaż pracy na która składa się ludność aktywna zawodowo według wymogów prawa Armenii oraz bezrobotni z podziałem na płeć oraz rozmieszczenie na terytorium państwa. Autorka przeanalizowała wykształcenie oraz zatrudnienie według sektorów gospodarki w latach 1992-2019 w gospodarce Armenii. W artykule ustalono liczbę bezrobotnych, ich wykształcenie oraz regiony w których najwięcej obywateli nie mogła znaleźć obywateli Armenii były należeć pracy. Autorka scharakteryzowała również politykę władz Armenii w latach 1992-2019 przeciwdziałającą bezrobociu. Praca powstała w oparciu o materiały Urzędu Statystycznego oraz dokumenty Ministerstwa Pracy i Spraw Socjalnych Armenii oraz literaturę w języku rosyjskim i angielskim

Zastosowanie danych scrapowanych w analizie dynamiki cen obuwia

Słowa kluczowe: *Inflacja, CPI, Web-scraping, zakupy on-line, Big data*

Streszczenie

Wprowadzenie: Web-scraping to technika pozwalająca automatycznie pozyskiwać informacje zamieszczone na stronach internetowych. Wraz ze wzrostem popularności zakupów on-line można dzięki niej wydobyć informacje o cenach dóbr sprzedawanych przez detalistów. Wykorzystanie danych scrapowanych pozwala nie tylko znacząco obniżyć koszty badania cen, ale także poprawia precyzję szacunków inflacji i pozwala ją śledzić w czasie rzeczywistym. Z tego względu web-scraping jest dziś popularnym obiektem badań zarówno ośrodków statystycznych (Eurostat, Brytyjski Office of National Statistics, Belgijski Statbel) jak i Uniwersytetów (m.in. Billion Prices Project prowadzony na MIT).

Cel artykułu: Celem prezentacji jest zbadanie możliwości użycia danych scrapowanych z jednego z detalistów rynku odzieży i obuwia, ze szczególnym uwzględnieniem porównania wyników wykorzystania znanych indeksów cen oraz ocena ich wrażliwości z wykorzystaniem filtrów danych.

Metodologia/Metody/Źródła danych: Autor analizuje dane cenowe scrapowane ze strony jednego z największych detalistów na polskim rynku. Dane uzyskano w ramach projektu eCPI przeprowadzanego przez Narodowy Bank Polski. Autor zdecydował się na wydzielenie dwóch typów dóbr – damskich balerin oraz męskich butów typu oxford których ceny porównywano na przestrzeni roku. W artykule przeprowadzono obliczenia za pomocą 6 rodzajów indeksów – indeksów Jevonsa i Dutota oraz ich wersji łańcuchowych oraz GEKS. Poza analizą przeprowadzoną na pełnym zestawie danych autor zdecydował się na usunięcie wartości odstających za pomocą filtrów.

Wyniki/Wnioski: Odzież i obuwanie uważane są za jedną z najtrudniejszych grup towarów w mierzeniu dynamiki cen, ze względu na dużą zmiennością ofert sklepów która utrudnia użycie tradycyjnych wersji indeksów Jevonsa oraz Dutota. Z tego względu używa się raczej indeksów łańcuchowych oraz indeksów GEKS. Te indeksy są, jednakże wrażliwe na duże zmiany cen. W badanych typach grup zauważono duże różnice między wynikami obliczeń z użyciem indeksów GEKS oraz indeksów łańcuchowych co może wskazywać na fakt, że ich użyteczność może być ograniczona do innych grup COICOP.

Olczyk Magdalena

Politechnika Gdańska
Magdalena.Olczyk@zie.pg.gda.pl

Kordalska Aleksandra

Politechnika Gdańska
Aleksandra.Kordalska@zie.pg.edu.pl

Pozycja gospodarek Europy Środkowo-Wschodniej w globalnych łańcuchach wartości w świetle koncepcji funkcjonalnej specjalizacji.

Słowa kluczowe: *funkcjonalna specjalizacja; dekompozycja eksportu; zawody; modernizacja gospodarki; kraje Europy Środkowo-Wschodniej*

Streszczenie

Silna serwicyzacja produkcji powoduje trudność w rozdzieleniu usług pomiędzy wytworzone towary, co implikuje trudności w ocenie pozycji kraju / branży na krzywej uśmiechu tzn. skutkuje trudnościami w prawidłowym przyporządkowaniu produktów lub usług do jednego z trzech etapów procesu przemysłowego: czynności przedprodukcyjnych, właściwej produkcji oraz usług post-produkcyjnych. Aby stworzyć bardziej odpowiednią miarę pozycji krajów / sektorów w globalnych łańcuchach wartości proponujemy zamiast klasyfikacji przemysłowej produktów, wykorzystanie funkcji biznesowych realizowanych przez poszczególne kraje / sektory gospodarki. Funkcje biznesowe identyfikowane są przy pomocy danych pochodzących z rynku pracy.

Celem artykułu jest identyfikacja i analiza wzorców specjalizacji funkcjonalnej ośmiu krajów Europy Środkowo-Wschodniej (EŚW) - Czech, Estonii, Węgier, Łotwy, Litwy, Polski, Słowacji i Słowenii, zarówno na poziomie poszczególnych gospodarek jak i sektorów.

Do oceny wzorców specjalizacji funkcjonalnej dla wybranych krajów Europy Środkowo-Wschodniej wykorzystujemy metodologię zaproponowaną przez Timmera i in. (2019). Pozwala nam to uzyskać wskaźniki specjalizacji funkcjonalnej dla czterech różnych funkcji biznesowych - zarządzania, badań i rozwoju, marketingu oraz produkcji. Aby je obliczyć, łączymy dwa źródła danych - krajową wartość dodaną w eksporcie pochodzącą ze zdekomponowanych sektorowych tabel przepływów międzygałęziowych (Baza Danych WIOD) oraz bazę zawodów zbudowaną przez Timmera i in. (2019).

Na podstawie miar specjalizacji funkcjonalnej obserwujemy nową strukturę funkcji biznesowych realizowanych przez kraje EŚW. Biorąc pod uwagę krzywą uśmiechu i działania związane z etapami poprzedzającymi produkcję, etapami produkcyjnymi oraz usługami post-produkcyjnymi, zauważamy, że Polska i Słowacja koncentrują się głównie na procesach produkcyjnych, podczas gdy pozostałe kraje Europy Środkowo-Wschodniej mogą generować wyższą wartość dodaną. Kraje bałtyckie i Słowenia specjalizują się w usługach zarządzania, Węgry i Łotwa zyskują na usługach marketingowych, a Czechy i Słowenia osiągają przewagę w działalności badawczo-rozwojowej.

Kowalska Aleksandra

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie
aleksandra.kowalska@umcs.lublin.pl

Bieniek Milena

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie
milena.bieniek@poczta.umcs.lublin.pl

Realizacja celu Europejskiego Zielonego Ładu dotyczącego rozwoju rolnictwa ekologicznego

Słowa kluczowe: *Europejski Zielony Ład, rolnictwo ekologiczne, zrównoważony rozwój*

Streszczenie

Wzrost gospodarczy jest niezrównoważony. Gospodarka o obiegu zamkniętym może jednak prowadzić do zrównoważonego rozwoju, oddzielając jednocześnie wzrost gospodarczy od negatywnych skutków wyczerpywania się zasobów i degradacji środowiska. Unijna strategia neutralizacji klimatu do 2050 r. realizowana jest, między innymi, poprzez działania Europejskiego Zielonego Ładu mającego na celu efektywne wykorzystanie zasobów poprzez przejście na czystsza gospodarkę o obiegu zamkniętym. Bardziej zrównoważony system żywnościowy UE stanowi podstawę budowy Europejskiego Zielonego Ładu. Celem Komisji Europejskiej jest wykorzystanie 25% gruntów rolnych do produkcji ekologicznej w 2030 r. Pytanie brzmi, czy możliwe jest osiągnięcie tego celu przy wykorzystaniu obecnych zachęt. Co jeszcze można zrobić, aby zachęcić europejskich rolników do przejścia na rolnictwo ekologiczne? Analiza opiera się na międzynarodowych statystykach, głównie zebranych przez FiBL i IFOAM, oraz na przeglądzie literatury.

Ograniczanie biedy i wykluczenia społecznego w UE w latach 2010-2019. Przypadek państw członkowskich położonych w Europie Środkowo- Wschodniej

Słowa kluczowe: *bieda, Unia Europejska, strategia Europa 2020*

Streszczenie

Zmniejszenie zasięgu biedy w Unii Europejskiej do roku 2020 o 25% stanowi jeden z celów głównych, sformułowanych w strategii Europa 2020. Przedmiotem zainteresowania są państwa członkowskie, które wcześniej wchodziły w skład tzw. bloku wschodniego, dołączyły do UE po transformacji systemowej i nadal charakteryzują się niższą stopą życiową niż państwa „starej” Unii. Analiza porównawcza zostanie przeprowadzona w oparciu o dane Eurostatu, z uwzględnieniem wieku osób żyjących w warunkach biedy i wykluczenia społecznego oraz ostrej deprivacji materialnej.

Kutrzeba Franciszek

Politechnika Gdańska
fkutrzeba@zie.pg.edu.pl

Anssi Ylirönni

Smart skills w kontekście sztucznej inteligencji

Słowa kluczowe: *sztuczna inteligencja, kompetencje, rynek pracy*

Streszczenie

Sztuczna inteligencja wzrosła do jednej z najbardziej omawianych tematów w ostatnich latach zarówno w dyskursie naukowym, jak i publicznym. Powstało wiele imponujących wizji na ten temat, zwłaszcza co do jej możliwości w kontekście Internetu rzeczy. Sugerowano nawet, że świadoma, sztuczna inteligencja, która wykracza poza ludzką inteligencję, ostatecznie zniewoli ludzkość. Celem tego artykułu jest wyjaśnienie, czy współczesna sztuczna inteligencja mogłaby mieć teoretyczne możliwości osiągnięcia świadomości w odniesieniu się do inteligencji ludzkiej.

Badacze sztucznej inteligencji są podzieleni na szkoły silnej i słabej sztucznej inteligencji. Przedstawiciele silnej koncepcji dążą do stworzenia inteligencji na poziomie ludzkim. Tymczasem większość badaczy należy do szkoły słabej sztucznej inteligencji, która rozwija systemy inteligentnie działające w jednym wyspecjalizowanym obszarze. Z drugiej strony, wielu uważa, że rozwój, niezależnie od jego celów, nieuchronnie doprowadzi do powstania sztucznej inteligencji, dzięki której mogła by ona wykonywać zadania co najmniej samo sprawnie, jak wykonałby je człowiek. W tym artykule, zaprezentujemy kryteria, wedle której można ocenić, czy sztuczna inteligencja posiada doskonałość w kontekście kluczowych kompetencji ludzkich.

Parteka Aleksandra

Politechnika Gdańska
aparteka@zie.pg.gda.pl

Cieślik Andrzej

Uniwersytet Warszawski
cieslik@wne.uw.edu.pl

Produktywność, wielkość krajów a dywersyfikacja eksportu – ujęcie relatywne

Słowa kluczowe: *dywersyfikacja eksportu, produktywność, rozmiar kraju, model rikardiańskiz*

Streszczenie

Artykuł prezentuje wyniki badań na temat wpływu produktywności i wielkości krajów na stopień zróżnicowania struktur handlu. Mechanizm badany jest w ujęciu relatywnym (każdy kraj vis-a-vis reszta świata). Używając testowalnej wersji modelu Ricarda, pokazujemy, że względne (relatywne) zróżnicowanie eksportu jest wypadkową dwóch sił: zmiany relatywnej produktywności (czyli postępu technologicznego) i zmiany relatywnej wielkości kraju (czyli wzrostu zasobu siły roboczej). Przewidywania teoretyczne modelu są weryfikowane empirycznie przy użyciu zdezagregowanych danych na temat wymiany handlowej w próbie 132 krajów (1988–2014), w tym 53 krajów niskorozwiniętych. Tak teoretycznie, jak i empirycznie potwierdzamy silny pozytywny związek między zróżnicowaniem eksportu a względną produktywnością krajów oraz negatywną relację między zróżnicowaniem eksportu a ekspansją gospodarek zagranicznych. Różnice technologiczne są motorem dywersyfikacji eksportu zwłaszcza na początku procesu rozwoju. Uzyskane wyniki są odporne na sposób pomiaru różnorodności struktur handlu (w tym miary economic complexity), włączenie zmiennych kontrolnych czy zmiany w metodach estymacji

Determinanty nierówności regionalnych starzenia się ludności. Przypadek Polski

Słowa kluczowe: *starzenie się ludności, Indeks Theila, determinany, nierówność, Polska;*z

Streszczenie

Starzenie się społeczeństwa jest procesem nieodwracalnym i globalnym a tym samym i dotyczy również Polski. W literaturze przedmiotu, wskazuje się na wiele negatywnych konsekwencji takich zmian demograficznych tj starzejącego się społeczeństwa. Między innymi podkreśla się, że starzenie społeczeństwa będzie miało negatywny wpływ na zatrudnienie, a w rezultacie na dochód narodowy i dobrobyt społeczny. Ponadto w kontekście Polski wskazuje się na istnienie różnic demograficznych pomiędzy województwami. Dlatego celem niniejszego artykułu jest ocena regionalnych różnic w poziomie starzenia się, a następnie determinant procesu starzenia się polskiej populacji. Badania empiryczne zostały przeprowadzone z wykorzystaniem danych pozyskanych z baz danych Głównego Urzędu Statystycznego a odnoszących się do poziomu województwa i za rok 2018. W pierwszym etapie badań, zastosowano wskaźnik Theila, a następnie w drugim etapie oszacowano model ekonometryczny z jednym równaniem, stosując metodę najmniejszych kwadratów(OLS). Biorąc pod uwagę lukę w istniejących badaniach w Polsce, w artykule postawiono następujące hipotezy: Hipoteza 1. W Polsce występują nierówności regionalne w procesie starzenia się ludności. Hipoteza 2. Proces starzenia się populacji zależy od wielu czynników społeczno-ekonomicznych i środowiskowych. Wyniki empiryczne pokazują, że istnieją regionalne różnice w starzeniu się populacji a źródła nierówności zlokalizowano zarówno w zmienności międzyregionalnej, jak i wewnątrzregionalnej. Co więcej, starzenie się ludności w Polsce było determinowane przez czynniki społeczno-ekonomiczne (w tym demograficzne) i środowiska naturalnego, aczkolwiek w różnych regionach występują różne czynniki wiodące. Uzyskane wyniki stanowią podstawę do wskazania rekomendacji dla prowadzonej polityki zdrowotnej i regionalnej a związanej z istniejącymi nierównościami w procesie starzenia się populacji. W rezultacie wyniki i rekomendacje wzbogacą literaturę przedmiotu a dotyczącą złożoności procesu starzenia się populacji.

Kapitał intelektualny regionu peryferyjnego oraz sposoby jego kreacji

Słowa kluczowe: *kapitał intelektualny, społeczność lokalna, zarządzanie rozwojem*

Streszczenie

Rozwój gospodarki opartej na wiedzy, postęp technologiczny i nieograniczony dostęp do informacji, formuje nowy etap rozwoju społeczno-gospodarczego. Wiedzę postrzega się jako źródło bogactwa, które jest niewyczerpywalne, co więcej, wiedza w połączeniu z informacją tworzą ogromny potencjał do produktywności.

W aktualnym ustroju państwa samorząd gminy przejął odpowiedzialność za ogół spraw związanych z zaspokajaniem potrzeb społeczności lokalnej i jako jednostka zarządzająca ma wpływ na kierunek, przebieg i tempo rozwoju gospodarczego obszaru, którym zarządza. Postęp gospodarczy wymusza na władzach gminy podejmowanie inicjatyw i działań, które służą rozwojowi przedsiębiorczości. Rozwój lokalny nie jest możliwy bez infrastruktury i inwestycji produkcyjnych lub usługowych, ale przede wszystkim bez kapitału intelektualnego, co w warunkach gospodarki opartej na wiedzy staje się już koniecznością. Rozwój kapitału intelektualnego nie będzie następował w pożądanym tempie i stosownie do aktualnych i przyszłych potrzeb bez udziału i pomocy władz samorządu terytorialnego. Sposoby wykorzystania kapitału intelektualnego oraz możliwości jego kształtowania w dużej mierze zależą od wewnętrznego zarządzania regionem.

Regiony o położeniu peryferyjnym, bardzo często posiadają problemy natury gospodarczej, w dużej mierze nie wykorzystują potencjału, który posiadają. Połączenie działań kilku strategicznych grup odpowiadających za rozwój kapitału intelektualnego mogłoby pomóc w jego optymalnym wykorzystaniu.

Stanimir Agnieszka

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
agnieszka.stanimir@ue.wroc.pl

Przybysz Klaudia

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
klaudia.przybysz@ue.wroc.pl

Wasiak Marta

Optum Ireland

Analiza zjawiska dyskryminacji na tle zagadnienia realizacji strategii Europa 2020

Słowa kluczowe: *dyskryminacja, strategia Europa 2020, pokolenia, seniorzy*

Streszczenie

Wprowadzenie: Jednym z trzech głównych priorytetów dobiegającej końca strategii Europa 2020 jest wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu. Wśród celów strategii jest walka z ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Zalecane są działania skutkujące promowaniem równych szans. W tym kontekście interesującym zagadnieniem staje się pojęcie dyskryminacji. Jest ona zjawiskiem występującym z różnym nasileniem w różnych krajach, odnoszącym się do wielu aspektów życia społecznego. W ujęciu omawianej strategii może stanowić zagrożenie dla realizacji jednego z jej podstawowych priorytetów.

Cel artykułu: Podjęte badania mają na celu analizę zjawiska dyskryminacji o różnych podłożach w odniesieniu różnych grup społecznych i wiekowych przez pryzmat polityki równych szans ale także z uwzględnieniem poczucia bezpieczeństwa w społeczeństwie. Istotnym wydaje się być nie tylko fakt występowania tego zjawiska ale także to czy osoby nim dotknięte podejmowały próby zapobiegania lub przeciwstawiania się.

Metodologia/Metody/Źródła danych: W badaniu wykorzystano głównie dane dotyczące subiektywnych odczuć Europejczyków na temat dyskryminacji, zarówno biorąc pod uwagę doświadczanie tego zjawiska, przeciwdziałanie oraz ocenę społeczeństwa w tym względzie. Analizowano także grupy w sposób szczególny dyskryminowane, co pozwoliło na sformułowanie wniosków i wskazanie możliwych kierunków działania. Podjęte badania są ważnym ujęciem w ewaluacji stopnia realizacji strategii Europa 2020 w omawianym zakresie.

Wyniki/Wnioski: Uzyskano wyniki i skonstruowano wnioski o zjawisku dyskryminacji w ocenie odczuć osób starszych, które porównano z oceną dokonaną przez osoby młodsze.

Analiza rozwoju sektora usług w Polsce i w krajach Unii Europejskiej

Słowa kluczowe: *rozwój, sektor usług*

Streszczenie

W ostatnich latach obserwujemy wiele zmian w przemianach gospodarczych, które mogą świadczyć o rozwoju gospodarczym kraju. Przeobrażeniom ulega także sektor usług. Zmienia się charakter usług, powstają nowe rodzaje usług, a wiele nie mając racji bytu zanika. Usługi odgrywają coraz większą rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym i życiu każdego człowieka, dlatego słusznym wydało się podjęcie takiego tematu. Celem artykułu jest prezentacja przemian zachodzących w sektorze usług w Polsce na tle innych państw Unii Europejskiej oraz analiza zmian zachodzących wewnątrz samego sektora. Podjętą próbę oceny rozwoju sektora usług oparto na analizie wskaźników ekonomicznych, głównie wartości dodanej brutto i poziomie zatrudnienia. W opracowaniu zaprezentowano wyniki badań rozwoju sektora usług w latach 2000-2018. Analizie poddano kierunki i zakres zachodzących zmian w poszczególnych sekcjach należących do sektora usług. Wyniki przeprowadzonych badań pozwalają stwierdzić, że wyznacznikiem poziomu rozwoju sektora usług są nie tylko jego wysokie udziały w strukturach trójsektorowych, ale także wewnętrzne zmiany obserwowane w samym sektorze. Udział poszczególnych sekcji w tworzeniu wartości dodanej brutto i poziomie zatrudnienia jest bardzo zróżnicowany. Ponadto analiza sektora usług wskazała, które sekcje wykazują największy wpływ na rozwój sektora usług. Na podstawie przeprowadzonych badań stwierdzono, że sektor usług stymuluje rozwój gospodarki, a jego kondycja świadczy o dynamice rozwoju społeczno-gospodarczego.

Szymańska Anna

Uniwersytet Łódzki
anna.szymanska1@uni.lodz.pl

Bednarczyk Teresa

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie
teresa.bednarczyk@umcs.lublin.pl

Modele sprzedaży ubezpieczeń life w wybranych krajach europejskich

Słowa kluczowe: *ubezpieczenia life, dystrybucja ubezpieczeń, rozwój rynku ubezpieczeniowego*

z

Streszczenie

Wprowadzenie: Dynamiczne zmiany technologiczne oraz zmiany preferencji konsumentów usług ubezpieczeniowych zmuszają ubezpieczycieli do zmian strategii sprzedażowej. Rozwój krajowych rynków ubezpieczeniowych oraz wzrost konkurencyjności na tych rynkach wpływają na zmiany modeli dystrybucji ubezpieczeń w poszczególnych działach. Struktura kanałów dystrybucji ubezpieczeń na krajowym rynku determinuje pewien model dystrybucji charakterystyczny dla tego rynku.

Cel artykułu: Celem pracy jest przedstawienie modeli sprzedaży ubezpieczeń typu life w wybranych krajach europejskich w roku 2017 biorąc pod uwagę stopień rozwoju krajowych rynków. Postawiono hipotezę badawczą, że można wyodrębnić modele dystrybucji ubezpieczeń life na rynkach krajowych.

Metodologia/Metody/Źródła danych: Badanie przeprowadzono na podstawie danych zamieszczonych na stronie Insurance Europe oraz OECD. Do wyodrębnienia modeli sprzedaży ubezpieczeń na krajowych rynkach wybranych państw europejskich zastosowano analizę skupień. Rozwój rynków zmierzono za pomocą indeksu rozwoju sektora ubezpieczeń wyznaczonego na podstawie wielkości krajowego rynku ubezpieczeniowego, aktywności zakładów ubezpieczeń oraz efektywności sektora ubezpieczeń.

Wyniki/Wnioski: W pracy pozytywnie zweryfikowano postawioną hipotezę, że na krajowych rynkach ubezpieczeń life można wyodrębnić cztery modele dystrybucji ubezpieczeń. Na podstawie dostępnych danych nie można wykazać korelacji pomiędzy wskaźnikiem rozwoju rynku ubezpieczeniowego life a typem modelu sprzedaży ubezpieczeń.

Szymczak Sabina

Politechnika Gdańska
sabina.szymczak@pg.edu.pl

Nikulin Dagmara

Politechnika Gdańska
dnikulin@zie.pg.gda.pl

Wolszczak-Derlacz Joanna

Politechnika Gdańska
joaderla@pg.edu.pl

Social upgrading w globalnych łańcuchach produkcji. Perspektywa instytucjonalna.

Słowa kluczowe: *globalne łańcuchy produkcji, social upgrading, GII, instytucje*

Streszczenie

Wprowadzenie: Negocjacje zbiorowe są jednym z głównych czynników kształtujących współczesny rynek pracy. Jednocześnie procesy fragmentaryzacji produkcji, ściśle związane z globalnymi łańcuchami produkcji (GVC), zdominowały literaturę poświęconą handlowi międzynarodowemu. Jedną z głównych gałęzi tego nurtu dyskutowaną w literaturze jest zagadnienie wpływu fragmentaryzacji produkcji na płace, które z kolei uznawane są za jeden z możliwych wskaźników ulepszenia społecznego (ang. social upgrading) pracownika.

Cel artykułu: Głównym zagadnieniem poruszonym w artykule jest związek między zaangażowaniem w GVC a zmianami płac, przy jednoczesnej kontroli wpływu układów zbiorowych pracy. W szczególności celem jest zbadanie czy otoczenie instytucjonalne, wyrażające się w różnych formach koordynacji płac, pełni istotną rolę w wyjaśnieniu związku pomiędzy partycypacją w GVC a płacami w poszczególnych krajach.

Metodologia/Metody/Źródła danych: Wykorzystane dane pochodzą z bazy European Structure of Earnings Survey (SES), oferującej dane łączące pracowników i pracodawców dla wybranych krajów Europy. Dołączone do nich zostały dane sektorowe z World Input-Output Database (WIOD) oraz dane na poziomie krajów dotyczące instytucji pozyskane z bazy Institutional Characteristics of Trade Unions, Wage Setting, State Intervention and Social Pacts (ICTWSS). Powiązanie danego sektora z GVC jest wyrażone poprzez nową generację indeksu intensywności importu (global import intensity, GII) oraz względną miarę pozycji sektora w łańcuchu (upstreamness). Otrzymana w ten sposób próba umożliwia testowanie różnorodnych teorii firm w handlu międzynarodowym. Do określenia związku płacy z indywidualną charakterystyką pracownika i firmy, wskaźnikami sektorowymi oraz zmiennymi na poziomie kraju wykorzystywana jest analiza modelu regresji.

Wyniki/Wnioski: Uzyskane wyniki pozwalają wskazać główne mechanizmy wiążące GVC z płacami. Ogólnie, większe zaangażowanie sektora w GVC jest skorelowane z niższymi płacami. Biorąc jednak pod uwagę czynniki instytucjonalne, wyrażone poprzez rodzaj zbiorowych układów pracy, można zauważyć, że ta relacja jest obserwowana głównie w krajach, gdzie negocjacje płac są scentralizowane. Rozszerzona analiza pozwala dodatkowo potwierdzić hipotezę, że dogłębne zbadanie głównych determinant płac wymaga wieloaspektowego podejścia.

Wanat Stanisław

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie
wanats@uek.krakow.pl

Denkowska Anna

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie
anna.denkowska@uek.krakow.pl

Rozwój, podobieństwo i ryzyko systemowe rynków ubezpieczeniowych krajów Unii Europejskiej po rozszerzeniu w 2004r.

Słowa kluczowe: *ryzyko systemowe w sektorze ubezpieczeniowym, minimalne drzewa rozpinające, wskaźniki topologiczne sieci*

Streszczenie

Rozszerzenie Unii Europejskiej o nowe kraje w 2004 roku uruchomiło mechanizmy wspierające rozwój różnych obszarów społeczno-gospodarczych, a także niwelujące różnice między członkami Wspólnoty w tych obszarach. W referacie uwaga zostanie skupiona na sektorze ubezpieczeń. Jego głównym celem jest analiza rozwoju, podobieństwa i dynamiki struktury sieci powiązań rynków ubezpieczeniowych starych i nowych członków Unii Europejskiej, jak również analiza dynamiki ryzyka systemowego w sektorze ubezpieczeń UE po rozszerzeniu w 2004 roku.

Zdolności dynamiczne małych przedsiębiorstw w dobie pandemii COVID-19

Słowa kluczowe: *zdolności dynamiczne, małe przedsiębiorstwa, pandemia COVID-19*

Streszczenie

Odwołując się do obecnej sytuacji małych przedsiębiorstw wywołanej pandemią COVID-19 można stwierdzić, że odporność tych podmiotów na kryzys jest niewielka, co potwierdzają liczne badania sondażowe przeprowadzone w tej grupie podmiotów (np. przez PricewaterhouseCoopers -PwC). Firmy bowiem rzadko deklarują, że ich sytuacja w dobie koronawirusa jest stabilna, raczej wskazują na kryzys. Dynamika otoczenia wymaga od przedsiębiorstw nowych reguł gry np. poprzez kształtowanie zdolności dynamicznych, które pozwolą na jego przetrwanie i budowanie przewagi konkurencyjnej. Zdolności dynamiczne powinny umożliwiać szybkie i efektywne reagowanie przedsiębiorstwa na zmiany zachodzące zarówno w jego otoczeniu (zwłaszcza rynkowym i konkurencyjnym), jak i w samym przedsiębiorstwie (zmiany w ramach wewnętrznych procesów realizowanych w przedsiębiorstwie, a także zmiany związane z efektami tych procesów) (Matwiejczuk 2016). Zdolności dynamiczne firmy powinny umożliwiać osiągnięcie oczekiwanego poziomu efektywności, ocenianego zarówno w wymiarze rynkowym (z perspektywy wartości i korzyści dla klienta), jak i w wymiarze ekonomicznym (z perspektywy wartości i korzyści dla przedsiębiorstwa). Firmy kształtując zdolności dynamiczne mogą skuteczniej osiągać wyznaczone cele, związane z tworzeniem wartości dla klienta, wartości dla przedsiębiorstwa oraz wartości dla poszczególnych interesariuszy.

W związku z powyższym celem opracowania uczyniono ocenę wpływu kryzysu wywołanego pandemią COVID-19 na zdolności dynamiczne małych przedsiębiorstw.

Zachowania przedsiębiorcze oraz skłonność do korzystania z zewnętrznego wsparcia przez debiutujących i wielokrotnych przedsiębiorców

Słowa kluczowe: *wielokrotni przedsiębiorcy, zachowania przedsiębiorcze, wsparcie przedsiębiorstw*

Streszczenie

Ważną grupą przedsiębiorców, którzy wnoszą duży wkład w proces tworzenia bogactwa, są wielokrotni przedsiębiorcy. Wcześniejsze badania wskazywały, że wielokrotna przedsiębiorczość jest zjawiskiem powszechnym w gospodarkach. Wskazuje to na potrzebę skupienia się na wielokrotnych przedsiębiorcach, w celu zrozumienia dynamicznego aspektu przedsiębiorczości.

Celem artykułu jest przedstawienie wyników wstępnych badań nad związkami zachowań przedsiębiorczych debiutujących i wielokrotnych przedsiębiorców, w szczególności ich motywacji i wpływu na proces przedsiębiorczy. Badania przeprowadzono na próbie 373 małych innowacyjnych przedsiębiorstw w IV kwartale 2017 r. Skala wielokrotnych przedsiębiorców w badanej próbie wynosi 32,44% i jest porównywalna z badaniami prowadzonymi w innych krajach. Wyniki badania pokazują, że wielokrotni przedsiębiorcy mają większą skłonność do tworzenia okazji (wprowadzania nowych produktów lub usług) niż debiutujący przedsiębiorcy. Przedsiębiorcy wielokrotni mają też wyższe tempo rozwoju (wzrost obrotów) i większy udział w rynku międzynarodowym niż debiutujący przedsiębiorcy. W artykule przedstawiono również wyniki badania dotyczącego roli wcześniejszego doświadczenia biznesowego w skłonności do korzystania z zewnętrznego wsparcia biznesowego oraz doboru różnych form tego wsparcia. Wyniki wskazują, że wielokrotni przedsiębiorcy w większym stopniu niż debiutujący przedsiębiorcy korzystają z zewnętrznego wsparcia biznesowego, ale różnice między różnymi formami wsparcia stosowanymi przez debiutujących i wielokrotnych przedsiębiorców nie są istotne. Przedstawione wyniki badań są punktem wyjścia do dalszych szczegółowych analiz, które należy podjąć, aby zgłębić cechy wielokrotnych przedsiębiorców: czy i w jakim stopniu przedsiębiorcy uczą się z własnego doświadczenia, jaki jest wpływ sukcesu lub porażki w dotychczasowych biznesach na bieżące zachowania przedsiębiorców i ich firm i jakie ma to implikacje dla rozwoju przyszłej polityki wsparcia MŚP.

Funkcje charakterystyczne w wycenie opcji europejskich

Słowa kluczowe: *wycena opcji, funkcje charakterystyczne*

Streszczenie

Założenie dotyczące geometrycznego ruchu Browna, który może być wykorzystany do symulacji ścieżek cenowych aktywów finansowych oraz normalności rozkładu logarytmicznych stóp zwrotów odgrywają istotną rolę w literaturze finansowej dotyczącej wyceny opcji. Wyniki przeprowadzonych badań empirycznych wskazują na trzy rodzaje argumentów kluczowych z punktu widzenia wyceny tego typu kontraktów, tj. (1) rozkład stóp zwrotu nie zawsze jest zgodny z rozkładem normalnym, (2) występuje zjawisko uśmiechu zmienności oraz (3) ceny aktywów finansowych są nieciągłe. W konsekwencji można sformułować alternatywne podejścia do wyceny opcji (alternatywne wobec podejścia Blacka-Scholesa), które mogą być zakwalifikowane do modeli skokowo-dyfuzyjnych, czysto skokowych i stochastycznej zmienności (ze skokami lub bez). Wszystkie te modele można rozwiązać przy wykorzystaniu funkcji charakterystycznych. Celem artykułu jest zaproponowanie dwóch alternatywnych metod wyceny opcji europejskich w oparciu o funkcje charakterystyczne. Co ciekawe, wszystkie zaproponowane metody można z powodzeniem zastosować do wyceny opcji europejskich niezależnie od sformułowanych założeń odnoszących się do dynamiki instrumentów bazowych. W konsekwencji funkcje charakterystyczne można zastosować do wszystkich modeli wyceny opcji. W ramach przeprowadzonych badań analizie poddana została szybkość i dokładność obliczeniowa wybranych modeli wyceny opcji. W tym celu badaniu poddano efektywność wykorzystywanych przy tej okazji schematów numerycznych. Ostateczny wniosek jest taki, że wciąż istnieje możliwość usprawnienia procesu wyceny opcji europejskich zarówno pod względem szybkości, jak i dokładności obliczeniowej. Dotyczy to w szczególności modeli stochastycznej zmienności.

STRESZCZENIA W JĘZYKU ANGIELSKIM

Measurement of Production Enterprises Competencies in the Field of Product Innovations in the Context of Technical and Marketing Strategies

Key words: *competence measurement; product innovation; production enterprise; new product; technical and marketing strategy*

Abstract

The scientific aim of the article is an attempt to arrange and present the methods of measuring the competences of production enterprises in the field of product innovation. The purpose of the paper is to determine what metrics/indicators can be used by these companies to measure the product innovation competencies.

Methods and indicators of production enterprises competences in the field of product innovations in the context of technical and marketing strategies were identified on the basis of the literature review and opinions of scientists and experts representing management sciences. The author assumes that the review and conceptual nature of this research is dominant.

The obtained results indicate an importance of competencies measurement. The research provides various metrics at the class and method level. Enterprises formulate and implement a growth strategy in order to achieve and maintain a favorable competitive position on the market and to maximize their value. Reaching these general goals requires the association of seemingly contradictory abilities. Therefore, there is a need to constantly monitor internal innovation processes and the situation in the marketing environment to undertake new product projects with a high probability of success in the future.

The results provide a basis for improving efforts production enterprises in the field of product innovation. The limitations of the study include complex character of considered theoretical constructs. The sets of measures must be adapted to the information needs of a specific enterprise.

The values of these indicators reflect the directions of industrial enterprises' conduct in the process of developing new products and technologies, as well as in other areas of innovative activity (processes, management, organization, sales and marketing). Moreover, these indicators show the strength of linking technology with the effectiveness of new product development, and consequently with the enterprise marketing, economic and financial efficiency. The results are substantially reflected in practice. The contribution of research to the development of management sciences primarily includes the formulation of a set of strategic, tactical and operational indicators determining the level of industrial companies product innovation competencies.

Halicki Marcin

University of Rzeszów
mhalicki@ur.edu.pl

Kwater Tadeusz

The Bronisław Markiewicz State Higher School of Technology and Economics in Jarosław
tadeusz.kwater@pwste.edu.pl

Simulation Experiments of Classical Supply Chain Considering Disasters

Key words: *logistics, supply chain, risk, supplier, process*

Abstract

Research Background: The topic of the paper is the broadly understood supply chain risk management (SCRM), because supply chains may not fulfill their functions because of disasters, which in the literature are divided into big ones and small ones. The research uses an original model that enables the calculation of the number of days and the order of days when disasters may occur for each company in a given supply chain. In addition, the analysis was carried out on a strategy that is increasingly researched by scientists - called "recovery strategy". It is used to overcome unpredictable disasters that cause disruption. These disruptions are caused by natural and other disasters, as well as by the epidemics which we are dealing with today.

Purpose of the paper: The aim of the paper is the broadly understood supply chain risk management (SCRM), because supply chains may not fulfill their functions because of disasters, which in the literature are divided into big ones and small ones. The research uses an original model that enables the calculation of the number of days and the order of days when disasters may occur for each company in a given supply chain. In addition, the analysis included a strategy that is increasingly researched by scientists - called "recovery strategy". It is used to overcome unpredictable disasters that cause disruption. These disruptions are caused by natural and other disasters, as well as by the epidemics which we are dealing with today.

Methodology/Methods/Data sources: The paper used the analysis of Polish and foreign literature and MATLAB software as well. Moreover, it were used both the results of studies already performed and these presented in the literature.

Findings: The conducted research is about support the risk management process in supply chains. Research shows that one can determine the number and sequence of days on which a crisis occurs.

Stawska Joanna

University of Lodz
joanna.stawska@uni.lodz.pl

Miszczynska Katarzyna

University of Lodz
katarzyna.miszczynska@uni.lodz.pl

The Impact of Monetary and Fiscal Policy on the EU Economic Growth. Panel Data Analysis

Key words: *economy; European Union; fiscal policy; monetary policy; policy mix*

Abstract

Research background: The financial crisis of 2008-2009 has changed an approach to conducting monetary and fiscal policy. Changing economic conditions forced the economic authorities to make decisions that influenced an interaction between the central bank and the government (policy mix) in the European Union countries.

Purpose of the article: The article aims to identify the impact of variables in the area of the monetary and fiscal policy on the economy in the EU countries in existing economic conditions. The article verifies the hypothesis that variables from the monetary and fiscal policy have a statistically significant impact on the GDP per capita growth rate in the EU countries.

Methods: To achieve the goal and verify the hypothesis, the following re-search methods were used: presentation of statistical data as well as statistical and econometric research methods (panel model). The rationale for the adoption of this topic was to examine the impact of central bank policy and government in the EU countries on their economies. Particular attention was paid to the following economic variables: GDP per capita growth rate, fiscal balance, short-term interest rates, investments etc.

Findings & Value added: The contribution of this article is to present the role of monetary and fiscal policy in economic growth of the EU countries in 2004-2018. The results of the study indicate that the GDP per capita growth rate in 28 European Union countries in the period of 2004-2018 was statistically significantly affected by such variables as: interest rate (from the monetary policy area) and the GG variable deficit/surplus (the variable from the area of fiscal policy). This is important information in the context of conducting monetary policy and fiscal policy by relevant decision makers, i.e. monetary authorities and fiscal authorities in the European Union countries.

Enterprise Innovation in Technology Incubators and University Business Incubators in the Context of Polish Industry

Key words: *technology business incubator; university business incubator; product innovations; process innovations; R&D activities*

Abstract

Research Background: The development of fledgling enterprises, especially those associated with medium-high and high technology is not easy. They often need to develop from inception a born global strategy, which is a great challenge at the beginning of a new business. Therefore, there is a global phenomenon of incubation that supports young enterprises in the early stages of development. In Poland, the institutional dimension of incubation (especially for enterprises associated with modern technologies) consists of technology incubators and university business incubators. Yet, scientific research conducted in the area of entrepreneurship incubation gives contradictory results - some assess their activity positively, others negatively.

Purpose of the article: Enterprises located in an incubator should allocate funds for R&D activities and create innovations to develop and gain market advantage. With this in mind, the purpose of the article is to check whether technology incubators and university business incubators contribute to an increase in the likelihood of conducting R&D activities and introducing product and process innovations.

Methods: The study was conducted on a sample of 1058 industrial enterprises located in the Pomeranian and Kuyavian-Pomeranian Voivodships and it concerned innovative activity that enterprises conducted in 2014-2016. Thanks to the use of probit modeling determination was made for the probability of introducing new products and conducting R&D works in entities that used the services of incubators in relation to those that did not belong to them.

Findings & value added: Econometric modeling revealed that in the studied regions incubators contribute to an increase in the introduction of product innovations by enterprises and in conducting R&D activities. Support for the process of implementing innovation occurred significantly more often only in the case where technology incubators were involved. This means that both types of incubators play a role in supporting innovation in the regions, and that their impact is clearly positive.

Economic Benefit of Risk-Based Pricing in Consumer Finance

Key words: *credit scoring, credit pricing, risk-based pricing, consumer finance, retail lending*

Abstract

Research Background: In the past, it was assumed that consumer finance borrowers are, to a great extent, insensitive to loan prices (interest rates). Recent research, however, shows that substantial price sensitivity exists in this market. Retail lenders, who historically often applied a flat rate to all applicants change their approach and differentiate their prices. As credit risk is a primary driver of loan costs, lenders frequently adopt risk-based pricing, where segments based on credit scores get different prices.

Purpose of the paper: We aim to quantify the economic benefit of adopting risk-based pricing in a consumer finance market, where flat interest rates prevail. We compare this benefit with one a bank would have obtained if it invested in improved credit scoring.

Methodology/Methods/Data sources: We use a simulation model of the banking market where banks with different levels of offered flat rates exist in a competitive loan market. The simulation model is an extended version of the model proposed by Blochlinger and Leippold (2006). Loan applicants at some level of price sensitivity, tend to choose banks who offer lower interest rates to them. Lenders, who use correlated but not identical credit scorecards, reject those applicants, whose expected credit losses exceed their risk appetite. Then an innovation is introduced: one of the banks switches to the risk-based pricing mode. The benefit of the risk-based pricing is compared to another scenario in which the bank invests in improving the discriminatory power of its credit scoring model.

Findings: We show that the profit generated by the introduction of risk-based pricing is substantial. It is significantly higher than the increased income coming only from credit scoring improvement. The model can explain why risk-based pricing became a prevalent practice in the modern consumer finance markets.

Revenue Diversification and Local Public Enterprises' Role in Shaping Debt of Municipalities

Key words: *local governments; local public enterprises; debt; revenue diversification; unused debt capacity*

Abstract

Research background: Municipalities play a double role: principals (shareholders of local public companies (LPEs)) and agents performing tasks imposed by the state related to provide utilities to inhabitants under public finance discipline. In turn, in this three-member agency relation, the agents of municipalities are LPEs, whose owners can use LPEs to satisfy social needs and off-balance sheet financing. The execution of these tasks performed by LPEs takes place on the basis of management contracts (in force in Poland since 2017), and in-house orders, commissioned to LPEs whose sole owner is a municipality.

Purpose: We aim to identify the role of revenue diversification and LPEs financial flexibility in shaping short-term and long-term debt of municipalities in Poland and its repayments.

Methods: To reflect the impact of this agency relationship on municipalities' debt, we consider explanatory variables from two sectors: public and corporate finance. We merge data retrieved from the Local Data Bank, financial and budget statements of municipalities, financial and ownership data of LPEs from the ORBIS database. We use the Ordinary Least Square Method for cross-sectional data. The orderly logit was used to estimate LPE's unused debt capacity (de Jong et al. 2012, Fliers 2019).

Findings & Value added: We show that LPE's leverage extends the long-term debt capacity of municipalities via off-balance-sheet financing. LPE's financial flexibility help municipalities to increase their revenue diversification and shape their debt to cover capital spending despite limited fiscal autonomy under fiscal debt constraints. Unlike the USA (Shon & Kim 2019), the overall revenue diversification does not allow Polish municipalities to reduce short-term debt except for tax revenue diversification.

Lament Marzanna

Kazimierz Pułaski University of Technology and Humanities in Radom
m.lament@uthrad.pl

Bukowski Sławomir

Kazimierz Pułaski University of Technology and Humanities in Radom
s.bukowski@uthrad.pl

Integration of the Insurance Markets in the International Scale – Exist or Not Exist?

Key words: *international finance, insurance, insurance market, integration of insurance markets*

Abstract

Up to present we know relatively good definitions, mechanism, indicators and know how to analyse financial markets integration. But generally we concern on the following segments: money markets, credit and deposit markets, capital markets (stock and bond markets). Nobody deals with the insurance markets integration. Of course, from the legal point of view in the EU we have regulations which are common for all member countries (for example, one licence principle, solvency II, etc.) but from the economic and financial point of view there no up to present any concept of that integration and measures.

Until now, the definitions, mechanisms and measures of financial market integration are known. In general, however, research on financial market integration covers the following segments: money markets, credit and deposit markets, capital markets (stock and bond markets). Research on the integration of insurance markets is a poorly recognized research topic. It can be said that no one has conducted research in this field. Of course, from the legal point of view, in the EU there are regulations common to all member states (e.g. the principle of one license, Solvency II, etc.), but from the economic and financial point of view, the concept of insurance market integration and its measurement measures have not been developed so far. The insurance market should be considered an important segment of the financial market, therefore, in order to learn about the mechanisms of financial market integration, it seems advisable to examine the insurance market integration mechanism. Unfortunately, this is not an easy task, mainly due to the characteristics of the insurance market, different from other segments of the financial market. The specificity of the insurance market raises the question: is it possible to integrate insurance markets?

The purpose of this article is to answer the following questions:

- If we assume that there is integration of insurance markets, what is the definition of this phenomenon?
- What is the mechanism and measures of insurance market integration?

The article formulates the following research hypothesis: insurance market integration exists and we can find the right measure of the degree of this integration.

In search of answers to the formulated research questions and in order to verify the research hypothesis, the literature on the subject was analyzed, including a critical analysis of the results of empirical research by various domestic and foreign authors.

The article proposes measures of insurance market integration, which is an introduction to further empirical research.

Berent Tomasz

SGH Warsaw School of Economic
tberent@sgh.waw.pl

Risk and Risk-Reward in the Modern Finance Theory. Mistake in the Nobel Prize Lecture – 30 years After.

Key words: *Nobel lecture, Nobel Prize, leverage, debt, capital structure, financial crisis*

Abstract

The objective of the paper is to rigorously demonstrate that Miller makes a mistake in the Nobel Prize Memorial lecture, unnoticed for decades. In particular, we demonstrate the “greater variability of prospective rates of return to leveraged shareholders” that Miller shows in his numerical example, does not “mean greater risk, in precisely the sense used by (...) Harry Markowitz and William Sharpe”[–] as he explicitly claims. We extensively analyze the content of the paper and document the process the mistake was made, explain why it was not corrected for so long, and suggest how and where it should be corrected.

The Concept of Panel Regression in Consumption Modelling

Key words: *panel research, household budgets, individual effects for product categories*

Abstract

Abstract. Panel research constitutes a new methodological approach to studies covering the area of food consumption. The modelling procedure described in this article was carried out taking into account the cross-section of individual types of households and product categories. The Central Statistical Office (GUS) surveys of the household budgets covering the period of 2003–2015 were the source of information used for the panel analysis contained in this work. The author presented and interpreted individual effects for selected product categories. Based on the conducted research, it was established that panel models are a useful tool for analysing the consumption of food products.

Self-employment of Women, Opportunity or Last Resort?

Key words: *self-employment, empowerment, women, ICT, LFS*

Abstract

Research Background: Automatization and technological changes are postulated as main drivers of the future work. At the same time, there is a growing discussion about the new forms of employment like the self-employment. The self-employment may be perceived as a chance for empowerment, through creating new job possibilities previously not reachable or it would be recognized as precarious work, with less stability, higher risk and uncertain income.

Purpose of the paper: The main goal of this work is to analyse what determines becoming women's self-employed. In other words, our aim is to answer the question of whether self-employment may be assessed from the "liberation perspective", as an option for women to escape the "glass ceiling", providing flexibility and financial profits, or from the "marginality perspective", as a form of work that is unstable and not secure.

Methodology/Methods/Data sources: We use data derived from the European Labour Force Survey (LFS) for 31 European countries for the year 2014. We employ a range of individual variables characterising both personal and professional features of self-employed women. In order to find determinants which enhance the probability of becoming self-employed we employ an econometric analysis, namely logistic regression, with robust standard errors.

Findings: We find that self-employment of women is of diversified nature. Our results suggest that self-employment may offer an opportunity for women, as higher level of skills and age enhances the probability of becoming self-employed. Moreover, as the higher skilled people, predominantly, show greater level of technology utilisation, one may conclude, that the ICT use may reinforce this form of work. On the other hand, self-employed women work rather in part-time arrangements and often in the evenings. That's why it may be concluded, that the self-employment is an option for women who have to combine family and work life and have no chance to find typical paid employment

Wolszczak-Derlacz Joanna

Gdańsk University of Technology
jwo@zie.pg.gda.pl

Nikulin Dagmara

Gdańsk University of Technology
dnikulin@zie.pg.gda.pl

Parteka Aleksandra

Gdańsk University of Technology
apa@zie.pg.gda.pl

GVC and Aage Dispersion: Evidence From Employee-employer Database

Key words: *wage inequalities, between and within-firm wage inequality, GVC*

Abstract

Research Background: The role of trade (and its different forms, e.g. trade in intermediate goods, global value chains) in shaping wage inequalities is among the most discussed aspects of international economy. Wage inequality and their determinants are either examined from the macro perspective (testing the role of technology, migration etc.) or from the micro perspective. In the micro perspective, wage gaps are explained by workers' characteristics, especially referring to their education (skill premium), occupation, age or gender. More recently, thanks to the development of theories on firms' heterogeneity combined with easier access to micro-level data, we have been observing an increasing attention paid to within- and between-firm wage inequalities.

Purpose of the paper: The objective of this paper is to broaden our understanding of trade-inequality nexus by revisiting the links between GVC and wage differences observed at the firm level. To do so, we will confront the association between GVC involvement and three aspects of wage inequality: a) overall wage inequality b) within-firm wage inequality and c) between-firm wage inequality.

Methodology/Methods/Data sources: Our study looks at wage inequalities from the micro perspective and is based on the European Structure of Earnings Survey (SES): employee-employer database containing information on workers' and firms' characteristics from European countries. We merge SES with data on sector-level involvement in GVC (GVC participation, upstreamness etc.) from WIOD (2016). In the first step of analysis, we decompose the overall wage inequality (the ratio of individual wage to the country mean) into within-firm (ratio of individual wage to firm mean) and between-firm component (firm's wage in relation to country mean) using the regression-based inequality decomposition technique. Then, each of the components is assessed with respect to GVC while individual, firm and sectoral characteristics are controlled for. In this way, we examine the contribution of different factors (including GVC) to the variability of overall, within and between firm wage inequalities.

Findings: We find that GVC has negative impact on overall wage inequality and the between-firm component is its main source. It means that the intensification of GVC is connected with lower firm-level wage differentials. We also find some country and sector heterogeneity.

Maciejasz Marta

Universitas Opoliensis
marta.ms@uni.opole.pl

Chorkowy Bartosz

Universitas Opoliensis
bchorkowy@uni.opole.pl

Is Polish Pension Insurance System to Collapse?

Key words: *pension insurance system, repartition, financial pyramids*

Abstract

This article is an attempt to answer the question whether there are reasons to claim that pension insurance system are financial pyramid which is going to collapse. In the first part a short explanation of financial pyramids was done and then using the example of Polish pension insurance system (PIS) it was analyzed whether it's going to collapse. It was proved that Polish pension insurance system, although it has similar construction to financial pyramid, it has also a significant differences. Thanks to statistical analysis and forecasting it was confirmed that Polish pension insurance system's existence is endangered by demographic situation, and thus the state reforms it to sustain its functioning.

Szymczak Sabina

Gdańsk University of Technology
sabina.szymczak@pg.edu.pl

Nikulin Dagmara

Gdańsk University of Technology
dnikulin@zie.pg.gda.pl

Wolszczak-Derlacz Joanna

Gdańsk University of Technology
jwo@zie.pg.gda.pl

Social Upgrading within GVCs. An Institutional Perspective.

Key words: *social upgrading, Global Value Chains, global import intensity, institutions*

Abstract

Research Background: Collective bargaining is one key aspect in industrial relations which shapes the current labour market. At the same time, the process of production fragmentation embodied in global value chains (GVCs) has dominated the international trade related literature. One of the key implications studied and discussed in the literature is the impact of production fragmentation processes on wages, which, in turn, are indicated as one of the measure of worker's social upgrading.

Purpose of the paper: The main goal of this study is to examine the association between the GVC involvement and wage changes, controlling for collective bargaining schemes. In particular, we aim to investigate, whether the institutional environment, reflected in the forms of wage coordination, plays a relevant role in explaining the linkages between GVC ties and wages in different countries.

Methodology/Methods/Data sources: We use a rich employee-employer database containing data from the European Structure of Earnings Survey (SES) for selected European countries, which we match with sectoral data from World Input-Output Database (WIOD) and country level institutional data from database on Institutional Characteristics of Trade Unions, Wage Setting, State Intervention and Social Pacts (ICTWSS). GVC involvement is presented by the novel measures of global import intensity and upstreamness. The sample proves to be a good basis for testing traditional and heterogeneous firm theories of international trade. The relationship between wages and worker's individual characteristics, company features, sectoral data as well as country variables is examined by the use of regression analysis.

Findings: Our results show the main channel through which involvement in global value chains is associated with wages. Predominantly, in sectors more engaged in the global production links the wages tend to be lower. However, taking into account the institutional factors proxied by the collective bargaining scheme, we find that this association is mainly observed in countries with centralized wage settings scheme. The extended analysis reported in this study supports and reinforces the view that a comprehensive investigation of the main determinates of wages requires a multifaceted approach.

Cywiński Łukasz

University of Information Technology and Management in Rzeszów
lcywinski@wsiz.rzeszow.pl

Galecka-Burdziak Ewa

SGH Warsaw School of Economics
ewa.galecka-burdziak@sgh.waw.pl

Pater Robert

University of Information Technology and Management in Rzeszów
rpater@wsiz.edu.pl

Skills as Determinants of Qualification Mismatch and the Effects of Mismatch on Job Satisfaction in a Former Transition Country

Key words: *qualifications, job-related skills, transversal skills, educational mismatch, skill mismatch, job satisfaction*

Abstract

Research Background: We analyse determinants of qualification mismatch and its outcomes for job satisfaction. There is a rich literature on factors affecting qualification mismatch. One of its streams analyses the effects of skills. While most of the literature aggregates skills, we propose a disaggregate approach based on explicit measures of skills.

Purpose of the paper: The advantage of disaggregated approach to skills is that within groups of skills there might be high heterogeneity as to their impact on mismatch. Also, most of the literature focuses on job-related skills, neglecting the impact of transversal skills. In the case of qualification mismatch outcomes, the literature on job satisfaction is still scarce. We fill these gaps.

Methodology/Methods/Data sources: We contribute to the literature by: (i) modelling the impact of both job-related and transversal skills on qualification mismatch, and by (ii) modelling the effects of qualification mismatch on job satisfaction. We use a database from a survey on skills, qualifications and labour market activity in Poland. We think that Poland is a representative former transition economy, which made a huge economic progress, but still have not overcome some structural problems, one of which being educational mismatch.

Findings: We find that (i) certain job-related and transversal skills significantly differentiate qualification (mis)match probability, and (ii) job satisfaction increases with qualification match.

Major Paulina

Silesian University of Technology
paulina.major@polsl.pl

Spalek Seweryn

Silesian University of Technology
Seweryn.Spalek@polsl.pl

Project Teams in Non-governmental Organizations - a Case Study

Key words: *society, communication, relationship, project team, project management, non-governmental organizations*

Abstract

Projects in non-governmental organizations differ from those carried out in commercial and public entities. Project management in non-governmental organizations is characterized as unique in the literature on the subject, therefore the research decided to analyze how the relations between project team members affect the flow of communication, cooperation, trust and the end result of the project. The authors conducted a case study on the importance of communication and building positive relationships in a selected project team operating in an NGO in Poland. The aim of the article is to determine the impact of communication and positive relations between team members on the project's effects. The results help to better understand the specifics of the operation of project teams in non-governmental organizations in Poland, broaden the knowledge of building positive relations and effective communication in the third sector, and set guidelines for further in-depth research in this area.

Markowicz Iwona

University of Szczecin
iwona.markowicz@usz.edu.pl

Baran Pawel

University of Szczecin
pawel.baran@usz.edu.pl

Methods for Calculating Mirror Data Asymmetry in International Trade by Commodity Group

Key words: *international trade, mirror data, data quality index*

Abstract

Research Background: Transactions in international trade in goods are recorded in two sources, on the side of the seller's country and on the side of the buyer's country. The confrontation of such data makes it possible to measure their quality. An inconsistency between the data is called mirror data asymmetry.

Purpose of the paper: The aim of the article is to extend the methodology developed so far to study the asymmetry of mirror data in international trade. The proposed approach concerns the analysis of the quality of intra-community trade data by commodity groups (CN chapters). Indices applied allow to indicate commodity groups with high convergence of mirror data and those characterized with data asymmetry. Furthermore, we identify those commodity groups for which the value-based and quantity-based approaches give different results.

Methodology/Methods/Data sources: The methods of examining the mirror data asymmetry has been systematically extended by the Authors. This includes modifications of some basic indicators presented in the literature on the subject. The author's own formulae of indices have also been proposed, as well as ways of data aggregation. In the present study data concerning intra-community supplies and purchases of goods in the relationship between Poland and EU countries from chapters 1-97 of the Combined Nomenclature (CN) was used. These data come from the Eurostat's Comext database.

Findings: The empirical example presents a traditional approach using an aggregated data asymmetry indicator and confronts it with a new proposed measure of mirror data asymmetry – the value-weighted quantity-based asymmetry index. As a result, a new ranking of commodity groups according to data quality was obtained. As a result, a list of commodity groups for which the values of the new index are lower than the aggregated indicator values was created. This means that the new approach has made it possible to eliminate two of the main components of data asymmetry i.e. different use of exchange rate and different methods of accounting for transportation costs. For some CN chapters, the index values for quantities are higher than the aggregated index values. A possible explanation is the significant share of low-processed goods (high weight and low price) among transactions not reported by one of the parties (i.e. low turnover counterparties operating below the statistical threshold). Such a suspicion was verified in a detailed analysis of the reported quantities of goods classified within CN chapters in trade relations between Poland and each of the EU countries.

Lew Agnieszka

Reszów Unoversity of Technology
a-lew@prz.edu.pl

Migala-Warchol Aldona

Reszów Unoversity of Technology
amigala@prz.edu.pl

Pasternak-Malicka Monika

Reszów Unoversity of Technology
malicka@prz.edu.pl

The Impact of Family Benefits on Poverty Level in Poland and in the Selected European Union Countries

Key words: *households finance, private sector economy, poverty, welfare, family benefits, linear regression model*

Abstract

The aim of the article is an attempt to assess the impact of family allowances on the level of poverty among children in selected EU countries. In the paper the division of EU member states by the date of accession to the European Community was applied. Methodology: The implementation of the purpose required the use of statistical methods, in particular the linear regression method. The ANOVA hypothesis verification method and the Wilcoxon pair order test were also applied using the numerical values of the variables published by the Central Statistical Office for years 2015-2016. Results: In the article the essence of the 500+ Program against the background of family benefits in the EU, the level of poverty in Poland and the selected countries were described. On the basis of statistical data downloaded from Eurostat databases for year 2016, an attempt was made to assess the impact of the amount of aid programs on the poverty level among children based on the linear regression method.

Misztal Malgorzata

University of Lodz
malgorzata.misztal@uni.lodz.pl

Kupis-Fijalkowska Aleksandra

University of Lodz
aleksandra.kupis-fijalkowska@uni.lodz.pl

Multivariate Statistical Analysis of ICT Usage Development in Enterprises – Poland in Comparison with Other European Union Countries

Key words: *information and communication technologies (ICT); enterprises; multivariate exploratory data analysis; principal component analysis (PCA); EU-28*

Abstract

Research Background: As Eurostat explains, the term Information and Communication Technologies, “abbreviated as ICT, covers all technical means used to handle information and aid communication. This includes both computer and network hardware, as well as their software”. The great importance of the ICT in the modern society and business is undeniable. Moreover, it is constantly growing as the usability and technical capabilities are expanding day by day and new solutions are still desired to improve daily life, industry and business management. The ICT expansion in enterprises is a stimulant for the economic growth and undoubtedly strengthens competitiveness and innovation in both, local and global dimension. Its impact on employment and its structure is huge, digital competences are essential in most of business areas and the demand for the ICT specialists is increasing year by year. The ICT sector is now the most dynamically developing. Monitoring and analyzing the changes of and in the ICT area are very important to understand transformations of the modern economies.

Purpose of the paper: The main objective of the study was to assess the level of the ICT usage development in Poland against other European Union countries from the enterprises’ perspective in the years 2010-2019. The frequency and main purposes for using websites and social media by enterprises were investigated. Also, the problems of digital competences and growing employers’ interest for ICT specialists were considered.

Methodology/Methods/Data sources: Eurostat data were used in the analyzes. The authors focused on the ICT usage in enterprises data, including connection to the Internet, websites and social media, ICT competences and ICT skills. The research was based on the exploratory data analysis methods dealing with three-way data structures, i.e. the between and within-class principal component analysis, and the presentation of the results was supported by the factorial maps (scatterplots and biplots).

Findings: In the analyzed period, enterprises in Poland, as well as in other European Union countries, improved their ICT usage. The benefits of having a company website and the opportunities given by the social media were well recognized by business entities. It is noteworthy, that the demand for ICT specialists was growing rapidly. Unfortunately, despite the positive trend, considering ICT development in enterprises, Poland belongs to those European Union countries, that do not perform well.

Open Innovation at Cluster Level Affecting Member Companies' Innovation Capability

Key words: *open innovation; regional clusters; open innovation intermediary; innovation capability; innovation policy*

Abstract

Research Background: Open innovation is foreseen as a tool for tackling the key issues that prevent European countries from exploiting their full potential. The subject of research in this field is shifting from micro- and macro, towards the mezzo-level areas of open innovation, but there is still a small number of empirical studies in the area of open innovation networks. An important role in the development of open innovation is attributed to clusters as potential open innovation intermediaries.

Purpose of the paper: The purpose of this paper is to provide an insight into the process of open innovation fostered by clusters and to establish whether open innovation activity at cluster level affects member companies' innovation capability.

Methodology/Methods/Data sources: An exploratory, nation-wide, multi-stage empirical study was performed focusing on Polish clusters. The data used for this paper stem from two main sources: a quantitative survey among coordinators of 31 clusters and a qualitative analysis of two case studies of clusters including 9 semi-structured personal interviews with different groups of stakeholders.

Findings: Survey results indicate that organizing open innovation at cluster level affects the cluster members' innovation capacity operationalized in 5 areas. Moreover, case studies analysis provides insight into the process of clusters fostering open innovation in member firms. The study confirms that open innovation at cluster level acts as a catalyst, driving open innovative processes for member companies. Clusters therefore have a strong potential to become open innovation intermediaries but only some are able to play such a prominent role. The mere fact of cooperation of companies within clusters does not necessary prejudice the success of joint open innovation projects. The use of methods and tools of open innovation facilitates the undertaking of innovation cooperation for companies, in particular SMEs. The above conclusions both provide arguments for and justify the creation of systematic support for open innovation in clusters - capable regional open innovation intermediaries.

Dobrowolska Bogusława

University of Lodz
bugusława.dobrowolska@uni.lodz.pl

Dorożyński Tomasz

University of Lodz
tomasz.dorozynski@uni.lodz.pl

Kuna-Marszałek Anetta

University of Lodz
anetta.kuna@uni.lodz.pl

Institutional Quality in Common Market for Eastern and Southern Africa and its Impact on FDI Inflow

Key words: *FDI, COMESA, Institutional Quality*

Abstract

Objective of the study: To verify the quality of institutional environment and its role in attracting foreign direct investment (FDI). The study is an attempt to provide a quantitative description of the impact of institutional quality on FDI inflow into 21 countries of Common Market for Eastern and Southern Africa (COMESA) in the period 2007-2017.

Kijek Tomasz

Maria Curie-Skłodowska University
tomasz.kijek@poczta.umcs.lublin.pl

Kijek Arkadiusz

Maria Curie-Skłodowska University
akijek@poczta.umcs.lublin.pl

Matras-Bolibok Anna

Maria Curie-Skłodowska University
anna.matras@poczta.umcs.lublin.pl

Regional Clubs of Innovation in EU: a Spatial Approach

Key words: *innovations, spillovers, regional clubs*

Abstract

Research Background: A large body of literature claims that spatial spillovers due to regional proximity impact innovation performance. Moreover, innovation is regarded as “path dependent”, since it triggers the mechanisms of self-reinforcement that “lock in” particular structures and pathways of development of economies. Spatial externalities may unlock them and induce the innovation convergence process. Since the innovation performance is not uniformly distributed across European regions the analysis of the spatial patterns in the emergence of regional innovation clubs and identification of the factors that contribute to their movements become important research problems.

Purpose of the paper: The aim of the study is to identify the regional innovation clubs across EU with regard to their spatial characteristics.

Methodology/Methods/Data sources: To identify the regional clubs of innovation, the methods of multivariate statistical analysis are applied. To assess the similarity of regions, we consider the geographical location of regions and characteristics reflecting the level of innovativeness of regions related to human capital, R&D activities, non-R&D activities, effectiveness of innovation activities, innovation performance, and relational capital. The research sample consists of 273 European Union (EU) regions at NUTS 1 and NUTS 2 level over the period 2010 – 2018.

Findings: The source of data on the level of innovativeness of European regions is the Regional Innovation Scoreboard. The results of the study indicate that geographical proximity of regions contributes to development of spatial patterns in regional innovation convergence and emergence of regional innovation clubs.

Employee Relations as an Important Element in Shaping the Image of the Organization on the Labor Market

Key words: *employee relations, image of the organization, labor market, employer branding,*

Abstract

Research Background: Positive employee relationships contribute to the market success of an enterprise, at the same time being an extremely precious organisational value. The special importance of this value means that it may constitute an important element in shaping the image of the organization on the labor market as a valued employer. Currently, leading enterprises try to create the image of an attractive employer by building and implementing an effective employer branding strategy, both inside and outside the organisation. Building an employer brand that will not only attract the desired job candidates but also help keep talented employees for longer is becoming an essential challenge and at the same time – a necessity.

Purpose of the paper: The aim of the article is to present the importance of employee relations for shaping the image of the organization on the labor market and to draw attention to the benefits of organizational activities in this area.

Methodology/Methods/Data sources: The empirical part of the paper is based on the results of research that was a part of the Polish quantitative research of enterprises. The research population were the top 500 Polish companies (according to the Rzeczpospolita portal 2018 ranking). The study used random sampling and quantitative research methods using mixed techniques: an online survey CAWI and CATI telephone survey. Moreover, the results of quantitative research were supplemented with qualitative research in the form of in-depth individual interviews conducted on-line with employees. Information obtained from the original studies referred to the analysis of research reports illustrating the issues from the perspective of Poland and other countries.

Findings: The results of the research show that the great importance that employees attach to positive relations in the workplace is noticed by leading Polish companies and taken into account in shaping their employer branding offer. The economic success of companies from the TOP 500 list also includes the ability to effectively compete with other companies on the labor market, resulting in attracting and retaining the best employees. The research shows that these companies build their image by treating employee relations, and especially relations with the superior, as an important element of the Employee Value Proposition.

Educational Factor Influence on Innovation and Competitiveness of Middle Income Countries

Key words: *education, innovation, competitiveness, middle income economies*

Abstract

The main purpose of the paper was to analyze the impact of educational factor on innovation and competitiveness of the economy, with particular reference to the developing countries, which are counted among the group of middle gross national income (GNP) per capita economies (according to the World Bank classification). The former part has been devoted to the overview of selected indices, namely Global Innovation Index (GII), Global Competitiveness Index (GCI), and Global Talent Competitiveness Index (GTCI), along with comparative analysis of their frameworks and a brief theoretical background. The middle part includes the discussion of multiple regression analysis results based on GII 2019, GCI 2019, and GTCI 2020 sub-indices, especially those related to the education policy. Finally, the latter part has been dedicated to the linear regression analysis between calculated education index (EDU) and selected global innovation and competitiveness indices. Conducted research has led to the confirmation, that innovation and competitiveness of the economy depend not only on the strictly financial factors, like gross expenditure on research and development (GERD), but on educational factor as well. However, economy grouping peculiarities depend on their stage of socio-economic development: high quality education is important for all countries, but in high income economies with knowledge and information based economy the role of higher education and sophisticated professional skills seem to be predominant, whereas general education and vocational skills importance can be observed for middle income followers.

Workforce Prospects in Poland in Face of Population Ageing

Key words: *population ageing, labour market*

Abstract

Research Background: In the second decade of the 21st century, aging of European population became a key demographic problem to global and local authorities, social and health-care institutions and organizations. According to the UN, in 2017, 25% of Europeans were at least 60 years old and it is expected that this proportion will increase to 35% in 2050. In Poland this proportion amounted to 26% and is expected to increase to 39% in 2050. Aging is widely analysed in relation to economic issues, health care, pension security, consequences for the labour market.

Purpose of the paper: The aim of this study is to discuss aging of the Polish population and its implications for labour market in the perspective of 2050. These problems will be presented against the background of European Union countries. Shrinking working age population has negative impact on labour force. Therefore, the study attempts to answer how to counteract the consequences of decreasing labour resources to ensure economic development.

Methodology/Methods/Data sources: To achieve this aim, economic activity, in particular of women and the elderly, working time and average effective retirement age were analysed. Data of the CSO and Eurostat demographic forecast were used as the basis for simulations of potential workforce resources in the perspective of 2050. Demographic and statistical analysis were used. Various scenarios were adopted regarding economic activity by sex and age. Results were presented by analysing the dependency ratios and a number of traditional measures of aging.

Findings: The effects of population aging are already visible and will be more pronounced. In 2050, the working age population will be almost 30% lower than in 2015. The main reason is the change in the population age structure. The simulation results show that, assuming that the economic activity rates remain unchanged, the potential labour resources in Poland in 2050 will decrease by 5 million people compared to 2020. Alignment of economic activity of men and women or its increase to the level currently observed in Sweden, will reduce the loss resulting from the population forecast, but will not allow stabilizing the workforce in Poland.

Denkowska Anna

Cracov University of Economics
anna.denkowska@uek.krakow.pl

Wanat Stanisław

Cracov University of Economics
wanats@uek.krakow.pl

Development, Similarity and Systemic Risk of Insurance Markets of European Union Countries After the Enlargement in 2004

Key words: *EU enlargement, insurance sector development indicators, similarity of insurance sectors, grouping methods, topological indicators of minimum spanning trees, systemic risk*

Abstract

The talk will be about development, similarity and systemic risk of insurance markets of European Union (EU) countries after the enlargement in 2004. The enlargement of the EU to include new countries launched mechanisms supporting the development of various social and economic areas, as well as levelling the differences between the community members in these areas. This article focuses on the insurance sector. Its main purpose is to analyze the development and similarity of the insurance markets of old and new members of the EU together with dynamics of the structure of network of linkages between these markets and of systemic risk in 2004-2019.

The development analysis is done for the entire sector and divided into life and non-life insurance. In this analysis, we use, among others, the following measures: the number of insurance companies, the market concentration indicator, gross and net premiums written, total assets, the insurance density ratio, the insurance penetration ratio, and the life and non-life insurance share of the total insurance market. We examine similarity of the markets based on the above-mentioned measures determined for each country. For this purpose, we use the following multivariate statistical analysis methods, principal components analysis, and statistical methods of unsupervised classification. We examine the dynamics of the structure of the network of linkages between insurance markets using the time series of the following selected topological network indicators: average path length, maximum degree, parameters α of the power distribution of the vertices' degrees, and betweenness centrality. We obtain these series based on the determined minimum spanning trees for each period studied. We construct trees $[(MST)]_t$ using the values of eight variables describing a given country. For this purpose, we first construct networks of connections with weights determined by the Mahalanobis distance and the proposed proximity function. Then, using the Kruskal algorithm, we obtain MST for each year in the analyzed period of 2004-2018. The development of the insurance market depends not only on factors resulting from the principles and manner of its functioning. Economic and social conditions also have an impact on market structure. In each country, features such as the level of economic development of the country, household wealth, or the amount of insurance premiums collected are quite different. In addition, public awareness and insurance tradition is very important. By comparing these factors for European countries, one can obtain a very large set of information on the overall insurance structure in the EU. Between the groups of the old and the new European Union after 2004, there was a fairly large variation in the characteristics of insurance. When examining the state of development of European Union insurance markets, it can be seen that still a long way separates Central and Eastern European countries from reaching western market levels. Nevertheless, the insurance industry is developing very dynamically in these countries. In each analyzed period, changes in the insurance structure of these countries can be seen. The Polish insurance market has a great potential for further development.

Grzelak Maria M.

University of Lodz
maria.grzelak@uni.lodz.pl

Roszkó-Wójtowicz Elżbieta

University of Lodz
elzbieta.roszko@uni.lodz.pl

Tourist Attractiveness of Voivodeships in Poland in the Light of Selected Indicators – a Dynamic Approach

Key words: *tourism sector, tourism function development indices, level of tourist infrastructure, intensity of tourist traffic, analysis of time series*

Abstract

Nowadays, the importance of tourism is increasingly growing. Tourism contributes to socio-economic development and increases gross domestic product (GDP), which is manifested in its capacity to create new jobs, reduce unemployment, stimulate investment and budget revenues, redistribute income from richer to poorer regions, and increase the quality of life of local communities. The main aim of the paper is to assess the tourist potential of Poland and its individual voivodeships in the years 2010-2019 on the basis of selected indices of the tourism function. The empirical section is based on an analysis of the value of six indices of the tourism function development, including, among others, the Schneider, Defert and Charvat indices, etc. In the era of the coronavirus pandemic, it seems necessary to carry out analyses of the tourism sector. The ongoing monitoring of changes in the values of the tourism function development indices can actually contribute to the development of adequate measures to minimise the effects of the pandemic on the economy and society, including the tourism industry.

Counteracting the Negative Aspects of Ageing Through Promotion of Physical Activities on the Example of the Nysa Daily Care Center

Key words: *ageing process, physical activity of the elderly, preventive activities*

Abstract

The article deals with the growing problem of an ageing society as well as the role of the state in prophylaxis and prevention of negative effects of this process primarily by promoting physical activity among the elderly. The aim of the study is to show how public institutions carry out preventive activities in this area. The starting point is to present this issue on a global, European and Polish scale. Then on a selected example, methods and means that are used by local institutions was shown. The important thing here is a multi-faceted approach, which includes a range of measures to improve the condition and well-being of older people in all spheres of life, with particular emphasis on physical activity. The object of the analysis was the Nysa Daily Care Center and its activities in 2016 - 2019. As a result of data analysis, it was observed that the implementation of tasks by the examined institution is an appropriate example of organization, functioning and use of financial resources to activate older people. At the same time, it undertakes activities aimed at increasing the value of the income obtained by conducting additional activities to meet the needs of the elderly and lonely people. This can be considered as model of good practice in this area, which is worth promoting and implementing on a larger scale.

Szymańska Katarzyna

Lodz University of Technology
katarzyna.szymanska@p.lodz.pl

How to Measure the Mon-measurable – the Design of a Tool for Studying the Organizational Culture of Businesses Operating in the Era of Industry 4.0.

Key words: *organizational culture, cultural profile in the IR 4.0, era Industry 4.0,*

Abstract

The purpose of the article is to draw attention to the role of organizational culture in the process of implementing the assumptions of the IR 4.0 era. Efforts have been made to design a tool that will support the study of organizational cultures of enterprises operating in the IR 4.0 era by identifying the four main dimensions of such cultures. For this purpose, empirical research was carried out using the author's research tool. It seems that, first, the suggested model of organizational culture of SEM's businesses operating in the IR 4.0 era, consisting of the four dimensions described, and, second, the tool designed to study them, are interesting supplements to this research. Furthermore, the dimensions described here, together with their characteristics, form a framework that helps to combine those cultural values that support the development of businesses in the IR 4.0 era. However, it should be noted that the model and the proposed research tool are one proposal that is open to further supplementation with other relevant factors. For practitioners, this article contains a very important and clear message: a properly designed organizational culture of a business can be a real asset for companies, regardless of their size, industry, and location.

Pokojski Zenon

Maria Curie-Skłodowska University
zenon.pokojski@poczta.umcs.lublin.pl

Innovation Ecosystem: an Idea for Building Value in Business

Key words: *innovation ecosystem, business ecosystem, open innovation, ecosystem building, ecosystem management*

Abstract

In management sciences, the issues of innovation ecosystem as a generator of creating economic value are becoming more and more popular. The business of the 21st century is looking for value in cooperation with organizations from various socio-economic sectors. Managing this type of partnership is now considered one of the key competences of the organization. However, the issue of innovation ecosystem management as the most mature form of open innovation is relatively poorly studied by science. In Poland, this type of structure is also being attempted, as exemplified by the establishment in 2011 by Grupa Azoty Puławy of a consortium consisting of partners from three environments: research centers, producers of agricultural inputs and their clients - organizations representing agricultural entrepreneurs.

The author decided to conduct empirical research in 2019 among consortium members of the Azoty Puławy Group based on in-depth, partially structured intelligence, supported by analysis of several selected innovation ecosystems of chemical concerns. The aim of the research was to assess the phenomenon of open innovation in the Group together with the characteristics of the project participants involved, assess the degree of openness and management of the Consortium.

Angowski Marek

Maria Curie-Skłodowska University
marek.angowski@poczta.umcs.lublin.pl

Determinants of Purchasing Behaviour of Young Consumers on the Organic Food Market

Key words: *consumer behaviour, organic food, young consumer*

Abstract

Selling and promoting healthy and safe food is becoming a very important element of the food product strategy. The aim of the publication is to present the results of research and analysis on the problem of how various factors can influence the behavior of young consumers regarding the purchase of organic food. Data was obtained from respondents (from Poland and Ukraine) buying organic food. The multidimensional data analysis showed that the key factors determining the choice of a product are primarily the product features related to food safety, health awareness as well as price and promotional activities. It is worth noting that the main barriers to purchase are high price and difficult availability. The findings of this research increase the current understanding of the behavior of young consumers in the organic food market and have important practical implications for producers and retailers.

Banasik Przemysław

Gdańsk University of Technology
przemyslawbanasik@tlen.pl

Kędzierski Piotr

Sąd Rejonowy dla m.st Warszawy
piotr.jerzy.kedzierski@gmail.com

Jolanta Turek

SGH Warsaw School of Economics
jturek@sgh.waw.pl

Godlewska Małgorzata

SGH Warsaw School of Economics
mgodlews@sgh.waw.pl

Morawska Sylwia

SGH Warsaw School of Economics
smoraw@sgh.waw.pl

**The Pro-debt and Pro-creditor Model -
the Effectiveness of Bankruptcy Law**

Key words: *pro-debt model, pro-creditor model, effectiveness, bankruptcy law*

Abstract

Bankruptcy in court proceedings has been of interest to researchers for many years. Researchers look for internal and external factors influencing the effectiveness and efficiency of bankruptcy proceedings. For example, the impact of the country's level of development on the efficiency of bankruptcy proceedings, a system of incentives for active participation of creditors in bankruptcy proceedings to increase their recovery rate, and mechanisms encouraging early filing of an application for bankruptcy. The research identified good practices in bankruptcy proceedings. Against the background of the research to date, a research gap was identified in the scope of the impact of the bankruptcy (pro-debtor/debtor) law model on the effectiveness of the calculated recovery rate for creditors. The research fills a cognitive gap in the neo-institutional theory in management sciences. The aim of the article is to answer the question which model answers the expectations of stakeholders - creditors who expect the highest possible rate of return. Poland is an example of a country where since 2016 there has been a change in the model of bankruptcy law from pro-debtor to pro-creditor. The authors of the article conduct a constant monitoring of the effectiveness of the bankruptcy law in Poland through the examination of bankruptcy proceedings files in bankruptcy and restructuring courts. The article will present the results of quantitative research of bankruptcy proceedings conducted before and after the change of the bankruptcy law model. The results of the research show that the change of the model has reduced the recovery rate for creditors. The authors of the article answer the question concerning the causes of such a state of affairs and propose the directions of changes.

Bialek Jacek

University of Lodz

jacek.bialek@uni.lodz.pl

Scanner Data in the CPI Measurement – Main Problems and Challenges

Key words: *scanner data, Consumer Price Index, inflation, price indices, multilateral indices, chain drift*

Abstract

Scanner data mean transaction data that specify product prices and their expenditures obtained from supermarkets' IT systems by scanning bar codes (i.e. GTIN, EAN or SKU). Scanner data are a relatively new and cheap data source for the calculation of the Consumer Price Index (CPI) and the main advantage of using scanner data is the fact that they provide full information about products even on the lowest data aggregation level, i.e. scanner data provide information about product prices and their expenditures on the elementary level. The inflation measurement based on scanner data requires lots of methodological changes connected with obtaining, filtering and processing this kind of data. One of main challenges concerning the above-mentioned measurement is the choice of the appropriate price index formula for the lowest (product) level and the choice of aggregation methods for upper levels. The paper demonstrates the complexity of problems and methodological challenges posed by scanner data, based on real data sets and the original PriceIndices package written in the R environment.

Bieszk-Stolorz Beata

University of Szczecin
beata.bieszk-stolorz@usz.edu.pl

Dmytrów Krzysztof

University of Szczecin
krzysztof.dmytrow@usz.edu.pl

Clustering of Voivodships According to the Effectiveness of Professional Activation Forms in Terms of Changes in the Procedure of Their Calculation

Key words: *unemployment, employment and cost effectiveness, k-means method*

Abstract

Research Background: Active labour market policy and large expenditures related to it make it necessary to conduct analyses on the effectiveness of its instruments and carry out evaluation studies. In Poland, two basic measures are used to assess the effectiveness of measures activating the unemployed: cost and employment effectiveness. They are often criticised mainly due to the way of defining people employed after the end of participation in selected forms of professional activation. In 2015, changes were made to the definition of the end of participation in activation and the definition of employment, which was to improve the quality of the measures used.

Purpose of the paper: The aim of the article is to evaluate voivodships according to the effectiveness of basic forms of professional activation and to compare the results obtained for the new and old procedure of their determination.

Methodology/Methods/Data sources: The voivodships were clustered by the k-means method for both new and old procedures of their determination. The impact of changes introduced from 2015 on clustering results was assessed. The differences were examined by using a simple measure of similarity. The study was conducted on the basis of statistical data on cost and employment effectiveness published in the Ministry of Family, Labour and Social Policy.

Findings: As a result of the conducted research, it was found that in general, the greatest effectiveness of the use of the funds allocated for economic activation of the unemployed was observed in Pomorskie, Lubuskie and Opolskie Voivodships, and the smallest in Mazowieckie, Warmińsko-Mazurskie, Świętokrzyskie and Podkarpackie Voivodships. In voivodships where greater funds were allocated for activation (there were high values of cost effectiveness), their utilisation was generally worse (employment effectiveness values were lower) and vice versa. In the analysed period, a change in the way of determining generally did not cause large differences in clustering results. The year 2016 was an exception, and in 2018 the clustering results were identical.

Boczkowska Katarzyna

Lodz University of Technology
katarzyna.boczkowska@p.lodz.pl

Niziolek Konrad

Lodz University of Technology
konrad.niziolek@p.lodz.pl

Active Employee Participation in the Area of Health and Safety - the Development of the Construct and the Scale

Key words: *employee participation, health and safety management*

Abstract

Purpose - Despite a dynamically growing exploration of a broadly understood employee participation, there is space left for deepened or new analyses to this end, and the occupational health and safety serves as a good example here. The real employee participation and their co-decision in the field of OHS are a key element of safety culture. Unfortunately, the issue of employee participation in OHS when it comes to empirical research is not treated as a separate and important element in ensuring safety in an organisation.

This paper seeks to conceptualize and clarify the employee participation in the area of health and safety (taking into account scope and depth) and develop scales on which to measure it.

Design/methodology/approach – The conceptual and theoretical model for employee participation in OHS is tested on a sample of 289 respondents of 94 Polish medical institutions and 195 representatives of other sectors of the economy. This unique trend thread of scientific discussion in relation to medical institutions gives meaning to the emphasize the importance of /give the rank of the raised issues, especially during the COVID-19 pandemic.

The research was conducted using the PAPI (Paper & Pen Personal Interview) method. Exploratory factor analysis (EFA) was used individually for groups of respondents, i.e. healthcare workers (n = 94), employees of other sectors of the economy (n = 195), and for all respondents together (n = 295).

Findings – It was found that for all three groups of respondents (individual EFA analyzes), employee participation in OHS consists of one dimension, the final scale contains 15 items. In addition research has shown that the level of employee participation in OHS at medical facilities is lower than in other sectors of the economy.

Research limitations/implications – This research completes the theoretical gap in a model approach to participation in OHS. A more holistic approach to employee participation and a universal measuring instrument participation is provided.

Originality/value – The conceptual and theoretical model for employee participation in OHS and the measurement scale developed and validated in this study represent a step forward towards the effective and reliable measurement of employee participation. To the best of the our knowledge, this is the first study to provide a comprehensive, psychometrically sound, operationally valid measure of participation in OHS.

Budzyńska Anna

Maria Curie-Skłodowska University
anna.budzynska@umcs.pl

Urbanek Mirosław

The John Paul II Catholic University of Lublin
miroslaw.urbanek@kul.pl

Prediction of Sugar Prices After Reducing Government Support

Key words: *forecasting, time series, harmonic model, prices, sugar market, interventionism*

Abstract

Research Background: The basic indicator of sugar prices on the global market are stock quotations, primarily from the LIFFE London Stock Exchange, where the sale of Contract No. 5 in the field of refined white sugar is taking place. In raw sugar trading, the NYBoT futures exchange in New York, contract 11, played the role of price indicator. On international commodity exchanges, sugar played an important role because its share in turnover on futures contracts exceeded 35% compared to other agri-food products. The tools of state intervention used in many countries in the form of minimum prices for both sugar beet and sugar cane and the prices of the final product together with the export support system and import restrictions significantly affect prices on the world market.

Purpose of the paper: There are two main aims of the article pointed. Firstly, there is to verify the hypothesis about the significant relationship between limiting the impact of state intervention mechanisms and sugar prices on global commodity exchanges. Secondly, the deregulation measures have a significant impact on shaping the price level of the worldwide market segment analyzed. The next goal is also to develop a model describing the analyzed phenomenon. The verified model will be used to forecast sugar prices after lifting restrictions on domestic markets.

Methodology/Methods/Data sources: The starting point for building the model is the time series of sugar prices on a monthly basis on the world exchanges - London and New York from 1990 to 2019. One of three models will be used for forecasting. We will build a development trend model, the ARMA model in Box-Jenkins approach and a model using harmonic analysis. The model will be selected based on the ex post prediction error (root mean square error) of the forecasts that have expired. The model prepared in this way will be a tool for forecasting sugar prices on global markets.

Findings: Sugar prices on global exchanges showed a large fluctuation of \$ 497 per ton of white sugar, while for raw sugar it was slightly lower and reached \$ 456 per tonne. On average, between 1990 and 2018, the nominal price for white sugar was \$ 365 per tonne, and for raw sugar was \$ 292 per tonne. The instruments of state interventionism used in individual countries caused an increase in prices on global stock exchanges. Limitations of the support system related to WTO guidelines contributed to a sharp drop in prices reaching over 20% per annum in 2007-2018.

Bukowski Sławomir

Kazimierz Pułaski University of Technology and Humanities in Radom
s.bukowski@uthrad.pl

Lament Marzanna

Kazimierz Pułaski University of Technology and Humanities in Radom
m.lament@uthrad.pl

Integration of the Insurance Markets in the International Scale – Exist or Not Exist?

Key words: *insurance, insurance market, integration of insurance markets*

Abstract

Up to present we know relatively good definitions, mechanism, indicators and know how to analyse financial markets integration. But generally we concern on the following segments: money markets, credit and deposit markets, capital markets (stock and bond markets). Nobody deals with the insurance markets integration. Of course, from the legal point of view in the EU we have regulations which are common for all member countries (for example, one licence principle, solvency II, etc.) but from the economic and financial point of view there no up to present any concept of that integration and measures.

Until now, the definitions, mechanisms and measures of financial market integration are known. In general, however, research on financial market integration covers the following segments: money markets, credit and deposit markets, capital markets (stock and bond markets). Research on the integration of insurance markets is a poorly recognized research topic. It can be said that no one has conducted research in this field. Of course, from the legal point of view, in the EU there are regulations common to all member states (e.g. the principle of one license, Solvency II, etc.), but from the economic and financial point of view, the concept of insurance market integration and its measurement measures have not been developed so far. The insurance market should be considered an important segment of the financial market, therefore, in order to learn about the mechanisms of financial market integration, it seems advisable to examine the insurance market integration mechanism. Unfortunately, this is not an easy task, mainly due to the characteristics of the insurance market, different from other segments of the financial market. The specificity of the insurance market raises the question: is it possible to integrate insurance markets?

The purpose of this article is to answer the following questions:

- If we assume that there is integration of insurance markets, what is the definition of this phenomenon?
- What is the mechanism and measures of insurance market integration?

The article formulates the following research hypothesis: insurance market integration exists and we can find the right measure of the degree of this integration.

In search of answers to the formulated research questions and in order to verify the research hypothesis, the literature on the subject was analyzed, including a critical analysis of the results of empirical research by various domestic and foreign authors.

The article proposes measures of insurance market integration, which is an introduction to further empirical research.

Market Correlation and Portfolio Selection - Individual Investor Long Term P

Key words: *Pension savings, portfolio selection, passive investment, market correlation, covid impact*

Abstract

The growing popularity of passive investment, as strategy which is consistent with the market efficiency theory, encourages investors to consider widening their investment scope. While there is an increased availability of such diversification strategies for individual investors, still a wide range of organised investment platforms offers such investors a relatively narrow set of predefined investment portfolios.

The aim of the study is analyse individual portfolio selection decision, when taking into account foreign investments. It specifically analysis the impact of correlation assumptions and currency preferences.

The paper demonstrates that limiting the decision spectrum to domestic stocks and bonds may result in the deterioration of the effectiveness of the investment strategy even for an investor with a local perspective.

The results justify the observed height weights given to domestic bonds - as instruments improving the risk adjusted expected rate of return. At the same time the paper questions proportion of the equity component in the balanced portfolios as typically offered by investment or pension funds. The results suggests the equity premia fails to justify high share of this asset class in the individual portfolios.

The results prove robust when using various measures of market interdependence as well as different time spans of observed market data (including the post-COVID period)

Among the results obtained, the conclusion regarding the very high share of domestic bonds in the portfolio construction encourages reflection on the society wide consequences of following predefined structures.

Fila Joanna
University of Lodz
joanna.fila@uni.lodz.pl

Innovation as a Challenge for Enterprises, the Economy and Finance

Key words: *innovation, SMEs, funding*

Abstract

Innovations are a relevant issue in the contemporary world economy. Mainly enterprises willing to the unceasing search and implementing the inventions are their motor. An existing research infrastructure, public support, as well as an appropriate level of development of the financial market is also not without meaning.

To survive and to develop the enterprises need the capital, both for traditional investments, as well as innovative one. The aim of the article is the analysis and the evaluation of funding sources, in particular in the innovative small and medium-sized enterprises (SMEs).

In the article was made a revision of the current literature in funding the innovative SMEs area. The main issue is the restrictions in the using of the potential funding sources and need of searching the capital structure in this type of the entities. Moreover an availability of financing was presented for innovative SMEs in the EU and the innovation level of the European economy, using widely available reports for that purpose.

Foryś Iwona
University of Szczecin
iwona.forys@usz.edu.pl

Jarosz Karolina
Polcontio Sp. z o.o.

Space sharing: the Perspective of Office Buildings in the Social Isolation Time

Key words: *co-working, social isolation, office space leasing*

Abstract

Co-working is a form of sharing office space that is becoming increasingly popular worldwide. The pandemic and its resultant social isolation could affect the perception of co-working of office use. PwC's analyses indicate that in global markets, after the pandemic, over 75% of companies intend to continue working remotely. Corporations are inclined to work in a hybrid model. Whereas CBRE analyses show that as many as 42% of respondents expect a clear borderline between work and private life. In turn, the 2020 Future of Work Report shows that 71.5% of employees who used co-working before the pandemic intend to return to this form. However, more than half of those who had not previously leased shared space plan to take advantage of this form. The aim of the article is to assess the shared use of office space during the pandemic and the related social isolation and to evaluate the perspective for this form of doing business in the opinion of business entities on a selected local market in Poland. The study concerns the local market in the Tri-City. A representative method was used, from a deliberately selected population of small business entities (0-9 employees) from companies registered in the REGON system. To assess the similarity of respondents' attitudes, multidimensional analyses, including correspondence analysis, were used due to the qualitative data obtained. Telephone interviews were conducted in the first month of the pandemic in Poland and the so-called "lock down" period. As a result, 200 complete questionnaires were obtained. The obtained results indicate that the surveyed entities have little knowledge about co-working. Among the respondents the traditional approach to having their own office prevails. Most of the respondents do not plan to co-use office space, which does not give good prospects for this form of doing business on the examined local market. The necessity of isolation did not cause the respondents' greater interest in common space. It may also be a result of short period of isolation and lack of tiredness of this fact by the respondents.

Gomółka Krystyna

Gdańsk University of Technology
kgom@zie.pg.gda.pl

Flisikowski Karol

Politechnika Gdańska
karflisi@pg.edu.pl

Labor Resources in Armenia

Key words: *Armenia, labor resources, economically active, unemployed*

Abstract

The article shows the size of resources in Armenia from the moment of independence, ie 1992 to 2019. The work takes into account the supply of labor, which consists of the economically active population according to the requirements of Armenia law and the unemployed, broken down by sex and distribution in the territory of the state. The author analyzed education and employment by sectors of the economy in the years 1992-2019 in the economy of Armenia. The article specifies the number of the unemployed, their education and regions where most citizens could not find Armenian citizens due to work. The author also characterized the policy of the Armenian authorities in 1992-2019 to counteract unemployment. The work was based on the materials of the Statistical Office and documents of the Ministry of Labor and Social Affairs of Armenia as well as literature in Russian and English.

The Use of Web-scraped Data to Analyze the Dynamics of Footwear Prices

Key words: *Inflation, CPI, Web-scraping, online shopping, Big data*

Abstract

Research Background: Web-scraping is a technique used to automatically extract data from websites. After the rise-up of online shopping, it allows to acquire information about prices of goods sold by retailers such as supermarkets or internet shops. The use of web-scraping reduces research costs, improves the quality of the measurement and monitors the price change in real-time. Due to the above-mentioned advantages, methods dedicated to web-scraped data became the interesting object of research studies from both statistical offices (Eurostat, British Office of National Statistics, Belgium Statbel) and university perspective (e.g. Billion Prices Project conducted on MIT).

Purpose of the paper: The purpose of this presentation is to examine the possibility of using web-scraped data from one clothing store. In particular, the purpose of the study is the comparison of known price index formulas being implemented to the web-scraping case and verifying their sensitivity on the choice of data filter type.

Methodology/Methods/Data sources: In the paper the author use the price data scrapped from one of the biggest online shops in Poland. Data was obtained as a part of eCPI project conducted by National Polish Bank. Author decided on sorting two types of products for our analysis – female ballerinas and male oxfords to compare in over one-year time period. In the paper 6 price indices were used for calculation – The Jevons and Dutot indices with their chain and GEKS versions. Apart from analysis conducted on full data set author decide to introduce filters to remove outliers.

Findings: Clothing and footwear are considered one of the most difficult group of goods to measure price change indices due to big product churn which undermine the possibility to use traditional the Jevons and the Dutot indices. However, it is possible to use chained indices and the GEKS indices instead. These indices however are fairly sensitive for big price changes. As observed in case of both product groups results given by the GEKS and chained versions of indices were different which could lead to conclusion that even though they are giving promising results, there could be better suited for other COICOP groups.

Olczyk Magdalena

Gdańsk University of Technology
Magdalena.Olczyk@zie.pg.gda.pl

Kordalska Aleksandra

Gdańsk University of Technology
Aleksandra.Kordalska@zie.pg.edu.pl

Occupations and GVCs Position in CEE Countries: Functional Specialisation Approach

Key words: *functional specialization; gross exports decomposition; occupations; economic upgrading; CEE countries*

Abstract

Research Background. Strong servitisation of manufacturing unable properly separate services between manufactured goods, which implies difficulties in assessing the position of the country/industry on the smile curve i.e. to correctly assign products or services to one of three steps in the industrial process: pre-production activities, pure fabrication, post-production services. That's why we propose to use the business functions of industries identified with the aid of labour market data, rather than the industrial classification of products to create a more appropriate measure of countries'/ industries' position in GVCs.

Purpose of the paper: We aim to identify and analyse the patters of functional specialisation for eight Central and Eastern European Countries (CEEs) – the Czech Republic, Estonia, Hungary, Latvia, Lithuania, Poland, Slovakia and Slovenia, both at the country's and industry's level.

Methodology/Methods/Data sources: To assess functional specialisation patterns for selected CEE countries we employ the methodology proposed by Timmer et al. (2019). It allows us to obtain functional specialization indices for four different business functions – management, R&D, marketing, and fabrication. To compute them we combine two sources of data – the domestic value added from the decomposed sectoral input-output tables (the WIOD Database), and the Occupations Database built by Timmer et. al. (2019).

Findings: On the basis of functional specialization measures we observe a new structure of business functions served by CEE countries. Taking into account the smile curve and activities linked to pre-, post and pure production we note that Poland and Slovakia focus mainly on fabrication processes, while the rest of CEEs can generate higher value added. The Baltic countries and Slovenia specialize in management services, Hungary and Latvia gain in marketing services while the Czech Republic and Slovenia win in R&D activities.

Kowalska Aleksandra

Maria Curie-Skłodowska University
aleksandra.kowalska@umcs.lublin.pl

Bieniek Milena

Maria Curie-Skłodowska University
milena.bieniek@poczta.umcs.lublin.pl

Meeting the European Green Deal Objective of Expanding Organic Farming

Key words: *European Green Deal, organic farming, sustainable development*

Abstract

Economic growth is unsustainable. However, a circular economy has the potential to lead to sustainable development, while decoupling economic growth from the negative consequences of resource depletion and environmental degradation. The EU's strategy of climate neutralization in 2050 developed, inter alia, into a European Green Deal action plan aiming at the efficient use of resources by moving to cleaner, circular economy. More sustainable EU food system is a cornerstone of the European Green Deal. The European Commission's goal is 25% of agricultural land to be used for organic production in 2030. The question is if it is possible to reach the goal with the use of current incentives. What else could be done to encourage European farmers to convert to organic farming? The analysis are based on international statistics, mostly gathered by FiBL and IFOAM, and review of the literature.

Kruszyński Kamil
University of Lodz
kamil.kruszynski@uni.lodz.pl

Eradicating Poverty and Social Exclusion in the EU in 2010-2019. The Case of 11 Member States Located in Central and Eastern Europe

Key words: *poverty, European Union, Europe 2020 strategy*

Abstract

Reducing the scope of poverty in the European Union by 25% by 2020 is one of the main goals formulated in the Europe 2020 strategy. The focus is on the Member States that were previously part of the Eastern bloc, joined the EU after the systemic transformation and are still characterized by a lower standard of living than the "old" EU countries. The comparative analysis will be carried out on the basis of Eurostat data, taking into account the age of people living in conditions of poverty and social exclusion and severe material deprivation.

Covid-19 and Digital Deprivation in Poland

Key words: *COVID-19, digital deprivation, e-exclusion, GIS methods.*

Abstract

This research paper will address new issues of the impact of the COVID-19 pandemic on deepening e-exclusion and increasing the severity of digital exclusion in education. The digital divide, both the first- and second-order, has been the subject of scientists' interest for a long time, being perceived as one of the factors of exclusion and impediment to sustainable development. The problem of digital exclusion has already been considered, but the COVID-19 pandemic has highlighted its negative consequences. A global change in the way of life, work and socialization resulting from the epidemic has indicated that a basic level of digital integration is becoming necessary. In the face of a society and economy lockdown, people are forced to use information and communication technologies to adapt to rapidly changing reality. Current experience with COVID-19 pandemic shows that the transition to these extraordinary circumstances is not smooth. The inability to quick transformation into the online world (due to a lack of skills or technical capabilities) significantly reduces professional mobility, hinders access to public services, and in the case of children, exposes them to the risk of remaining outside the remote education system.

The goal of the paper is to indicate territorial areas in Poland, which are particularly vulnerable to digital deprivation due to infrastructural deficiencies. GIS methods will be used to achieve this goal. Raster data regarding landform, combined with vector data regarding population density and type of buildings as well as the location of BTS stations will be used in so-called modelling overland paths to indicate areas vulnerable to digital deprivation due to infrastructural deficiencies. To determine the depth of digital exclusion, those "black holes" on the map of Poland will be combined with demographics data.

Kutrzeba Franciszek

Gdańsk University of Technology

fkutrzeba@zie.pg.edu.pl

Anssi Ylirönni

Smart Skills in the Context of Artificial Intelligence

Key words: *artificial intelligence, smart skills, labor market*

Abstract

Numerous large-scale visions have been presented on the subject of artificial intelligence especially in the context of the Internet of Things. Artificial intelligence has risen strongly both in the scientific and the public discourse in the recent years. It has even been suggested that conscious, artificial intelligence that transcends human intelligence will eventually enslave humanity. The purpose of this article is to clarify whether modern artificial intelligence could have theoretical possibilities to achieve consciousness in the relation to human intelligence.

Artificial intelligence researchers are divided into schools of strong and weak schools. Representatives of the strong artificial intelligence aim to create human-level intelligence. However, the majority of researchers belong to a school of weak artificial intelligence that develops systems that work intelligently in one specialized area. On the other hand, many believe that development, regardless of its goals, will inevitably lead to a human-level artificial intelligence in which any task could be conducted by machines at least on a level achievable by a human. In this article, we will present certain criteria, according to which excellence over human core competences could be determined.

Parteka Aleksandra
Gdańsk University of Technology
aparteka@zie.pg.gda.pl

Cieřlik Andrzej
University of Warsaw
cieslik@wne.uw.edu.pl

Relative Productivity, Country Size and Export Diversification

Key words: *economic development, export diversification, export variety, relative productivity, relative country size, Ricardian model*

Abstract

In this paper we study the effects of productivity and country size on the extent of trade structures' diversification. Using a testable version of a Ricardian model we show that relative export variety is an outcome of two forces: a relative productivity change (technological progress) and a relative country size change (labour force growth). The model predictions are validated empirically using product-level trade data for a sample of 132 countries (1988–2014), including 53 low-income countries. We find a robust positive relationship between export variety and countries' relative productivity and a negative relationship between export variety and the expansion of foreign economies (i.e., the growth of the RoW size). The effect of technology differences on export variety is driving diversification especially at the beginning of the development process. The results are robust to the measurement of export variety (including economic complexity), the inclusion of control variables, and the estimation methods.

Determinants of Regional Inequities in the Aging Process of Population. Case of Poland.

Key words: *population aging, Theil index, inequity, determinants; Poland;*

Abstract

The aging of the population is a global and irreversible process and it applies also to Poland. It is highlighted that the population aging will have negative impact on employment and thus on national income and social welfare. In addition, in the context of Poland, the existence of demographic differences between regions have been also underlined. Therefore, this paper aims to assess the regional differences in the level of aging and then driving forces of Polish population aging. All empirical analyses in this paper are based on data from 16 regions -level administrative units in Poland in 2018 and derived from the Statistics Poland database. In the first step the Theil index was employed and then in the second step, a single-equation econometric model was estimated using the Ordinary Least Squares (OLS) method. Considering the gap in existing research in Poland, the study proposes the following hypotheses: Hypothesis 1. In Poland, there are inequities in the aging process of population. Hypothesis 2. The aging process of population is determined by multiple socio-economic and environment factors. Empirical results show that regional differences in population aging were evident and the sources of inequities were located in both inter- and intra-regional variability. Moreover, Polish population aging was determined by the socioeconomic (including demographic) and natural environment, and there are different leading factors in different regions. These findings provide an empirical basis for establishing a cooperative mechanism and formulating a targeted response to the problem of population aging in various regions in Poland. And thus, enriching the literature regarding the complexity nature of population aging.

Intellectual Capital of the Peripheral Region and Methods of its Creation

Key words:

intellectual capital, local community, development management

Abstract

The development of a knowledge-based economy, technological progress and unlimited access to information form a new stage of socio-economic development. Knowledge is seen as a source of inexhaustible wealth, moreover, knowledge combined with information create enormous potential for productivity.

In the current state system, the commune self-government has assumed responsibility for all matters related to satisfying the needs of the local community and, as a managing unit, has an impact on the direction, course and rate of economic development of the area it manages. Economic progress forces the commune authorities to undertake initiatives and actions that contribute to the development of entrepreneurship. Local development is not possible without infrastructure and production or service investments, but above all without intellectual capital, which is becoming a necessity in the conditions of the knowledge-based economy. The development of intellectual capital will not proceed at the desired pace and in accordance with the current and future needs without the participation and assistance of local government authorities. The ways of using intellectual capital and the possibilities of shaping it largely depend on the internal management of the region.

Peripheral regions very often have economic problems, largely failing to use the potential they have. Combining the activities of several strategic groups responsible for the development of intellectual capital could help in its optimal use.

Stanimir Agnieszka

Wroclaw University of Economics and Business
agnieszka.stanimir@ue.wroc.pl

Przybysz Klaudia

Wroclaw University of Economics and Business
klaudia.przybysz@ue.wroc.pl

Wasiak Marta

Optum Ireland

Analysis of the Phenomenon of Discrimination Against the Background of the Europe 2020 Strategy Achievement

Key words: *discrimination, Europe 2020 strategy, generations, elderly people*

Abstract

Research Background: Inclusive growth is one of the three main priorities of the Europe 2020 strategy, which is now coming to an end. The strategy's objectives include combating poverty and social exclusion. Actions that promote equal opportunities are recommended. In this context, the concept of discrimination becomes an interesting issue. It is a phenomenon occurring with varying intensity in various countries, referring to many aspects of social life. In terms of the Europe 2020 strategy, it may pose a threat to the implementation of one of its basic priorities.

Purpose of the paper: The undertaken research is aimed at analyzing the phenomenon of discrimination on various grounds in relation to various social and age groups through the prism of equal opportunities policy but also taking into account the sense of security in society. It seems important not only that this phenomenon has occurred, but also whether or not those affected have attempted to prevent or oppose it.

Methodology/Methods/Data sources: The study mainly used data on Europeans' subjective feelings about discrimination, both in terms of experiencing this phenomenon, countering it, and assessing society in this regard. Groups that were particularly discriminated against were also analyzed, which made it possible to draw conclusions and identify possible courses of action. The undertaken research is an important approach to the evaluation of the degree of implementation of the Europe 2020 strategy in the discussed scope.

Findings: The results were obtained and conclusions were drawn about the phenomenon of discrimination in the assessment of feelings of older people, which were compared with the assessment made by younger people.

Analysis of the Development of the Service Sector in Poland and in the European Union Countries

Key words: *development , services sector*

Abstract

In recent years, we have been observing many changes in economic changes that may testify to the country's economic development. The service sector is also undergoing transformation. The nature of services is changing, new types of services are emerging, and many are missing out of reason. Services play an increasingly important role in the socio-economic development and life of every person, which is why it seemed right to take up such a topic. The purpose of the article is to present the changes taking place in the services sector in Poland against the background of other European Union countries and to analyze the changes taking place within the sector itself. The attempt to assess the development of the service sector was based on the analysis of economic indicators, mainly gross value added and employment level. The study presents the results of research on the development of the service sector in 2000-2018. The directions and scope of changes taking place in individual sections belonging to the services sector were analyzed. The results of the conducted research show that the determinant of the level of development of the service sector are not only its high shares in three-sector structures, but also internal changes observed in the sector itself. The share of individual sections in the creation of gross value added and the level of employment varies greatly. In addition, the analysis of the service sector has indicated which sections have the greatest impact on the development of the service sector. Based on the research, it was found that the services sector stimulates the development of the economy, and its condition testifies to the dynamics of socio-economic development.

Szymańska Anna

University of Lodz
anna.szymanska1@uni.lodz.pl

Bednarczyk Teresa

Maria Curie-Skłodowska University
teresa.bednarczyk@umcs.lublin.pl

Life Insurance Sales Models in Selected European Countries

Key words: *life insurance, insurance distribution, development of the insurance market*

Abstract

Research Background: Dynamic technological changes and changes in preferences of consumers of insurance services force insurers to change their sales strategy. The development of domestic insurance markets and the increase in competitiveness on these markets affect changes in the insurance distribution models in individual sectors. The structure of insurance distribution channels on the domestic market determines a certain distribution model characteristic for this market.

Purpose of the paper: The aim of the study is to present models of life insurance sales in selected European countries in 2017, taking into account the level of development of national markets. A research hypothesis was made that models for the distribution of life insurance in domestic markets can be distinguished.

Methodology/Methods/Data sources: The study was conducted on the basis of data published on the Insurance Europe and OECD websites. The cluster analysis was used to distinguish models of insurance sales on the domestic markets of selected European countries. Market development was measured using the insurance sector development index based on the size of the domestic insurance market, the activity of insurance companies and the effectiveness of the insurance sector.

Findings: The paper positively verified the hypothesis that four models of insurance distribution can be distinguished in the domestic life insurance markets. Based on the available data, no correlation can be demonstrated between the life insurance market development index and the type of insurance sales model

Szymczak Sabina

Gdańsk University of Technology
sabina.szymczak@pg.edu.pl

Nikulin Dagmara

Gdańsk University of Technology
dnikulin@zie.pg.gda.pl

Wolszczak-Derlacz Joanna

Gdańsk University of Technology
joaderla@pg.edu.pl

Social Upgrading Within GVCs. An Institutional Perspective

Key words: *social upgrading, Global Value Chains, global import intensity, institutions*

Abstract

Research Background: Collective bargaining is one key aspect in industrial relations which shapes the current labour market. At the same time, the process of production fragmentation embodied in global value chains (GVCs) has dominated the international trade related literature. One of the key implications studied and discussed in the literature is the impact of production fragmentation processes on wages, which, in turn, are indicated as one of the measure of worker's social upgrading.

Purpose of the paper: The main goal of this study is to examine the association between the GVC involvement and wage changes, controlling for collective bargaining schemes. In particular, we aim to investigate, whether the institutional environment, reflected in the forms of wage coordination, plays a relevant role in explaining the linkages between GVC ties and wages in different countries.

Methodology/Methods/Data sources: We use a rich employee-employer database containing data from the European Structure of Earnings Survey (SES) for selected European countries, which we match with sectoral data from World Input-Output Database (WIOD) and country level institutional data from database on Institutional Characteristics of Trade Unions, Wage Setting, State Intervention and Social Pacts (ICTWSS). GVC involvement is presented by the novel measures of global import intensity and upstreamness. The sample proves to be a good basis for testing traditional and heterogeneous firm theories of international trade. The relationship between wages and worker's individual characteristics, company features, sectoral data as well as country variables is examined by the use of regression analysis.

Findings: Our results show the main channel through which involvement in global value chains is associated with wages. Predominantly, in sectors more engaged in the global production links the wages tend to be lower. However, taking into account the institutional factors proxied by the collective bargaining scheme, we find that this association is mainly observed in countries with centralized wage settings scheme. The extended analysis reported in this study supports and reinforces the view that a comprehensive investigation of the main determinates of wages requires a multifaceted approach.

Wanat Stanisław

Cracov University of Economics
wanats@uek.krakow.pl

Denkowska Anna

Cracov University of Economics
anna.denkowska@uek.krakow.pl

Development, Similarity and Systemic risk of Insurance Markets of European Union Countries After the Enlargement in 2004

Key words: *systemic risk of insurance markets, Minimum Spanning Tree, topological network indicators*

Abstract

The enlargement of the European Union to new countries in 2004 launched mechanisms supporting the development of various social and economic areas, as well as levelling the differences between the Community members in these areas. This article focuses on the insurance sector. Its main purpose is to analyze the development and similarity of the insurance markets of old and new members of the European Union together with the dynamics of the structure of the network of linkages between these markets and the dynamics of systemic risk after the enlargement in 2004.

Dynamic Capabilities of SMEs in the Time of the COVID-19 Pandemic

Key words: *dynamic capabilities, small businesses, COVID-19 pandemic*

Abstract

Referring to the current situation of small businesses caused by the COVID-19 pandemic, it can be concluded that their resilience to the crisis is low, as evidenced by numerous surveys conducted in this group of entities (e.g.: by PricewaterhouseCoopers – PwC). Companies rarely declare that their situation in the era of coronavirus is stable, they rather point to a crisis. The dynamics of the environment require companies to adjust to new rules of the game, e.g. by developing dynamic capabilities that will allow them to survive and build a competitive advantage. Dynamic capabilities should enable a company to react quickly and efficiently to changes in its environment (especially the market and competitive environment) and within the company itself (changes in the internal processes carried out in the company, as well as changes related to the results of these processes) (Matwiejczuk 2016). Dynamic capabilities of a company should enable it to achieve the expected level of efficiency, assessed both in terms of market value (from the perspective of value and benefit to the customer) and economic value (from the perspective of value and benefit to the company). By developing dynamic capabilities, companies can more effectively achieve their goals of creating value for the customer, value for the company, and value for individual stakeholders.

Due to the above-presented reasons, the study was aimed at assessing the impact of the COVID-19 pandemic crisis on dynamic capabilities of small businesses. To achieve this goal, the following research hypothesis was adopted: There is a relationship between the crisis caused by the COVID-19 pandemic and dynamic capabilities of small businesses.

Entrepreneurial Behavior and the Tendency to Use External Support by Novice and Habitual Entrepreneurs

Key words: *habitual entrepreneurs, entrepreneurial behavior, business support*

Abstract

Habitual entrepreneurs have become an important group of entrepreneurs who make a large contribution to the process of wealth creation. Previous studies have indicated that habitual entrepreneurship is a widespread phenomenon. It highlights the need to focus on the habitual entrepreneurs to understand the dynamic aspect of entrepreneurship.

The aim of the article is to present the results of preliminary research on the relationships of entrepreneurial behavior of novice entrepreneurs and habitual entrepreneurs, in particular their motivation and impact on the entrepreneurial process. Research were conducted on a sample of 373 small innovative enterprises in the fourth quarter of 2017. The scale of habitual entrepreneurs in the examined sample is 32.44% and is comparable with research carried out in other countries. Survey results reveal that habitual entrepreneurs have greater tendency to create opportunities (introduction new products or services) than novice entrepreneurs. Habitual entrepreneurs also have higher development rate (increase of turnover) and larger share in the international market than novice entrepreneurs.

The article also presents results of a study regarding the role of prior business experience in the inclination to use external business support and the choice of various forms of this support. The findings suggest that habitual entrepreneurs use external business support to a greater extent than novice entrepreneurs but differences between various forms of support used by novice and habitual entrepreneurs are not significant.

The presented research results are a starting point for further detailed analyses that should be undertaken to explore the characteristics of habitual entrepreneurs: whether and to what extent entrepreneurs learn from their own experience, what is the impact of success or failure in previous businesses on the current behaviour of entrepreneurs and their companies, and what implications this has for the development of the future SME support policy.

Characteristic Functions in Pricing European Options

Key words: *option pricing, characteristic functions*

Abstract

Assumptions concerning geometric Brownian motion which can be used in simulations of pricing paths of financial assets and normality of the log-returns play significant role in the financial literature on option pricing. Empirical findings indicate three fundamental arguments pertaining valuation of this type of contracts, i.e. (1) stocks returns do not always follow normal distributions, (2) there is volatility smile or smirk in option pricing and (3) there are discontinuities in prices of financial assets. In consequence, alternative approaches to option pricing can be formulated (alternative to the Black-Scholes approach), e.g. jump - diffusion models, pure jump models and stochastic volatility models (with or without jumps). All these models can be solved with the use of characteristic functions. The aim of the article is to propose two alternative methods of pricing European options which are based on characteristic functions. Interestingly all the methods proposed can be successfully applied to the valuation of European options regardless of the formulated assumptions concerning the dynamics of the underlying assets. In consequence characteristic functions can be applied to all models of pricing options. As a part of conducted research computational speed and accuracy of each of the approaches is analyzed. For this purpose, the usefulness of various numerical schemes is also investigated. The final conclusion is that there is still room for improvement of the valuation of European options both in terms of computational speed and accuracy, especially in the stochastic volatility models of option pricing.

SPIS STRESZCZEŃ W JĘZYKU POLSKIM

Pomiar kompetencji przedsiębiorstw produkcyjnych w zakresie innowacji produktowych w kontekście strategii technicznej oraz marketingowej	3
Eksperymenty symulacyjne klasycznego łańcucha dostaw z uwzględnieniem katastrof	4
Wpływ polityki pieniężnej i fiskalnej na wzrost gospodarczy UE. Analiza danych panelowych	5
Innowacyjność przedsiębiorstw w inkubatorach technologicznych i akademickich inkubatorach przedsiębiorczości na przykładzie polskiego przemysłu	6
Korzyści ekonomiczne wyceny opartej na ryzyku na rynku kredytów konsumpcyjnych.....	7
Integracja rynków ubezpieczeniowych w skali międzynarodowej – istnieje czy nie istnieje?	8
Ryzyko i jego wynagrodzenie w nowoczesnej teorii finansów. Błąd w wykładzie noblowskim po 30 latach.....	9
Koncepcja regresji panelowej w modelowaniu konsumpcji.....	10
Samozatrudnienie kobiet: szansa czy konieczność?	11
Globalne Łańcuchy Wartości i różnice płacowe: analiza na podstawie bazy danych pracownik-pracodawca	12
Czy polski system ubezpieczeń emerytalnych załamał się?	13
Social upgrading w globalnych łańcuchach produkcji. Perspektywa instytucjonalna.....	14
Umiejętności jako czynnik niedopasowania kwalifikacyjnego i efekty niedopasowań dla satysfakcji z pracy w kraju po transformacji ustrojowej.....	15
Zespoły projektowe w organizacjach pozarządowych - studium przypadku	16
Metody wyznaczania asymetrii danych lustrzanych w handlu zagranicznym według grup towarowych	17
Wpływ świadczeń rodzinnych na poziom ubóstwa w Polsce i w wybranych krajach Unii Europejskiej	18
Wielowymiarowa analiza statystyczna rozwoju użytkowania ICT w przedsiębiorstwach – Polska na tle krajów Unii Europejskiej	19
Otwarte innowacje na poziomie klastra a zdolności innowacyjne firm członkowskich	20
Regionalne kluby innowacji w UE: podejście przestrzenne	21

Relacje pracownicze jako ważny element kształtowania wizerunku organizacji na rynku pracy	22
Wpływ czynnika edukacyjnego na innowacyjność i konkurencyjność krajów średniego dochodu.....	23
Perspektywy rynku pracy wobec starzenia się ludności Polski	24
Rozwój, podobieństwo i ryzyko systemowe rynków ubezpieczeniowych krajów Unii Europejskiej po rozszerzeniu w 2004 r.	25
Przeciwdziałanie negatywnym aspektom starzenia się przez promowanie aktywności fizycznej wśród osób starszych na przykładzie Dziennego Domu Pobytu w Nysie	27
Jak mierzyć niemierzalne – projekt narzędzia do badania kultury organizacyjnej przedsiębiorstw funkcjonujących w erze Industry 4.0.....	28
Ekosystem innowacji: pomysł na budowanie wartości w biznesie	29
Determinanty zachowań zakupowych młodych konsumentów na rynku żywności ekologicznej	30
Model prodlużniczy a model powierzyielski - skuteczność prawa upadłościowego	31
Dane skanowane w pomiarze CPI – główne problemy i wyzwania.....	32
Grupowanie województw według efektywności form aktywizacji zawodowej w aspekcie zmian procedury ich liczenia.....	33
Aktywna partycypacja pracowników w obszarze bezpieczeństwa i higieny pracy - rozwój konstruktów i skali.....	34
Predykcja cen cukru po ograniczeniu instrumentów wsparcia rządowego	35
Integracja rynków ubezpieczeniowych w skali międzynarodowej – istnieje czy nie istnieje?	36
Współzależności rynkowe a wybór portfela - perspektywa długoterminowych inwestycji indywidualnych.....	37
Innowacje wyzwaniem dla przedsiębiorstw, gospodarki i finansów.....	38
Współdzielenie przestrzeni: perspektywa obiektów biurowych w czasie izolacji społecznej	39
Zasoby pracy w Armenii	40
Zastosowanie danych scrapowanych w analizie dynamiki cen obuwia	41
Pozycja gospodarek Europy Środkowo-Wschodniej w globalnych łańcuchach wartości w świetle koncepcji funkcjonalnej specjalizacji.....	42

Realizacja celu Europejskiego Zielonego Ładu dotyczącego rozwoju rolnictwa ekologicznego.....	43
Ograniczanie biedy i wykluczenia społecznego w UE w latach 2010-2019. Przypadek państw członkowskich położonych w Europie Środkowo-Wschodniej	44
Smart skills w kontekście sztucznej inteligencji	45
Produktywność, wielkość krajów a dywersyfikacja eksportu – ujęcie relatywne	46
Determinanty nierówności regionalnych starzenia się ludności. Przypadek Polski	47
Kapitał intelektualny regionu peryferyjnego oraz sposoby jego kreacji	48
Analiza zjawiska dyskryminacji na tle zagadnienia realizacji strategii Europa 2020	49
Analiza rozwoju sektora usług w Polsce i w krajach Unii Europejskiej	50
Modele sprzedaży ubezpieczeń life w wybranych krajach europejskich	51
Social upgrading w globalnych łańcuchach produkcji. Perspektywa instytucjonalna.....	52
Rozwój, podobieństwo i ryzyko systemowe rynków ubezpieczeniowych krajów Unii Europejskiej po rozszerzeniu w 2004r.	53
Zdolności dynamiczne małych przedsiębiorstw w dobie pandemii COVID-19	54
Zachowania przedsiębiorcze oraz skłonność do korzystania z zewnętrznego wsparcia przez debiutujących i wielokrotnych przedsiębiorców.....	55
Funkcje charakterystyczne w wycenie opcji europejskich	56

SPIS STRESZCZEŃ W JĘZYKU ANGIELSKIM

Atrakcyjność turystyczna województw w Polsce w świetle wybranych wskaźników – ujęcie dynamiczne	26
Measurement of Production Enterprises Competencies in the Field of Product Innovations in the Context of Technical and Marketing Strategies.....	58
Simulation Experiments of Classical Supply Chain Considering Disasters	59
The Impact of Monetary and Fiscal Policy on the EU Economic Growth. Panel Data Analysis	60
Enterprise Innovation in Technology Incubators and University Business Incubators in the Context of Polish Industry.....	61
Economic Benefit of Risk-Based Pricing in Consumer Finance	62
Revenue Diversification and Local Public Enterprises' Role in Shaping Debt of Municipalities	63
Integration of the Insurance Markets in the International Scale – Exist or Not Exist?	64
Risk and Risk-Reward in the Modern Finance Theory. Mistake in the Nobel Prize Lecture – 30 years After.....	65
The Concept of Panel Regression in Consumption Modelling.....	66
Self-employment of Women, Opportunity or Last Resort?	67
GVC and Age Dispersion: Evidence From Employee-employer Database	68
Is Polish Pension Insurance System to Collapse?	69
Social Upgrading within GVCs. An Institutional Perspective.....	70
Skills as Determinants of Qualification Mismatch and the Effects of Mismatch on Job Satisfaction in a Former Transition Country	71
Project Teams in Non-governmental Organizations - a Case Study.....	72
Methods for Calculating Mirror Data Asymmetry in International Trade by Commodity Group.....	73
The Impact of Family Benefits on Poverty Level in Poland and in the Selected European Union Countries	74
Multivariate Statistical Analysis of ICT Usage Development in Enterprises – Poland in Comparison with Other European Union Countries.....	75
Open Innovation at Cluster Level Affecting Member Companies' Innovation Capability	76
Institutional Quality in Common Market for Eastern and Southern Africa and its Impact on FDI Inflow.....	77

Regional Clubs of Innovation in EU: a Spatial Approach	78
Employee Relations as an Important Element in Shaping the Image of the Organization on the Labor Market	79
Educational Factor Influence on Innovation and Competitiveness of Middle Income Countries	80
Workforce Prospects in Poland in Face of Population Ageing.....	81
Development, Similarity and Systemic Risk of Insurance Markets of European Union Countries After the Enlargement in 2004	82
Tourist Attractiveness of Voivodeships in Poland in the Light of Selected Indicators – a Dynamic Approach.....	83
Counteracting the Negative Aspects of Ageing Through Promotion of Physical Activities on the Example of the Nysa Daily Care Center	84
How to Measure the Mon-measurable – the Design of a Tool for Studying the Organizational Culture of Businesses Operating in the Era of Industry 4.0.....	85
Innovation Ecosystem: an Idea for Building Value in Business.....	86
Determinants of Purchasing Behaviour of Young Consumers on the Organic Food Market	87
The Pro-debt and Pro-creditor Model - the Effectiveness of Bankruptcy Law ..	88
Scanner Data in the CPI Measurement – Main Problems and Challenges	89
Clustering of Voivodships According to the Effectiveness of Professional Activisation Forms in Terms of Changes in the Procedure of Their Calculation	90
Active Employee Participation in the Area of Health and Safety - the Development of the Construct and the Scale	91
Prediction of Sugar Prices After Reducing Government Support	92
Integration of the Insurance Markets in the International Scale – Exist or Not Exist?	93
Market Correlation and Portfolio Selection - Individual Investor Long Term P	94
Innovation as a Challenge for Enterprises, the Economy and Finance.....	95
Space sharing: the Perspective of Office Buildings in the Social Isolation Time	96
Labor Resources in Armenia.....	97
The Use of Web-scraped Data to Analyze the Dynamics of Footwear Prices ...	98

Occupations and GVCs Position in CEE Countries: Functional Specialisation Approach	99
Meeting the European Green Deal Objective of Expanding Organic Farming	100
Eradicating Poverty and Social Exclusion in the EU in 2010-2019. The Case of 11 Member States Located in Central and Eastern Europe	101
Covid-19 and Digital Deprivation in Poland	102
Smart Skills in the Context of Artificial Intelligence.....	103
Relative Productivity, Country Size and Export Diversification.....	104
Determinants of Regional Inequities in the Aging Process of Population. Case of Poland.	105
Intellectual Capital of the Peripheral Region and Methods of its Creation	106
Analysis of the Phenomenon of Discrimination Against the Background of the Europe 2020 Strategy Achievement.....	107
Analysis of the Development of the Service Sector in Poland and in the European Union Countries	108
Life Insurance Sales Models in Selected European Countries	109
Social Upgrading Within GVCs. An Institutional Perspective.....	110
Development, Similarity and Systemic risk of Insurance Markets of European Union Countries After the Enlargement in 2004	111
Dynamic Capabilities of SMEs in the Time of the COVID-19 Pandemic	112
Entrepreneurial Behavior and the Tendency to Use External Support by Novice and Habitual Entrepreneurs	113
Characteristic Functions in Pricing European Options	114

INDEKS AUTORÓW STRESZCZEŃ

- Angowski Marek, 30, 87
Anssi Ylirönni, 45, 103
Banasik Przemysław, 31, 88
Baran Paweł, 17, 73
Bednarczyk Teresa, 51, 109
Berent Tomasz, 9, 65
Bialek Jacek, 32, 89
Bialek-Jaworska Anna, 63
Bieniek Milena, 43, 100
Bieszk-Stolorz Beata, 33, 90
Boczkowska Katarzyna, 34, 91
Budzyńska Anna, 35, 92
Bukowski Sławomir, 8, 36, 64, 93
Chmielewska Anna, 37, 94
Chorkowy Bartosz, 13, 69
Cieślik Andrzej, 46, 104
Cywiński Łukasz, 15, 71
Denkowska Anna, 25, 53, 82, 111
Dmytrów Krzysztof, 33, 90
Dobrowolska Bogusława, 77
Dobruk Marzena, 27, 84
Dorożyński Tomasz, 77
Fila Joanna, 38, 95
Flisikowski Karol, 40, 97
Foryś Iwona, 39, 96
Galecka-Burdziak Ewa, 15, 71
Godlewska Małgorzata, 31, 88
Gołata Elżbieta, 24, 81
Gomółka Krystyna, 40, 97
Gorączkowska Jadwiga, 6, 61
Gryczka Marcin, 23, 80
Grzelak Maria M., 26, 83
Halicki Marcin, 4, 59
Jarosz Karolina, 39, 96
Jolanta Turek, 88
Juszczak Adam, 41, 98
Kędzierski Piotr, 31, 88
Kijek Arkadiusz, 21, 78
Kijek Tomasz, 21, 78
Kochański Błażej, 7, 62
Kordalska Aleksandra, 42, 99
Kowalska Aleksandra, 43, 100
Kruszyński Kamil, 44, 101
Kuc-Czarnecka Marta, 102
Kuna-Marszałek Anetta, 77
Kupis-Fijałkowska Aleksandra, 19, 75
Kutrzeba Franciszek, 45, 103
Kwater Tadeusz, 4, 59
Lament Marzanna, 8, 36, 64, 93
Lew Agnieszka, 18, 74
Lisowska Renata, 54, 112
Maciejasz Marta, 13, 69
Major Paulina, 16, 72
Markowicz Iwona, 17, 73
Matras-Bolibok Anna, 21, 78
McPhillips Marita, 20, 76
Migala-Warchol Aldona, 18, 74
Miszczynska Katarzyna, 5, 60
Misztal Małgorzata, 19, 75
Morawska Sylwia, 31, 88
Nikulín Dagmara, 11, 12, 14, 52, 67, 68, 70, 110
Niziolek Konrad, 34, 91
Olczyk Magdalena, 42, 99
Orzechowski Arkadiusz, 56, 114
Parteka Aleksandra, 12, 46, 68, 104
Pasternak-Malicka Monika, 18, 74
Pater Robert, 15, 71
Pokojski Zenon, 29, 86
Przybysz Klaudia, 49, 107
Robak Elżbieta, 22, 79
Ropega Jarosław, 55, 113
Roszko-Wójtowicz Elżbieta, 26, 83
Rój Justyna, 47, 105
Rutkowski Ireneusz, 3, 58
Spalek Seweryn, 16, 72
Stalończyk Izabela, 48, 106
Stanimir Agnieszka, 49, 107
Stawska Joanna, 5, 60
Szacukocka Agata, 50
Szczukocka Agata, 108
Szwacka-Mokrzycka Joanna, 10, 66
Szymańska Anna, 51, 109
Szymańska Katarzyna, 28, 85
Szymczak Sabina, 14, 52, 70, 110
Turek Jolanta, 31
Urbanek Mirosław, 35, 92
Wanat Stanisław, 25, 53, 82, 111
Wasiak Marta, 49, 107
Wolszczak-Derlacz Joanna, 12, 14, 52, 68, 70, 110